

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વા. મંદિર - સરધારનું મુખપત્ર

સ્વામિનારાયણ ચિંતન

વર્ષ :- ૧, અંક :- ૯, સાપ્તેમ્બર - ૨૦૧૩

બે વર્ષ લવાજમ રૂ. ૧૬૦/-

પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદમાન
આચાર્ય શ્રી અખેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

તા. ૨૨ થી ૩૦ ડીસેમ્બર - ૨૦૧૩

જૂનાગઢ

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિષ્યાચાર્ય
શ્રી જીજ્ઞેષ્ઠપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

જૂનાગઢમાં ગિરનાર તળેટી સ્થિત શ્રી રાધા ડેરીએ શ્રી નીલકંઠ વર્ણીરૂપે સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ

શ્રીજી આદ્ય
દીનુકાકા ડિ હર્ષ ગજજરવ

સ્વામિનારાયણ ચિંતન

વર્ષ :- ૧

અંક :- ૯

તા. ૨૦-૦૯-૧૩

પ્રયોજક :- પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

:: પ્રસિદ્ધ કર્તા ::

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયસ્ય શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ
પીઠસ્થાન સંસ્થાન - વડતાલ વતી

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર

તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫.

:: પ્રકાશક/માલિક/તંત્રી :: સાધુ પતિતપાવનદાસજી

:: સંપાદક :: સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી(વેદાંતાચાર્ય)

:: લેખન / સંકલન ::

સાધુ યોગેશ્વરદાસજી,

ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

:: લવાજમ દર અંગે ગ્રાહક પત્ર વ્યવહાર ::

‘ચિંતન કાર્યાલય’

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર

તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫. ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧

Visit us : www.sardharkatha.net

www.swaminarayanvadtalgadi.org

E-mail :- sardharmandir@gmail.com

:: લવાજમ દર ::

બે વર્ષ : રૂ. ૧૬૦/-

પંચવાર્ષિક : રૂ. ૩૫૦/- • પચ્ચીસ વર્ષ : રૂ. ૭૫૦/-
પરદેશમાં લવાજમ : \$ 200 U.S.A., • £ 125 U.K.

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારનું

રજિસ્ટર્ડ મુખપત્ર ઈ.સ. ૨૦૦૫ના જૂન માસથી પ્રારંભાયેલું,

દર માસની ૨૦ તારીખે પ્રકાશિત થતું, આપના સમગ્ર કુટુંબ-પરિવારમાં

આનંદ અને સંસ્કારની સૌરભ પ્રસારાવે અને જીવનનું અનેરું ઘડતર કરતું સામયિક.

અનુક્રમણિકા

‘શ્રી સ્વામિનારાયણ’

નામના માધ્યમથી ચાલતી અન્ય વિમુખ સંસ્થાઓ

૧	સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા...	૦૬
૨	- સ્વામી ધનશ્યામદાસજી - રઘુવીરવારી તથા સાધુ ધર્મવલ્લભદાસજી - સરધાર	૩૪

Computer Programming, Designingમાં

રસ ધરાવતા યુવાન સત્સંગી ભક્તોને સૂચના

સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી પ.પૂ. સનાતન ધ.પૂ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યામાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના માર્ગદર્શન મુજબ વડતાલ ગાદીની મુખ્ય વેબસાઈટ www.svg.org દેશ-વિદેશમાં વસતા આપણા જ નવયુવાન હરિભક્તોએ અતિ ઉત્સાહપૂર્વક તૈયાર કરીને સત્સંગ સમાજને અર્પણ કરી છે.

આ વેબસાઈટમાં સંપ્રદાયને લગતી તમામ માહિતી મૂકવામાં આવે છે અને ધર્મકુળ પરિવાર અને ધર્મકુળ આશ્રિત સંતો-ભક્તો દ્વારા થતાં સત્સંગ વિચરણના ફોટો, વિડીયો અને આગામી કાર્યક્રમની તમામ માહિતી મૂકવામાં આવે છે. આથી જે યુવાન ભક્તો Computer Programming, Designing (photoshop, corel...ect.) Data entry field વગેરેમાં નોલેજ ધરાવતા હોય અને આ વેબસાઈટમાં જોડાઈને સત્સંગની સેવા કરી ભગવાન શ્રીહરિ, ધર્મકુળ પરિવાર અને સંતો-ભક્તોનો રાજપો પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છતા ભક્તોએ mhpatel1108@gmail.com ઉપર પોતાની માહિતી મોકલવા નમ્ર વિનંતી સાથે જય શ્રી સ્વામિનારાયણ.

અત્યાર સુધી ગુજરાતમાં જ પ્રસારણ થતી

ચેનલ પર પ્રથમ નોરતા
(તા.૫-૧૦-૨૦૧૩)થી

હવે આપ માણો દુનિયાના ૬૨ દેશોમાં...

દિવ્ય અમૃતવાણી

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય
શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની

સત્સંગ કથામૃત

પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી-સરધાર
તથા પૂ. સ્વામી શ્રી પૂર્ણસ્વરૂપદાસજીના શ્રીમુખે

સમય : દરરોજ સવારે પ.૩૦ થી ૭.૩૦ રાત્રે ૮.૦૦ થી ૧૧.૦૦

Lakshya Channel is Now Available on

Online
www.lakshyatv.com

‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર મહિમા’ ગ્રંથ અંતર્ગત

શ્રી સ્વામિનારાયણ

નામના માધ્યમથી ચાલતી

અન્ય વિમુખ સંસ્થાઓ

સા ધુ યો ગે શ્વ ર દા સ જી

ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

૬

સાટેમ્બર
૨૦૧૩

ચિંતન

સર્વોપરી, સર્વકારણના કારણ, અક્ષરાતીત પૂર્ણપુરુષોત્તમ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સં. ૧૮૫૮ના માગશર વદ એકાદશીના(તા. ૩૧-૧૨-૧૮૦૧)મંગલ પ્રભાતે ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય’ની સ્થાપના કરી. અને તેના સંચાલન માટે આદેશાત્મક વ્યવસ્થા કરી, જે દેવ (આરાધ્ય ઈષ્ટદેવ), મંદિર (ભગવાન શ્રીહરિ સ્થાપિત અને પ્રમાણિત દેવમંદિર), આચાર્યો (સર્વે સત્સંગના ધણી, ગુરુ, સંચાલક), શાસ્ત્રો (ધર્મનું પ્રતિપાદન કરી ઉપાસના-ભક્તિનો બોધ આપનાર ગ્રંથો), સંતો (શ્રીજીકૃત સિદ્ધાંત અને આચાર્યશ્રીની આજ્ઞામાં દીક્ષા લઈ તેમને અનુસરી સત્સંગનું પોષણ કરનાર) અને હરિભક્તો (આચાર્યશ્રી થકી કંઠી અને ગુરુમંત્ર ધારણ કરી મોક્ષમાર્ગમાં અગ્રેસર થનાર મુમુક્ષુ) તે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્થાપિત સંપ્રદાયના અભિન્ન અંગ છે.

હવે આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિકોણથી વિચારીએ તો સત્ય એ કાંઈ અક્કડ વસ્તુ નથી કે, જેનો સંબંધ ફક્ત એક વ્યક્તિ સાથે હોય. જેમ કે - પ્રશ્ન પૂછવામાં આવે કે -

ફળ કોને બંધાયેલું છે ? ડાળને.

ડાળ કોને બંધાયેલી છે ? શાખાને.

શાખા કોને બંધાયેલી છે ? વૃક્ષને.

વૃક્ષ કોને બંધાયેલું છે ? થડને.

થડ કોને બંધાયેલું છે ? જમીનને.

જમીન પર વૃક્ષને પેદા કોણે થવા દીધું ? વાદળે.

વાદળને સ્થાન કોણે આપ્યું ? આકાશે.

આકાશમાં વાદળ પેદા કરવામાં ફાળો કોનો ? સૂર્યનો.

સૂર્ય વાદળને નિર્માણ કરી શક્યો એમાં ઉદારતા કોની ? સાગરની.

સાગરને પાણી પહોંચાડ્યું કોણે ? નદીઓએ.

નદીમાં પાણી પહોંચાડ્યું કોણે ? ઝરણાઓએ.

પર્વતમાં ઝરણાઓ પેદા થયા ક્યાંથી ? વરસાદમાંથી.

અને વરસાદ પર્વત તરફ ખેંચાયો કોના કારણે ? પર્વત ઉપર ઉગેલા વૃક્ષોને કારણે.

આ બધું કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે, જો આપણને ફળ સાથે પ્રેમ હોય તો આ તમામ પરિબળો સાથે પ્રેમ હોવો જ જોઈએ. તેમાં બેદરકારી ન ચાલે, તે ન જ ચાલે.

બસ, એ જ રીતે...

સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે ઉપાસનાનું કાર્ય કોનાથી સિદ્ધ કર્યું ? મંદિરોથી.

મંદિરોનું નિર્માણ કોના ધનથી થયું ? હરિભક્તોના.

હરિભક્તોને મંદિર નિર્માણ કરવાની પ્રેરણા અને ઉપદેશ કોણે આપ્યો ? સંતોએ.

સંતોને ઉપદેશ દેવાની સત્તા અર્થાત્ ભાગવતી દીક્ષા કોણે આપી ? ધર્મવંશી આચાર્યશ્રીએ.

ધર્મવંશી આચાર્યશ્રીને ત્યાગી સંતોને દીક્ષા આપવાની સત્તા કોણે આપી ? શાસ્ત્રોએ.

શાસ્ત્રોમાં કોની સત્તાનું વર્ણન છે ? ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ કોનાથી રાજ થાય ? ઉપાસનાથી.

આનો અર્થ શું ? એ જ કે જો આપણને ઉપાસનારૂપી એક ફળ સાથે પ્યાર છે તો એ ફળને ઉત્પન્ન કરવામાં દેવ, મંદિર, શાસ્ત્ર, આચાર્ય, સંત અને હરિભક્તો આ તમામ પરિબળો તે એકબીજાના પૂરક અને સમર્થક છે અને એ જ હેતુથી એ તમામ ષડ્અંગી પરિબળો જ્યાં હોય ત્યાં તેમની સાથે આપણો પ્રેમભાવ હોવો જોઈએ. પ્રેમભાવ હોવાને કારણે ‘ઉપાસના’ સાથે આપણે જો સંઘર્ષ નથી જ કરતા, તો આ તમામ ષડ્અંગી પરિબળોમાંના એકપણ પરિબળ સાથે આપણો સંઘર્ષ ન જ હોવો જોઈએ. ઉપાસના આપણને પોતીકી લાગે તો દેવ, મંદિર, શાસ્ત્ર, આચાર્ય, સંત અને હરિભક્ત આ તમામ ષડ્અંગી પરિબળો પણ આપણને પોતીકા લાગવા જોઈએ. એમાં બેદરકારી ન ચાલે તે ન જ ચાલે. આ ષડ્અંગી સંપ્રદાયમાં એકાદ અંગની જો બાદબાકી કરી નાખવામાં આવે તો વિકલાંગથી ઉપાસનાની સિદ્ધિ ન થઈ શકે. આ વાતને મનના એક ખૂણામાં સાચવી રાખજો.

સોયમાં જો દોરો પરોવવો હોય તો દોરામાં ગાંઠ ન હોવી જોઈએ. ગાંઠ વિનાના દોરાને સોયમાં પરોવી દીધા પછી એ દોરાને સોયમાં ટકાવી રાખવો હોય તો દોરાની પાછળ ગાંઠ લગાવવી જ પડે. આગળ ગાંઠ હોય તો દોરો સોયમાં જાય નહિ અને પાછળ ગાંઠ ન હોય તો સોયમાં દોરો ટકે નહિ.

બસ, આ જ વાત લાગું પડે છે ષડ્અંગી સંપ્રદાયમાં. જો દેવ, મંદિર, શાસ્ત્ર, આચાર્ય, સંત અને હરિભક્ત આ તમામ ષડ્અંગી સાથે સંઘર્ષની ગાંઠ હોય તો આ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં પ્રવેશ જ અશક્ય છે, અને એ સંઘર્ષની ગાંઠ છોડીને પ્રવેશ કર્યા પછી જો ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સિદ્ધાંતોની ગાંઠ ન હોય તો શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં ટકી રહેવું અશક્ય છે.

અત્રે ઉલ્લેખનીય છે કે, શ્રીજીમહારાજ સ્થાપિત દેવોની પરિભાષા, મંદિરોની અને શાસ્ત્રોની પરિભાષા ફેર કરવાનો આચાર્ય, સંતો અને હરિભક્તો એ કોઈને અધિકાર પ્રાપ્ત નથી. અને તેનાથી વિપરીત ચાલવાનો પણ અધિકાર નથી.

પ.પૂ. ધર્મકુળ મુગટમણિ ૧૦૮ શ્રી લાલજી શ્રી નુગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી ષડ્અંગી સંપ્રદાયની વ્યાખ્યા કરતા કહે છે :

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે ષડ્અંગી સંપ્રદાયની સ્થાપના કરી. આ છ અંગો એવા સ્થાપ્યા છે કે આપણને બીજી કોઈ વસ્તુની જરૂર ન રહે. શ્રીજીમહારાજે જીવાત્માના મોક્ષ માટે તમામ મુદ્દાઓ બહુ ચોક્કસાઈથી પ્રતિપાદન કર્યા છે. ભગવાન શ્રીહરિ કહે છે :- “આ જે લક્ષ્મીનારાયણ, નરનારાયણ, હરિકૃષ્ણ મહારાજ આદિક મૂર્તિઓ અમે પધરાવી છે તેમાં અમારો અખંડ નિવાસ છે.” શિક્ષાપત્રીમાં લખે છે :- “આચર્યેનૈવ દત્તં યદ્વચ્ચ તેન

પ્રતિષ્ઠિતમ્ । કૃષ્ણસ્વરૂપં તત્સેવ્યં વન્દ્યમેવેતસ્તુ યત્ ॥’ - અને જે ભગવાનનું સ્વરૂપ પોતાને સેવવાને અર્થે ધર્મવંશના જે આચાર્ય, તેમણે જ આપ્યું હોય અથવા તે આચાર્યે જે સ્વરૂપની પ્રતિષ્ઠા કરી હોય તે જ સ્વરૂપને સેવવું અને તે વિના બીજું જે ભગવાનનું સ્વરૂપ, તે તો નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે પણ સેવવા યોગ્ય નથી. ॥૬૨॥

આચાર્યશ્રીએ પધરાવેલી મૂર્તિ હોય તે જ મૂર્તિ ધ્યાન-ઉપાસના કરવા યોગ્ય છે. બીજી મૂર્તિઓના આપણે તિરસ્કાર ન કરીએ, પરંતુ તે ધ્યાન-ઉપાસના કરવા યોગ્ય તો નથી જ કેવળ નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે. એટલે શ્રીજીમહારાજે અહિં આપણા ઉપર વિકલ્પ મુક્યો છે કે, મૂર્તિ ‘આચાર્યશ્રી’ દ્વારા પ્રતિષ્ઠિત છે કે નથી તે આપણે નક્કી કરવાનું છે. ભગવાન શ્રીહરિએ સત્સ્વાસ્થ્યોની રચના કરી તોપણ કહ્યું કે, “અમે પ્રમાણિત કરેલા જે સત્સ્વાસ્થ્યો છે તેને જ અમારા સંપ્રદાયના ગણવા.” દરેક શાસ્ત્રોનું અધ્યયન કરવાનું છે, કોઈનું ખંડન નથી કર્યું, પણ આપણે જ્યારે આશ્રય લેવો હોય, કોઈ નિર્ણય લેવો હોય ત્યારે આપણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે પ્રતિપાદન કરેલા શાસ્ત્રોના માપદંડમાં તે મુજબ કરી શકાય. સંતોનો પણ જ્યારે શ્રીજીમહારાજે સંગ કરવાનું કહ્યું ત્યારે કહ્યું કે, “જે સાધુ અને અસાધુને એક સરખા જાણે છે તે તો મહામૂર્ખ ને મહાપાપી છે. તેનું કલ્યાણ થતું નથી.” અહિં સંતોનો સમાગમ કરવામાં પણ ભગવાન શ્રીહરિએ આપણને વિકલ્પ આપ્યો કે સાધુનો જ સંગ કરવો અસાધુનો નહિ. કસોટી કરીને જ સાધુનો સંગ કરવો. હરિભક્તોને પણ શ્રીજીમહારાજે કહ્યું કે, “સત્સંગનું જેને બળ હોય એવાનો સંગ કરવો. સત્સંગનો જે વિરોધ કરતા હોય એવાનો સંગ કરવો નહિ.” એમ હરિભક્તોમાં પણ વિકલ્પ મુક્યો છે.

પરંતુ આ છ અંગમાંથી એક એવું અંગ અમોને દેખાયું છે. જે વિષે શ્રીજીમહારાજ કહે છે :- “કદાચ અમારા સ્થાપેલા આચાર્યશ્રીથી અન્ય કોઈ ગમે તેટલા ગુણે કરીને, સામર્થ્યે કરીને, જ્ઞાને કરીને કે શ્રેષ્ઠ્યે કરીને કે બીજી કોઈપણ રીતે શ્રેષ્ઠ દેખાતા હોય તોપણ અમે તમારા કલ્યાણને માટે આ બે આચાર્યને સ્થાપ્યા છે; અને અમારી આજ્ઞા છે કે જો તમે તમારા જીવનું કલ્યાણ ઈચ્છતા હો તો મન-કર્મ-વચને અમારા આચાર્યશ્રીના ગમતામાં, એમની આજ્ઞામાં રહેજો. અને એમને મૂકીને કોઈ અન્ય આશ્રય કરશે તો તે અમારો નથી ને તે અતિશય દુઃખ પામશે.” માટે આચાર્યશ્રીને અનુસરવાની જ્યાં વાત આવે ત્યાં શ્રીજીમહારાજે વિકલ્પ નથી રાખ્યો. ભગવાન શ્રીહરિએ એવું નથી કહ્યું કે આ આચાર્યને માનજો ને આ આચાર્યને ન માનશો. આ અંગ વિષે શ્રીજીમહારાજે બહુ સ્પષ્ટ કહી દીધું છે કે અમારા સ્થાપેલા બે આચાર્યનો જ આશ્રય કરજો, અન્ય બીજા કોઈનો નહિ. (દિવ્ય સત્સંગ શિબિર - ન્યૂજર્સી, ૨૦૧૦)

‘...કાં જે એ છે ધર્મનું કુળ રે, માટે એહ વાતનું હું મૂળ રે. જેવું અમારું કુળ મનાશે રે, તેને તુલ્ય બીજું કેમ થાશે રે; માટે વિચારીને વાત કીધી રે, ઘણું સમજીને ગાદી દીધી રે.

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય, પુરુષોત્તમ પ્રકાશ : ૩૮)

એહ અધર્મ નહિ આચરશે રે, ઘણું અધર્મ સર્ગથી કરશે રે; ધર્મવંશીની ગાદિએ બેસી રે, વળી કા’વશે ધર્મ ઉપદેશી રે. ’

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય, પુરુષોત્તમ પ્રકાશ : ૩૯/૧૭)

આ પ્રમાણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્થાપિત પરંપરાના આચાર્યશ્રી, પોતે ભગવાન શ્રીહરિની આજ્ઞાનું ચથાર્થ પાલન કરી સંપ્રદાયના આશ્રિતોને પણ ધર્મમાં રખાવતા આવ્યા છે અને હાલ પણ રખાવે છે. અને ઉપાસનામાર્ગમાં આ સંપ્રદાય એ વ્યક્તિ-પ્રાધાન્ય નથી, પણ ઈષ્ટદેવ પ્રાધાન્ય છે તેવું પોતે મનાવવા પૂજાવવાના કોડ રાખનાર કેટલાક વ્યક્તિને લાગતા પોતાના સ્વાર્થ અને કોડને પૂરા કરવા માટે માત્ર ઈષ્ટદેવના જ્ઞાનની (ખરેખર તો અવાસ્તવિક જ જ્ઞાનની) ઓથે વિમુખ પ્રવૃત્તિ કરે છે.

વિમુખોએ આ ષડ્અંગી સંપ્રદાયનો છડેચોક ભંગ કરી ચૂસ્ત સરહદો અને વિભાગો પાડી જુદાગરાનો એક ભ્રમ પેદા કરી સંપ્રદાયને બેડોળ બનાવી દીધો છે. તે જુદાગરે એકબીજા સાથે બેચેની, અશાંતિ, અલગતા અને દુશ્મનાવટની લાગણી પેદા કરી છે તેમજ હજારો જીવાત્માઓને મોક્ષમાર્ગથી પથભ્રષ્ટ કર્યા છે.

છેલ્લા સૈકામાં કે છેલ્લા દાયકામાં જ બહાર આવેલી કેટલીક સંસ્થાઓ એવી બહાર પડી છે કે, જેણે પોતાના નામ સાથે ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ’ શબ્દનો ઉપયોગ કરીને જોડ્યો છે. અને તેનું કાર્ય શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની મૂળભૂત સિદ્ધાંતો, આજ્ઞાઓ, મર્યાદાઓ અને તત્ત્વચિંતનને અનુરૂપ નથી.

બોચાસણ અક્ષરપુરુષોત્તમ સંસ્થા, હરિધામ સોખડા, મુક્તજીવન મણિનગર, મુક્તજીવન કુમકુમ, અબજબાપા વાસણા, અનુપમ મિશન, ગુણાતીત જ્યોત, ગુણાતીત સમાજ, યોગી ડીવાઈન સોસાયટી વગેરે નામો આ બાબતમાં આપી શકાય.

પૂર્વોક્ત નૂતન સંપ્રદાયો કે મંડળોને ઉતારી પાડવા માટે આ વાત કરતા નથી, પરંતુ અણિશુદ્ધ પરંપરાગત શ્રીજીમહારાજ સ્થાપિત ધર્મો જીવંત રહે એજ આશયથી આ વાત કરીએ છીએ.

કોઈના ઘરમાં પ્રવેશીને અમારે ઝઘડવું નથી, પણ અમારા ઘરમાં તોડફોડ કરવા કોઈ આવે તો પૂરી તાકાતથી એમનો પ્રતિકાર કરવો તે અમારી પવિત્ર ફરજ છે.

મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયથી બહાર જનારાઓ પોતાનો અલગ કહેવાતો સંપ્રદાય પોતાના નામથી ઓળખાવે એમાં મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયને કોઈ જ વિરોધ નથી. પરંતુ શ્રી સ્વામિનારાયણ નામની ઓથ લઈ પોતાના વ્યક્તિગત સંપ્રદાયનો પ્રસાર-પ્રચાર કરવામાં લાગે છે ત્યારે વાત વણસ્યા વિના રહેતી નથી.

અસીમ આકાશને આપણી ફૂટપટ્ટીથી આપણે માપીએ તેમાં કોઈ વાંધો ન હોય, પરંતુ આપણી ફૂટપટ્ટીથી મપાતું આકાશ એટલું જ છે, એવું જ્યારે આપણે માનવા કે બોલવા લાગીએ ત્યારે વિરોધ થયા વિના ન રહે. બસ, એ જ ન્યાયે મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયને કોઈ વ્યક્તિ પોતાની બુદ્ધિને આધારે મૂલવતો રહે ત્યાં સુધી મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયને કોઈ વાંધો નથી આવતો. પણ એ વ્યક્તિએ કરેલા મંતવ્યને જ્યારે શ્રી

સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતોનું રૂપ આપી દેવામાં આવે છે ત્યારે વાત વણસ્યા વિના રહેતી નથી.

સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ધર્મધુરા સ્વીકારીને ગાદીએ આરૂઢ થયા ત્યારે તેમના ગુરુના ગુરુ આત્માનંદજીની સાથે વાલબાઈ અને હરબાઈ નામની બે સમર્થ વૃદ્ધ ઉપદેશિકાઓ હતી. તે પુરુષોને પણ ઉપદેશ કરતી. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે તેમને પુરુષોની સભામાં બેસવાની-બોલવાની મનાઈ કરી. પરંતુ બંનેએ શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા ન માની તેથી તરત તેમને વિમુખ કરી. એવી જ રીતે ભગવાન શ્રીહરિના ગુરુભાઈ રઘુનાથદાસ જે શ્રીજીમહારાજનો દ્રોહ કરતો અને તેમની કોઈ આજ્ઞા ન માનતો ને તે કહેતો ફરતો કે, ગુરુ રામાનંદ સ્વામીનું સાચું દેવત અને બધું ઐશ્વર્ય મારામાં છે, આ છોકરા જેવા સહજાનંદમાં નહિ. શ્રીજીમહારાજે તેમને સમજાવ્યો પણ ન માન્યો. એટલે તેને વિમુખ કરી કાઢી મુક્યો.

વળી, (અદ્ભુતાનંદ સ્વામી કહે છે કે,) જેતલપુર, ગામડી અને અસલાલી આ ત્રણ ભાવિક ગામોમાં દેવાનંદ સ્વામી, ગોવિંદ સ્વામી અને રામદાસભાઈ આ ત્રણ સમર્થ સાધુઓ ભગવાન થઈને પૂજાતા હતા. તેમને તો શ્રીજીમહારાજ બહુમાન આપીને ત્રણ ગાદીઓ પર બેસાયા. (સન્માન આપવા ગાદિ-તકિયો આપી બેસાડ્યા.) આ સમયે શહેરમાંથી મોટા શેઠ શાહુકારો દર્શને આવ્યા, તેમને સઘ સમાધિ કરાવીને અક્ષર ધામમાં મોકલીને પોતાના અસાધારણ અલૌકિક ઐશ્વર્ય દેખાડ્યાં..., આ ચાલુ સભામાં ગાદીએ બેઠેલા ગોવિંદ સ્વામી તથા દેવાનંદ સ્વામી તથા રામદાસભાઈ ઉપરોક્ત અદેષ્ટ અશ્રુત અદ્ભુત ચમત્કાર નજરે જોઈને, 'આ પ્રગટ ભગવાન સ્વયં સાચા છે.' એવો નિરુત્થાન નિશ્ચય કરીને, બોલ્યા કે, 'હે મહારાજ! અમે ખોટી રીતે ભગવાન થઈને પૂજાયા છીએ અને એને માટે ભોળા લોકોને છેક છેતર્યા છે, તો તેનું ઉચિત પ્રાયશ્ચિત આપો કે જેના કરવાથી અમે એ દોષમાંથી છૂટી જઈએ' ત્યારે મહારાજે બહુ વિચારીને કહ્યું કે, 'હુંગળીના ડયકાની માળા કોટમાં ઘાલીને, ચાર ચરણે ચાલીને, જે જે ગામમાં ભગવાન થઈને પૂજાયા હો તે ગામમાં ભિક્ષા આપવા બાઈ કે ભાઈ જે કોઈ આવે ત્યારે 'હાઈ હાઈ' એમ બોલીને તેની કેડે દોડવું. આ લૌકિક પ્રાયશ્ચિત, શારીરિક કષ્ટ વિનાનું સહેલું સંક્ષિપ્ત છે. ત્યારે તે ત્રણેય જણે તે માન લાજ મૂકીને મહારાજના કહ્યા પ્રમાણે કર્યું. ઉપર પ્રમાણે પોતાનો પ્રભળ પ્રતાપ પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શાવીને એ ત્રણેય મહાજનોનું ભગવાનપણું મટાડીને સ્વરૂપનો નિઃશંક નિશ્ચય કરાવ્યો.' (શ્રી અદ્ભુતાનંદ સ્વામીની વાતો : ૨૫/૨૬)

...રામાનંદ સ્વામીના સ્વધામ ગમન પછી સાડાબાર ભગવાનો નાના મોટા થયા. અને સત્સંગપણ થોડો થોડો વહેંચાઈ ગયો. તેને એક કરવા વાસ્તે માંગરોળમાં પોતાનો (શ્રીજીમહારાજ) પારમૈશ્વર્યપ્રતાપ દેખાડવા માંડ્યો.

(શ્રી અદ્ભુતાનંદ સ્વામીની વાતો : ૨૨)

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ પછી, એમના દત્તપુત્ર તરીકે

ગાદી પર આરૂઢ થયેલા આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજે 'યુડાવાળા હરિકૃષ્ણ'ને શુદ્ધ ઉપાસનાવિધિના મંડનના કારણે વિમુખ કરી સત્સંગ બહાર કાઢી મૂક્યો હતો. ત્યાર પછી લોટ પીઈને રહેવાનો ઢોંગ કરનારાઓનું 'લોટીયા' નામનું મંડળ જૂનાગઢમાં શરુ થયું. તેને વિમુખ કરીને કાઢી મૂકવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ જૂનાગઢ મંદિરના મહંત ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના નામનો દૂરઉપયોગ કરી પોતાના સ્વાર્થ ખાતર ભગવાન મનાવાનું કૌભાંડ શરુ કરનાર 'પ્રકાશપુરી મંડળ'ને વિમુખ કરી આચાર્ય શ્રી ભગવત્પ્રસાદજી મહારાજે કાઢી મૂક્યું. જૂનાગઢમાં અક્ષરપુરીમાં અક્ષરબ્રહ્મનું મંદિર હજુ સાક્ષી પૂરે છે. આ અરસામાં યુડાવાળા હરિકૃષ્ણ, 'હું પ્રગટ ભગવાન પુરુષોત્તમ છું' એમ જાહેર કરીને ગઢડે આવ્યા. પરંતુ અમરોખાચર તરત તલવાર લઈ બહાર નીકળ્યા અને ગરજતા કહ્યું : "ગઢડાનું મંદિર તો શું ગઢડા ગામમાં એ હરિયાએ પગ રાખ્યો તો જીવતો વાટી નાખીશ. એમ ન કરું તો હું દાદાખાચરનો દીકરો નહિ." ત્યારે હરિયો ભગવાન જીવ લઈને નાસી ગયો. એ પાખંડીને વિમુખ બનાવી સત્સંગમાંથી હટાવી દીધો. (યુડામાં આજે તેનું મંદિર હજુ સાક્ષી પૂરે છે.) એની પૂંઠે પૂંઠ જ ભાદરણના પુરુષોત્તમ પાટીદારે ડીંગ ચલાવ્યું કે, 'હું જ સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ છું.' તેને પણ વિમુખ કરી સત્સંગમાંથી કાઢી મૂકવામાં આવ્યો. (આજે પણ તેનું મંદિર હજુ પલાણા ગામમાં સાક્ષી પૂરે છે.)

આ દરમ્યાન જૂનાગઢના દરજી પ્રાગજી ભગતને પ્રગટ ભગવાન બનવાના ગુપ્ત કોડ જાગ્યા અને લોકોને ઊંધે રસ્તે ચડાવવા માંડ્યા. એટલે તેને તરત વિમુખ કર્યા. પરંતુ પસ્તાઈને તેણે ક્ષમા માગતા સત્સંગમાં લીધા. પ્રાગજી ભગત પછી એના જેવા જ તેની સાથેના અભણ મોથી જ્ઞાતિના જાગા ભગતે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી ભગવાન છે એમ જાહેર કરતા અને ગપ્પા ઉડાડી પોતાના અંગત પરચાઓની વાતો કરી રહ્યા હતા. અને એના ઓઠા પાછળ પોતે પૂજાતા હતા. તેને પણ જૂનાગઢ મંદિરમાંથી કાઢી મૂક્યા. ત્યાર પછી વડતાલ મંદિરમાં જ છૂપી રીતે પોતાની મહત્તા ફેલાવવા પ્રાગજી ભગત અને જાગા ભગતના અંગત શિષ્ય બની સાધુ યજ્ઞપુરુષ શાસ્ત્રીએ સુરત, રાજકોટ અને જૂનાગઢ મંદિરમાં પ્રગટ ભગવાનોનું તર્કટ જોરશોરથી શરુ કર્યું હતું. તેમને પણ સં. ૧૯૬૨ માં આચાર્ય શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદજી મહારાજે સર્વાનુમતે બહિષ્કૃત કરી વડતાલ મંદિરમાંથી દૂર કર્યા.

એ પછી વડતાલ મંદિરની જેમ જ અમદાવાદ મંદિરમાંથી અબજ બાપાના પથભ્રષ્ટ અનુયાયી સાધુ મુક્તજીવનદાસને વિમુખ કરી પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીએ સત્સંગમાંથી દૂર કર્યા. શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસ પછી વિમુખ ઠરીને સત્સંગમાંથી બહિષ્કૃત થનાર છેલ્લા સાધુ જ્ઞાનજીવનદાસ (યોગીજી) પ્રથમ જૂનાગઢ મંદિરના સાધુ હતા. ત્યારબાદ જે અક્ષર-પુરુષોત્તમમાંથી છૂટા પડેલા 'ગુણાતીત જ્યોત'વાળા છે, તેઓ ઉપરથી તો પોતાને એક જ કુળના અક્ષર-પુરુષોત્તમ પંથના ગણાવે છે, પરંતુ અંદરખાને

સિંતન

સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૩ ૯

એક-બીજાને કટ્ટર વિરોધ છે. ગુણાતીત જ્યોતમાં વળી બે ભેદ છે : સોખડાના હરિપ્રસાદ અને વલ્લભવિદ્યાનગરવાળા સંસારી પખાજી-કાકાજી-દાદુજીવાળાઓ છે. વળી તેમાંથી છૂટા પડેલા અનુપમ મિશનવાળા જશસાહેબ છે.

શા. યજ્ઞપુરુષદાસ કહે છે કે, ‘મારો અવતાર અક્ષર-પુરુષોત્તમની ઉપાસના પ્રવર્તાવવા માટે થયો છે.’ અને પોતાના શિષ્યોએ પરચા ચળાવવાનું શરૂ કર્યું. “જ્યારે વડતાલથી સ્વામીજી અક્ષર-પુરુષોત્તમના શુદ્ધ સર્વોપરી સંપ્રદાયનું સ્થાપન કરવા નીકળ્યા ત્યારે હરિકૃષ્ણ મહારાજ તથા લક્ષ્મીનારાયણ એ ત્રણેય જણ સ્વામીની (યજ્ઞપુરુષદાસની) સેવામાં હાજર રહેતા તેથી પરચા ને ઐશ્વર્યનો તો પાર જ ન હતો.”

(વિમુખ બોચાસણ સંસ્થાના સાધુ ગોપીનાથજી દ્વારા લખાયેલ સિદ્ધાંતસાર પુસ્તક. પેજ નં. ૩૪૪)

વળી, મહિનગરવાળા મુક્તજીવનદાસ કહે છે કે, ‘બાપાશ્રીએ જે કાર્ય અધુરું મેલ્યું તે બાપાશ્રીના સિદ્ધાંત-સર્વોપરી ઉપાસના પ્રવર્તાવવા શ્રીજીના સંકલ્પરૂપે મારો અવતાર છે.’ આમ કહેવાતા બંને મહાપુરુષોએ - એકે પ્રાગજી ભગતની ઓથ લઈ ઉપાસના પ્રવર્તાવી અને બીજાએ અબજબાપાની ઓથ લઈને સિદ્ધાંત-સજીવન ઉપાસના પ્રવર્તાવી. આ બંનેની ઉપાસનામાં આસમાન જમીનનો ફેર છે. એકના મતે અક્ષરને પામ્યા સિવાય પુરુષોત્તમની પ્રાપ્તિ થાય જ નહિ. ત્યારે બીજાને મતે જીવકોટિ, ઈશ્વરકોટિ એવી અક્ષરકોટિ છે ને મુક્તકોટિ છે. અને શ્રીજીના સાધર્મ્યપણાને પામ્યા સિવાય, પુરુષોત્તમરૂપે થયા સિવાય પુરુષોત્તમની પાસે રહેવાય નહિ. માટે પુરુષોત્તમ થવા માટે પુરુષોત્તમે રાખેલા સત્પુરુષનો સમાગમ કરે ને તેની અનુવૃત્તિમાં રહે તો સત્સંગી પુરુષોત્તમરૂપે થઈને પુરુષોત્તમની મૂર્તિમાં રહે. હાલ હું પુરુષોત્તમના સાધર્મ્યને પામ્યો છું, હું પુરુષોત્તમરૂપ છું, મારામાં રહીને પુરુષોત્તમ સર્વ કામ કરે છે અને મારું ધ્યાન-ભજન કરો તો પુરુષોત્તમરૂપ થશો. વળી અક્ષર-પુરુષોત્તમવાળા પણ કહે છે કે, પ્રમુખસ્વામીમાં મૂળ અક્ષર ગુણાતીતાનંદ સ્વામી, પ્રાગજી ભગત, શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજ સર્વે રહ્યા છે. માટે તે પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ છે, તેમાં જોડાણો તો અક્ષરરૂપે થઈ પુરુષોત્તમને પમાશે. અક્ષરબ્રહ્મના સંબંધને પામ્યા વિના મોક્ષ થાય નહિ, આવો તેઓનો ગુરુમંત્ર છે. સિદ્ધાંતસાર પુસ્તકના પેજ નં. ૬૨માં લખે છે : ‘ગુણાતીત સંત ક્યારેય પૃથ્વી પરથી અદૃશ્ય થતા નથી.’ તો શું શ્રીજીમહારાજ અદૃશ્ય થયા ? તો શું એમણે માનેલા એક જ ગુણાતીત સંત કે બ્રહ્મ ગણવા બીજા નહીં ? અરે ! જે શ્રીજીમહારાજ પ્રસ્થાપિત શાસ્ત્રો મુજબ સંત જ ન હોય તે ગુણાતીત ક્યાંથી હોય ? તો શું શ્રીજીમહારાજે લખ્યું છે કે, હું અક્ષરથી પર અને સર્વોપરી સ્વતંત્ર છું તે શું ખોટું ? અહો ! આ તે કેટલું બેહુદુ અને હડહડતું જુઠાણું છે !!!

સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતોમાં કહ્યું છે :

અને ‘શ્રીહરિજી મહારાજને હવે રાજી કરવાનો શો ઉપાય છે?’ એ પ્રશ્નનો ઉત્તર જે ધર્મમૃત, શિક્ષાપત્રી ને નિષ્કામશુદ્ધિ પ્રમાણે વરતે તો રાજી થાય ને શ્રીહરિજીનું ક્યાં પરોક્ષપણું છે ? એતો

સદાય પ્રત્યક્ષ જ છે ને ઉપાસ્ય, ઉપાસક અને સ્થાનકની શુદ્ધતાએ કરીને અતિ ઉત્તમ થવાય છે. તેમાં ઉપાસકનું લક્ષણ જે, યો વેતિ યુગપત્સર્વ પ્રત્યક્ષેણ સદા સ્વતઃ એમ જાણે તે કહેવાય.

(શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો : ૧/૪૬, સરધાર પ્રકાશન)

આમ, બંને (મત પ્રવર્તકો)ના મતમાં બનાવટી અને કપોલ-કલ્પિત સિદ્ધાંત છે, તે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના કોઈપણ પ્રમાણિત ગ્રંથમાં છે જ નહિ. તે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની આજ્ઞા અને તેના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોથી બિલકુલ વિરુદ્ધમાં છે. પરંતુ બંને જો ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું નામ ન લે તો બંટીના ભાવમાં ય કોઈ તેમને પૂછે નહિ. કોઈપણ મૂળ સંપ્રદાયથી વિમુખને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું નામ લીધા વિના કોઈ આરો નથી.

“પરાત્પર પુરુષોત્તમ નારાયણ શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો પ્રાદુર્ભાવ સં. ૧૮૭૭ના ચૈત્ર સુદ નવમીને દિવસે છૈયા મુકામે સરવરિયા ધર્મનિષઠ બ્રાહ્મણ કુટુંબમાં થયો.

પરમ કૃપાળુ શ્રીનીલકંઠજીએ બાલ્યાવસ્થામાં સાત વર્ષ, એક મહિનો અને અગિયાર દિવસ વનવિચરણ કર્યું. આખા ભારતની પરિસ્થિતિ નજરે જોઈ. ધર્મમાં વિતંડાવાદ, વહેમી અંધશ્રદ્ધાનો લાભ લેતા ભગવાધારીઓને જોયા. સત્શાસ્ત્રોનો અનર્થ કરતા પંડિતો જોયા. સામાજિક દુર્વ્યવહારો પ્રજાને અધઃપતનને માર્ગે લઈ જતા, તેનો અનુભવ કર્યો. ધર્મને નામે ધર્મપ્રેમી મુમુક્ષુઓ પાસેથી વ્રત્ય મેળવવાનો ધંધો થતો જોયો. અપરિગ્રહ વ્રતનું બહુધા મીઠું જોયું. ધર્મને મોક્ષનું સાધન નહીં પણ છેતરપિંડીનું સાધન જોયું. પોતે સ્વયં નારાયણ હતા છતાં લોકહિતાર્થે માનવીની માફક વર્તન કરી, અનુભવ મેળવી ‘એકાંતિક ભાગવત ધર્મ,’ ‘સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય’ મુમુક્ષુ જીવોના આત્મિક કલ્યાણ માટે સ્થાપ્યો. ભૂતકાળમાં શાસ્ત્રોના અનર્થ કરી જુદા-જુદા પંથો પડેલા તે હકીકત આ શુદ્ધ સંપ્રદાયની સ્થાપના વખતે શ્રીજીના ધ્યાનમાં હતી. વળી આજ્ઞા અને સિદ્ધાંતો સ્પષ્ટ, અસંદિગ્ધ અને સરળ ભાષામાં કર્યા. જેથી કોઈ મનફાવે તેવો અર્થ કરી, સ્વામિનારાયણના અનુયાયીઓને બીજે માર્ગે દોરી જઈ શકે નહિ.”

(નહિ રે વિસારું હરિ, પેજ નં. ૩૪૬-૪૭, પ્રકાશક : નટવરલાલ દવે - અમદાવાદ)

“...શ્રીજીમહારાજનું દ્યેય એકાંતિક ભાગવત ધર્મનો પ્રચાર કરી એકાંતિક ભક્તો બનાવવા અને એમનું આત્મિક કલ્યાણ કરવું. આ દ્યેય પ્રાપ્તિ કાજે શ્રીજીમહારાજે એમની હયાતીમાં હજારો પરમહંસો તૈયાર કર્યા. એ પરમહંસો શ્રીજીની અગ્નિ પરિક્ષામાંથી પસાર થયા. શ્રીજીની અક્ષરશઃ આજ્ઞા પાળી અને તેથી જ આજ્ઞા પળાવવા માટે લાયકાતનું (મુમુક્ષુપણાનું) સર્ટિફિકેટ મેળવી હજારોની સંખ્યામાં એકાંતિક ભક્તો બનાવ્યા. અને પોતાનું આત્મિક કલ્યાણ સુધાર્યું. એ સંતોએ પોતાનું સમગ્ર અસ્તિત્વ નકારી કાઢ્યું. અને શ્રીજીની પ્રસન્નતા માટે જ નિઃસ્વાર્થ ભાવે લોક સંગ્રહાર્થે જીવન ગાળી સત્સંગનો, ભગવાન શ્રીહરિની આજ્ઞા-બાંધેલી મર્યાદા અને શ્રીહરિની રૂચિ મુજબ ફેલાવો કર્યો,

39

સ્વામી, દેવાનંદ સ્વામી વિગેરેએ ભગવાન શ્રીહરિના સિદ્ધાંતોનું રહસ્ય સ્પષ્ટ જણાવતાં રસભીના રચેલા કાવ્યો અને ભગવાન શ્રીહરિના અપરસ્વરૂપ એવા પ.પૂ.આચાર્યશ્રીઓએ લખેલા તેમજ પ્રમાણિત કરેલા ગ્રંથો - આ બધાનું સાચા ઋષિ(યથાર્થ દેષ્ટા-વક્તા સત્યુરુષ)ના માર્ગદર્શન નીચે વાંચન-શ્રવણ મનન અને નિત્ય ધ્યાન કરવાની જરૂર છે.

વળી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે બતાવેલ સેવા ધર્મ પાલન અને એમની આજ્ઞા પાલન અક્ષરશઃ મોટા મોટા નંદપંક્તિના સાધુઓએ કરેલ છે. આ નંદ સાધુઓ સમર્થ હોવા છતાં અને શ્રીજી સમકાલીન હોવા છતાં શ્રીજીમહારાજને પરાત્પર પુરુષોત્તમ નારાયણ માનતા હતા અને શ્રીજીના ચરણમાં પોતાની જાતને સમર્પિત કરીને મનસા, વાચા, કર્મણા, શ્રીજીમહારાજનું પુરુષોત્તમપણું ગામે ગામ ફરી અગવડો ભોગવી, આક્રમણો, અપમાન સહન કરી ક્ષમા અને અહિંસા યુક્ત જીવન જીવીને શ્રીજી મરજી અનુસાર સત્સંગનો પ્રચાર કર્યો છે. આ રીતે આખા સત્સંગનો પાયો સ્વયં શ્રીજીમહારાજે અને તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે એમના નંદ સંતોએ, અને એકાંતિક હરિભક્તોએ શાશ્વત જનકલ્યાણ માટે નાંખ્યો છે અને એની પાછળ ભાવના કેવળ જનકલ્યાણ અને આત્યંતિક કલ્યાણની હતી. મોટા સંતોએ અને એકાંતિક ભક્તોએ આ માટે પોતાના ‘સ્વ’ની પૂરી આદુતિ આપી છે અને શ્રીજીમહારાજની સ્વરૂપ નિષ્ઠા અને માહાત્મ્યને કાંઈ આંચ ન આવે એ પ્રમાણે વર્તન કરેલ છે.” (વિમુખો સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના નથી. પેજ નં. ૧૯-૨૦, પ્રકાશક : નટવરલાલ દવે - અમદાવાદ)

“...શ્રીજીમહારાજ મૃત્યુલોકના માણસોની અપૂર્ણતાથી વાફેક હતા. સત્ શાસ્ત્રોનો અનર્થ સ્વાર્થી ગુરુઓ કરે છે. અને તેથી થતી ધર્મની અને પ્રજાની દુદૃશા શ્રીહરિએ જાતે વિચરણ કરી અનુભવી હતી.

તે ઉપરાંત દુર્વાસાના શાપને નિમિત્ત બનાવી ધર્મના નામે થતાં ધર્તિગો દૂર કરવાનું અને એકાંતિક ધર્મ સ્થાપવાનું પોતાનું અવતાર કાર્ય હતું.

એટલે પોતાના આશ્રિતો માટે પોતે સત્ શાસ્ત્રો કરાવ્યાં; ઉપર જણાવ્યા મુજબ દેશ વિભાગનો લેખ કર્યો અને આચાર્યોની સ્થાપના કરી, શિક્ષાપત્રી પોતે લખી અને વ્યવહાર અને કલ્યાણ માર્ગ માટેનું વર્તન સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું. અને શિક્ષાપત્રીમાં જણાવેલા આદેશો અને સમજને કોઈ હળવી રીતે લેવાનો પ્રયાસ કરે નહિ. એટલા માટે ‘શિક્ષાપત્રી’ એ પોતાનું બીજું સ્વરૂપ છે એમ આશ્રિતોને જણાવ્યું. એટલે શિક્ષાપત્રીનો દોર એટલે ભક્તજનોને સ્વરૂપ નિષ્ઠાનો દોર થાય એવો ભાર મૂક્યો.

પોતે સ્થાપેલ સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં શબ્દોનો અનર્થ કરીને છટક બારીઓ શોધાય નહિ એટલા માટે તદ્દન સરળ સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ પ્રમાણે સંપ્રદાયના શાસ્ત્રો કર્યા અને કરાવ્યાં.

પ્રભુ ભજન કરતાં થોડી સિદ્ધિ મળે એવી જાતે (પોતે જ) અગર અનુયાયીઓના પ્રચાર મારફતે પોતે ભગવાન તરીકે પૂજાવવાની

નબળાઈ હિન્દુ ધર્મમાં પ્રચલિત છે, અને તેથી ભોળા લોકો અને કહેવાતા સ્વાર્થી સમજુ લોકોને સ્પષ્ટ આદેશાત્મક માર્ગદર્શન આપવા એવી વ્યવસ્થા ગોઠવી કે જેથી ખબરદાર સત્સંગીના કલ્યાણ અને મોક્ષ માર્ગમાં કોઈ અવરોધ ના આવે. આ મુજબ શ્રીજીમહારાજે ‘દેશવિભાગનો લેખ’, ‘શિક્ષાપત્રી’, ‘સત્સંગિજીવન’, ‘વચનામૃત’ વગેરે શાસ્ત્રો દ્વારા લેખિત સ્પષ્ટ માર્ગદર્શન આશ્રિતોને આપ્યું છે અને આચાર્યોના ધર્મો, સાધુ, બ્રહ્મચારીના ધર્મો અને સત્સંગી ગૃહસ્થોના ધર્મો એવો સ્પષ્ટ પ્રબંધ કર્યો છે. જગતના ધર્મોના ઈતિહાસમાં આવું સ્પષ્ટ સરળ અને અસંદિગ્ધ લખાણ મળવું મુશ્કેલ છે. આ તો ‘આમ કરવું’ અને ‘આ ન કરવું’ એવી સ્પષ્ટ સૂચના કરી છે. અપવાદને ભાગ્યે જ સ્થાન હોય છે. અને જો અપવાદ કર્યો હોય તો તે સ્પષ્ટ લેખન કરવામાં આવ્યું છે. શ્રીજીમહારાજે સત્સંગનું જે સાહિત્ય કરાવ્યું તેમાં અયોક્કસતાને સ્થાન જ નથી.” (વિમુખો સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના નથી. પેજ નં. ૩૩-૩૪, પ્રકાશક : નટવરલાલ દવે - અમદાવાદ)

આમ, છતાં મનુષ્ય તો મનુષ્ય જ રહ્યો. શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના નામે મૂળ અક્ષરની વાત ઊભી કરવામાં આવી. અને છાનો છાનો પ્રચાર જાગ્રા ભગત-પ્રાગજી ભગત વગેરે કરવા લાગ્યા. ત્યારબાદ અક્ષર-પુરુષોત્તમ પંથ શરૂ થયો જે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના તત્ત્વચિંતનથી બિલકુલ વિરુદ્ધમાં છે, અપસિદ્ધાંતવાળો છે, અશાસ્ત્રીય છે. અને ખોટા પ્રચાર શરૂ કર્યા કે, પોતે શ્રીજીમહારાજના સિદ્ધાંતો બરાબર સમજે છે. શ્રીજીમહારાજની અંતરની ઈચ્છા પોતે સમજે છે. અને બીજા બધા અંધારામાં છે. મૂળ અક્ષરબ્રહ્મની પાસપોર્ટ પર સહી ન થાય ત્યાં સુધી શ્રીજીમહારાજના અક્ષરધામમાં જવાય નહિ, આવી રીતે મૂળભૂત શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતોને તોડી મરોડીને બોચાસણ સંસ્થાએ આવો કપોલ-કલ્પિત સિદ્ધાંત ઊભો કરીને નવો પંથ સ્થાપ્યો છે.

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાંથી વિમુખ કરેલાનો ઘણો મોટો સિદ્ધાંતિક ભેદ છે. અને પોતાને ભગવાન થવાનો પણ મોટો કોડ છે. એટલા માટે જ અલક-મલકની આ દુનિયામાં ભગવાન થવાનો કોડ એમને કેવા નીચમાં નીચ નાય નચાવી રહ્યો છે. ‘સિદ્ધાંત સાર’ નામનું પુસ્તક પુરાણી ગોપીનાથજી ગુરુ યજ્ઞપુરુષદાસજીએ બહાર પાડ્યું. તે પુસ્તકની શરૂઆતમાં બે બોલ મથાળા નીચે લખવામાં આવ્યું છે કે, ‘તે જ પ્રમાણે વર્તમાનકાળે પ્રત્યક્ષ પુરુષોત્તમ યજ્ઞપુરુષદાસજીએ બાકી રહેલું કામ પૂરું કર્યું. પોતાના ધામરૂપ જે યોગીજીમહારાજ જે સાથે લાવેલા તેમને પોતાનું કામ સોંપીને તેમનું સ્વરૂપ પ્રગટ કરવાની આજ્ઞા કરી.’ આ ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અક્ષર-પુરુષોત્તમવાળાને પોતાની જાતના જ ફોટા-સ્ટેચ્યું પધરાવવાનું મૂળમાંથી જ તાન છે. અને એ તાનને પૂર્ણ કરવા માટે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો ઓથ લીધો છે. પોતાને જ ઓળખાવવાનું જે સંતને તાન હોય એને સંત કેમ કહી શકાય? પરોક્ષના સાચા સંતો પણ પોતાના ફોટા અને મૂર્તિના દંદ વિરોધી રહ્યા છે.

★ મહારાષ્ટ્રમાં થયેલા માણે મહારાજ અત્યંત નમ્ર હતા. સાવ નિરાભિમાની હતા આથી જ એ સંત હતા.

તેમણે ભેગી કરી આપેલી રકમમાંથી ગરીબો માટે નાસિકમાં શાળા થઈ, તે ચાલુ થયા બાદ ક્યારેક જોવા ગયા. શાળાના કમ્પાઉન્ડમાં તેમનું ફુલ સાઈઝનું બાવલું (પુતળું) ઊભું હતું તેમણે ટ્રસ્ટીઓને પૂછ્યું : “આ માણસ કોણ છે ? તે અહીં શું કામ કરે છે ? જો તે નકામો ઊભો હોય તો તેને સત્વર દૂર કરો.” આટલું બોલતાની સાથે પોતાની કડિયાળી ડાંગના ચાર-પાંચ ઘા જોરથી કરી દીધા. બાવલાના ટુકડે ટુકડા થઈ ગયા.

તે પછી કાર્યાલયમાં ગયાં. ત્યાં ફોર કલરમાં પોતાના બસો-ત્રણસો ફોટાની એક થપ્પી જોઈ. તરત ઉપાડી, ઘોડાગાડીમાં બેસી નદીના પુલ ઉપર ગયા, ત્યાંથી તમામ ફોટા જલશરણ કરી દીધા !

મકરંદ દેવેએ સંતની વ્યાખ્યા કરી છે કે, ‘જે કદી ફોટા પડાવતો ન હોય અને પોતાના નામને વિશેષણો લગાડવા દેતો ન હોય તે સંત’ કડવું કેટલું છે ? પરંતુ સત્ય છે !!

અહીં તો (વિમુખ તત્ત્વોને) ફોટા પડાવવાની ક્યાં વાત કરવી પણ મંદિરના સિંહાસનમાં પણ ભગવાનની સાથે પોતાની જાત (ફોટા કે મૂર્તિરૂપે) પધરાવરાવી આરતી-થાળ-પૂજા કરાવે છે.

★ સંત ગોપાલને ભક્તોએ વિનંતી કરી કે આ વખતનો ચાતુર્માસ અમારા ગામમાં જ કરવો અને ભક્તજનો સમક્ષ દરરોજ ભગવાનની કથા કરવી.

નિઃસ્પૃહી સ્વામીજીએ એ વાત સ્વીકારીને તે ગામમાં ચાતુર્માસ કર્યો. જેમ જેમ દિવસો જતા ગયા તેમ તેમ કથામાં લોકોની સંખ્યા વધતી ગઈ. બે-ત્રણ હજાર માણસો નિત્ય શ્રવણ કરવા લાગ્યા.

જોતજોતામાં ચાતુર્માસ પૂર્ણ થયો, સ્વામીજીએ શુભ દિવસે પ્રયાણ કર્યું. ભક્તજનોએ સ્વામીજીને વળાવ્યા.

ત્યારબાદ બીજા જ દિવસની આ વાત છે : સ્વામીજીના ઘણા વર્ષોના આશ્રિત શ્રીમંત ભક્તો તેમની પાસે આવ્યા, સ્વામીજીના આશ્રમસ્થાને વંદના કરીને ગામમાં આવ્યાં. ગામના અગ્રણીઓને ભેગા કરીને તેમના હાથમાં પાંચ હજાર રૂપિયા આપીને કહ્યું : “આ ગામમાં અમારા સંત ગોપાલજીએ ચાતુર્માસની કથા કરી છે. તેની સ્મૃતિ રૂપે મધ્યભાગમાં સ્વામીજીનું બાવલું (સ્ટેચ્યુ) ઊભું કરજો અને તેની નીચે સ્વામીજીનું એક સુવર્ણ વાક્ય કોતરજો.”

ગ્રામજનો તો ખૂબજ રાજી થઈ ગયા, અને દોડ્યા સ્વામીજીની પાસે જવા !! ઝપાટાબંધ પંથ કાપતા થોડી જ વારમાં સ્વામીજીની પાસે પહોંચી ગયા. એક વડલા નીચે સ્વામીજી અને ભક્તજનો બેઠા. સ્વામીજીએ પૂછ્યું : “બંધુઓ ! કેમ આવવું થયું ?”

એક અગ્રણીજન બોલ્યો : “સ્વામીજી ! વાત એમ છે કે આપના શ્રીમંત ભક્તોએ અમને પાંચ હજાર રૂપિયા દઈને આપનું બાવલું મુકવાનું કહ્યું છે. અમારી પણ એજ ભાવના છે. તો એની નીચે કોતરવા માટે એક સુવર્ણવાક્ય આપ ફરમાવો, અમે તે માટે આવ્યા છીએ.”

ત્યારે સ્વામીજીએ કહ્યું : “અલ્યા ! ભાઈ ! મારા

જેવા સામાન્ય માણસનું તે બાવલું હોતુ હશે ? આપ તે કેવા ગાંડા થયા છો.”

પણ હવે ગ્રામજનો માને તેમ ન હતા, તેથી ઘણી રકઝકના અંતે પણ ગ્રામજનો માન્યા નહિ એટલે સ્વામીજીએ કહ્યું : “લખી લો ત્યારે મારું સુવર્ણ વાક્ય ‘મારા ભક્તોથી ચેતતા રહેજો !’ આ સાંભળીને જ ગ્રામજનો તો સ્તબ્ધ થઈ ગયા.... આનું કારણ, એક ભારતીય અંદર-બહાર એકતાનાં આર્જવ-ગુણ યુક્ત વિભૂતિ સંતનો પ્રભાવ જ હતો !!!

રમણ મહર્ષિના અંતકાળના છેલ્લા શબ્દો હતા : “મારા મૃત્યુ બાદ કોઈએ મારી કોઈ હસ્તી રાખવાની નથી. ગુરુમંદિર કરવા નહિ, જીવનચરિત્રના ગ્રંથ પણ રચવા નહિ જો તમે મારી વાત નહિ માનો તો મારા આત્માને દુઃખ થશે.”

આને કહેવાય ઉચ્ચકોટિની સાદુતા, આની સામે પોતાની મૂર્તિ કે પોતાના ફોટા પૂજવા આપનારા કેટલા વામણા લાગે છે ? સદા ઊંઘમાં જ જેને આનંદ લાગે છે એવા કુંભકર્ણને જાગેલા પણ જગાડી શકતા નથી.

આવી બોગસ ઉપાસના પ્રવર્તાવવા માટે મંદિરની આવશ્યકતા રહે અને મૂળ મંદિરોમાં એમનું તો કોઈ સ્થાન નથી. તેથી તેણે શ્રીજીમહારાજના સંસ્થાપિત મંદિરોની હરિફ (વિરુદ્ધ)માં મંદિરોનું નિર્માણ કર્યું.

ભગવાન શ્રીહરિએ સ્વયં છ શિખરબદ્ધ મંદિરો બંધાવ્યા અને પોતે જ તેમાં મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા કરેલી છે. તે મંદિરો અમદાવાદ, ભુજ, વડતાલ, ધોલેરા, જૂનાગઢ અને ગઢડામાં છે. તે મંદિરોનું કલ્યાણયુક્ત સેવાકાર્ય થતું, તે જોઈ તેમાં સેવા કરનારાઓના ઉપર ભગવાન શ્રીહરિ અતિ રાજી થતા. વડતાલ અને ગઢડાના મંદિરોના બાંધકામ વખતે શ્રીજીમહારાજે સ્વયં પોતાના માથા ઉપર ઈંટો-પથ્થરો મૂકેલા અને તે રીતે મંદિરોનું મહત્ત્વ અને તેમાં પોતાનો રાજીપો બતાવ્યો છે. આ વાત સંપ્રદાયમાં અતિ જાણીતી છે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્વયં બંધાવેલા આવા મંદિરોની સામે બીજા મોટા શિખરબદ્ધ મંદિર રચવા તે સ્વયં ભગવાન શ્રીહરિનો દ્રોહ કરવા સમાન છે. આવી રીતે સામે મંદિર બંધાવવાની પ્રવૃત્તિ બતાવે છે કે, તે મૂળ સંપ્રદાયમાં માનતા નથી અને ભગવાન શ્રીહરિ સ્થાપિત મંદિરોમાં શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસ નથી કે સંતોષ નથી એટલે જ તેવા પવિત્ર મંદિરોથી જુદાં મંદિરો, મૂળના અસલ મંદિરોના હરિફ (વિરોધી) તરીકે ઊભા થયેલા છે તેથી મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના ગણવા યોગ્ય નથી.

વળી, એમ પણ ભરમાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે કે, ગઢડામાં શ્રીજીમહારાજની ઈચ્છા ઘેલાકાંઠે મંદિર કરવાની હતી. તે ઈચ્છા હવે (અક્ષર-પુરુષોત્તમ સંસ્થાના મંદિરથી) પૂરી થઈ. પરંતુ આવી વાત કેવળ બેહુદી છે. શ્રી સત્સંગિજીવન ગ્રંથમાં સ્વયં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ કહે છે :

‘યદર્થમવતારોડયં મનુષ્યેષુ મયા ધૃતઃ । કાર્યં કૃતં તત્સર્કલં નાવશિષ્ટં હિ કિચ્ચન ॥’

જે કાર્ય કરવા મનુષ્યમાં મેં આ અવતાર ધારણ કર્યો હતો તે

સમગ્ર કાર્ય પરિપૂર્ણ કર્યું છે. આ ધર્મ પ્રતિષ્ઠાપનરૂપ કાર્યમાં કાંઈ પણ અવશેષ મેં રાખ્યું નથી તો પ્રાદુર્ભાવ પ્રયોજન પરિસમાપ્ત કરી રહેલો હું હવે સ્વધામ પ્રતિજ્ઞીશ. (શ્રી સત્સંગિજીવન: ૫/૬૮/૨૮)

‘ફરી ફરી ફેરો પડે, એવું કરવું નથી આ વાર;
સહુ જીવનો સામટો, આજ કરવો છે ઉદ્ધાર.’

(પુરુષોત્તમ પ્રકાશ: ૪૫/૪)

‘કરી લીધું છે સર્વ જો કામ રે, એમ વિચારિયું ઘનશ્યામ રે;
કે’વા રાખ્યું નથી કેડે કાંઈ રે, જાવા મોક્ષના મારગ માંઈ રે.
બહુવિધ ઉઘાડીયાં બાર રે, કરવા કલ્યાણને આ વાર રે;
હવે પધારું હું મારે ધામ રે, જે સારું આવ્યા’તા તે થયું કામ રે.’

(પુરુષોત્તમ પ્રકાશ: ૪૮/૫-૬)

‘અનન્યસાધ્યમેવં યદ્ધિયેવં સ્વેન તત્ત્વયા । સર્વં કાર્યં કૃતં
કિઞ્ચિન્નાવશિષ્ટં હિ વર્તતે ॥’

આ પ્રકારે જે અન્યથી સાધ્ય ન થઈ શકે અને જે ફક્ત આપ જ કરી શકો તે કરવા યોગ્ય સર્વકાર્ય આપે કર્યું છે, કાંઈપણ બાકી રાખ્યું નથી. (શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ: ૧૦/૪૩/૨૫)

‘તમે સાંભળજ્યો સર્વે જન રે, જેહ અર્થે ધાર્યું તું મેં તન રે;
તે કર્યું મેં સર્વે કારજ રે, કરવા કેડ્યે રાખ્યું નથી રજ રે.’

(ભક્તચિંતામણી: ૧૬૦/૩૧)

‘ઘેયં સંરક્ષ્ય યૂયં ભો ણુત મદ્વચોડખિલા: ।

પ્રાદુર્ભૂતોઽહમત્રોઽર્થ્યાં યદર્થં તત્કૃતં મયા ॥

પૃષ્ઠે કર્તું તુ કિઞ્ચિન્ન કિમપિ રક્ષિતં જના: ।

વ્રજામ્યઽદ્યાન્તરાત્માઽહં સ્વતન્ત્રો ધામ મામકમ્ ॥’

હે ભક્તો! તમે બધા ધીરજ રાખીને મારું વચન સાંભળો. આ ભૂમિ ઉપર હું જે કાર્ય કરવા પ્રકટ થયો છું તે સર્વ કાર્ય મેં કરી દીધું છે. થોડું પણ હવે પછી બાકી રહ્યું નથી. માટે સૌનો અંતર્યામી અને સ્વતંત્ર આવો હું હવે મારા ધામમાં જાઉં છું.

(શ્રીહરિચરિત્રમ્: ચતુર્થ પરિચ્છેદ, ૫૪/૫૦-૫૧)

સ્વયં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ કહે છે: “અમે તો આ સમે કોઈ વાતનું કાચું રાખ્યું નથી.” (વચ. જે. પ્ર. ૫)

‘અમે હેયે ન હેયે જો આંઈ રે, નથી રાખ્યું કેડ્યે કામ કાંઈ રે;
સર્વે કરીને લીધું છે કાજ રે, એમ કહે છે શ્રીમહારાજ રે.’

(પુરુષોત્તમ પ્રકાશ: ૪૩/૧૮)

જ્યારે શ્રીજીમહારાજે સમગ્ર કાર્ય પુરું કર્યું છે, તેની સામે વિમુખના ‘સિદ્ધાંતસાર’ પુસ્તકમાં પેજ નં. ૮માં કહે છે કે, ‘તે જ પ્રમાણે આજે વર્તમાનકાળે તેમનું અન્ય સ્વરૂપ જે પ્રત્યક્ષ પુરુષોત્તમસ્વામી શ્રી યજ્ઞપુરુષદાસજીએ પુરું કર્યું છે.

આમ કહેનાર, આ વિમુખો ઉપરોક્ત વાક્યોથી શું સિદ્ધ કરવા માગે છે? તો એજ કે, ભગવાન પોતે પોતાના સંકલ્પ પૂર્ણ કરવા સમર્થ ન હતા અને આ વિમુખો તે સંકલ્પો પૂર્ણ કરી શક્યા !!! એટલે શું તેઓ ભગવાન શ્રીહરિથી વધારે શ્રેષ્ઠ, સામર્થ્યવાન અને સર્વોપરી છે? સર્વ આશ્રિતોની ઈચ્છાને પૂર્ણ કરનાર સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ, જેમની મરજી વિના સૂકું પાંદડું પણ હલતું નથી, તેમની ઈચ્છા અધુરી રહી ગયેલી તેવું કહેવું એ કેટલું નીચ કદાનું પાપ કહેવાય. આ અક્કલ વિનાની

હઠ છે અને બુદ્ધિ વિનાનું તો બળ છે. ભગવાન શ્રીહરિએ ગઢડામાં મંદિર કર્યું ત્યારે પહેલા જુદી જુદી જગ્યાઓ જરૂર જોઈ હતી. પરંતુ તેથી પોતે જ કરાવેલા મંદિરોની સામે હરિકાઈમાં જુદું મંદિર કરવું અને તે ભગવાનની ઈચ્છા પૂરી કરવા થયું હોય તો તેને શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયને સમર્પિત કરી દેવું જોઈએ. તેની હરિકાઈમાં અલગ અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવું ન જોઈએ.

તેવી જ રીતે ગોંડલમાં સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ જાતે જ બંધાવેલું મંદિર ગામની વચ્ચે છે. સ્વામીશ્રીએ પોતાનો દેહ પણ તે જ મંદિરમાં મૂક્યો છે. વિમુખ બોચાસણ અક્ષર-પુરુષોત્તમ સંસ્થા પોતે સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો આધાર લે છે. છતાં સ્વામીશ્રીએ બંધાવેલ તે મૂળ મંદિરની હરિકાઈમાં બીજું મંદિર તેમણે કરેલ છે.

ભગવાન શ્રીહરિ દ્વારા પ્રસ્થાપિત મૂળ મંદિરો ઉપરાંત ભગવાન શ્રીહરિજીએ સ્થાપેલા બંને દેશના આચાર્યોએ સ્થાપેલા શિખરબદ્ધ મંદિરો કે હરિમંદિરોની હરિકાઈમાં મંદિરો બાંધવા તે પણ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો દ્રોહ જ છે. અને તે શ્રીહરિજી મહારાજની આજ્ઞાથી વિરુદ્ધ છે. અને શ્રીજીમહારાજે સ્થાપેલા સંપ્રદાયને ધક્કો લાગે તેવી રીતે હરિકાઈ મંદિરો સ્થાપવાની પ્રવૃત્તિ તો સંપ્રદાયનો અને શ્રીજીમહારાજનો દ્રોહ જ ગણાય.

સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામી પોતાની વાતોમાં દંડ ઉપાસનાનું રૂપ કહેતા કહે છે:-

“(૧) સ્થાનકને ઓળખે તે જે સ્થાનકને વિશે શ્રીજીમહારાજે પોતાનું કરીને ઘણા વર્ષ સુધી નિવાસ કર્યા હોય તેનું કોઈ ઘસાતું બોલે તો ખમી શકે નહિ ને જેમ છે તેમ યથાર્થ ઉત્તર કરે ને આજ્ઞાએ કરીને બીજે ઠેકાણે રહેતો હોય તોપણ ત્યાં હેત વધુ રાખ્યા કરે ને તેનો યશ ગાયા કરે ને સંભાર્યા કરે.” (શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો: ૧/૧૪૭)

“અને એકાંતિક ભક્તની વૃત્તિમાં ભગવાન રહ્યા છે તે એવા ભક્તનું વર્તન કેવી જાતનું હોય?” એ પ્રશ્નનો ઉત્તર જે, એવાની જે ક્રિયા તે આચાર્યજી મહારાજને અર્થે હોય કે મંદિરને અર્થે હોય પણ પોતાને અર્થે ન હોય...” (શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો: ૧/૨૬૫)

આ વાતોમાં શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીએ ઉપાસનાનું સ્વરૂપ અને એકાંતિક ભક્તનું વર્તન કેવું હોય એ સ્પષ્ટ કહ્યું છે. આજે પોતાને પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ કહેરાવવું છે, અને શ્રીજીમહારાજના સ્થાપિત મંદિરોની સામે બળવો કરવો આ બે વાતનો તાલ મળતો નથી. અને પ્રવચનોમાં, પુસ્તકોમાં અને જ્ઞાનગોષ્ઠીઓમાં મૂળ સંપ્રદાયની નિંદા કર્યા વગર રહેતા નથી ને બહારથી પાછા એમ બતાવો છો: ‘અમને ખંડનમાં રસ નથી; અમે તો રચનાત્મક મંડન જ કરવા માંગીએ છીએ, ખંડનમાં રસ તો મૂળ સંપ્રદાયવાળાને છે.’

ખંડનનું ખંડન એ વસ્તુતઃ મંડન છે. ભારતીય પરંપરાના સદાચારોનું ખંડન જો સિનેમાઓથી થતું હોય તો સિનેમાઓનું ખંડન કરવું એ તે સદાચારોના મંડનના પરિણામે છે. લોકોના હેયે ખંડનાત્મક કાર્યો તરફ સૂગ અને રચનાત્મક કાર્યો તરફ પ્રેમ ઉત્પન્ન કરાવીને કેટલાક વિમુખ તત્ત્વોએ પોતે તો મૂલ્યોના

ખંડનની તીવ્ર પ્રક્રિયા ક્યારનીય શરૂ કરી દીધી છે ! આવા લોકો ક્યા મોંએ મંડનની વાતો કરે છે.

સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ જ્યાં ૨૬-૨૬ વર્ષ પોતાનું ઘર માનીને રહ્યા હોય તેવા અક્ષરધામ તુલ્ય ગઢપુર ગામ સાથે ખૂબ હેત રાખવું તથા તેની યશોગાથા ગાવી એ વાત તો એકબાજુ રહી, પરંતુ ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજ જે રસ્તેથી ઘેલા નદીમાં તેમજ અન્ય જગ્યાએ જવા માટે કાયમી આવન-જાવન કરતા હતા, તેવા મહાન પ્રસાદિભૂત રસ્તાની જમીન વિમુખ બોચાસણ અક્ષર-પુરુષોત્તમ સંસ્થાવાળા તમે લોકોએ પોતાના ગ્રાઉન્ડમાં વાળી લેવી એ કેટલી બધી હિનતા કહેવાય. તેમ ન કર્યું હોત તો તમે મૂળ સંસ્થા સાથે તેમજ ગ્રામજનો તેમજ ભાવિક ભક્તોની સાથે ખોટા વિવાદમાં ન ઉતર્યા હોત !!

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય કેવળ કાયદાબાજોનો અને બુદ્ધિવાદિઓનો નથી. આ સંપ્રદાય તો સિદ્ધાંતવાદિઓનો અને શ્રદ્ધાવાનોનો છે.

વિમુખપંથીઓ પોતાના શિષ્યોને લઈને વડતાલ, અમદાવાદ, ગઢપુર વગેરે ધામોમાં દર્શન નિમિત્તે દેખાવ પૂરતા જાય છે, કારણ કે પોતાના કરેલા શિષ્યો ક્યારેક ભૂલે ચૂકે મૂળ શાસ્ત્ર વાંચે અને તેનો સાચો અર્થ સમજે તો તેમના કહેવાતા ગુરુઓને પ્રશ્ન કરે કે :-

(૧) શ્રીજીમહારાજે છ ધામ બાંધ્યા તેનો મહિમા વિશેષ કે આપણે મંદિર બાંધીએ તેનો મહિમા વિશેષ ?

(૨) શ્રીજીમહારાજે સ્થાપેલા દેવોમાં સંતોષ અને શાંતિ શું નથી મળતી ? કે જેથી જુદા મંદિર કરવા પડ્યાં ?

(૩) આચાર્યોની અણિશુદ્ધ પરંપરા અને દીક્ષાવિધિ આ બધાનું શું ? વગેરે પ્રશ્ન પૂછે, તો શું જવાબ આપે એટલા પુરતું માત્ર દેખાવ કરવા કે અમને શ્રીજીમહારાજના સ્થાપેલા દેવ, મંદિર કે શાસ્ત્રો સાથે કોઈ જ વાંધો નથી તેવું દેખાડવા જ મૂળ મંદિરોમાં જાય છે.

અને જો તેમ ન હોય તો મૂળ મંદિરોમાં અને ભગવાન શ્રીહરિના સિદ્ધાંતોમાં જો સર્વોપરિતા અને દિવ્યતા દેખાતી હોત તો ગમે તેટલું સહન કરીને પણ તે દેવોનો કે મંદિરોનો આશ્રય છોડત નહિ.

ખરી રીતે તો તેઓ પોતાના મતના પ્રચારાર્થે સંત-હરિભક્તોના દૂષણ શોધવા જાય છે. આવા વિમુખોના ગુરુઓ આવા મંદિરોમાં દર્શન કરવાને બહાને ઘૂસવા જાય ત્યારે દેખીતી રીતે જ એમને જાકારો મળે છે ત્યારે એમના અનુયાયીઓ માને-મનાવે કે, ‘આપણા ગુરુ કેવા નિર્માની છે કે આ લોકો તરફથી થતાં અપમાનો સહન કરે છે. પણ આ મંદિરવાળાઓ કેવા અસુર છે !’ પરંતુ આવા દેખાવો કરી તેઓ પોતાના અનુયાયીઓના મનમાં એમ ઠસાવવા માગે છે કે, અહિં આપણું અપમાન થાય છે. માટે અલગ મંદિર ઊભું કરો. આમ સારી એવી રકમ કઢાવી સામા મંદિરો ઊભા કરે છે. શિષ્યોને પણ મનમાં એમ થાય છે કે, આપણા ગુરુનું અપમાન કર્યું માટે ગમે તે થાય પણ

આપણે સામું મંદિર કરીને એમને કહી દેખાડીએ કે અમે તમારીથી કંઈ કમ નથી. આમ કરવાથી આવા અનુયાયીઓમાં પોતાના ગુરુ પ્રત્યે પૂજ્યબુદ્ધિ વધે છે તથા ત્યાં રહેવા માટે સ્થાન થાય છે.

વિમુખો મુમુક્ષુઓને પોતાના જાડાં ધોતિયા બતાવીને તેમને કહે છે : ‘આપણા ગુરુઓ જ ધન-સ્ત્રીના ખરા ત્યાગી છે અને મૂળ સંપ્રદાયની સ્થૂળ બાંધણીમાં વળગીને સંપ્રદાયના માળખામાં જ બંધાઈ રહેલા સાધુઓ તો શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે વસ્ત્ર-પાત્રાદિ રાખતા નથી માટે મહારાજની આજ્ઞાથી બહાર વર્તનારા કેવળ ભગવાધારીઓ જ છે.’ આવી રીતે સમજાવીને પોતાનામાં જોડે છે અને મૂળ સંપ્રદાયમાંથી તોડે છે. ત્યારે એમ કહેનારાને પણ કહેવાનું મન થાય છે કે, તમે માત્ર જાડાં ધોતિયા પહેરો એ પૂરતું નથી; કેવળ જાડા ધોતિયા પહેર્યા તેનાથી જ સાચા સાધુ નથી થવાતું, એ વાત પણ સમજી રાખજો. જાડાં ધોતિયા પહેરો છો તે ધોતિયા તમે માટીના જ કલર જેવા માત્ર ડાઈંગ કલરથી જ રંગેલા ધોતિયા કેમ પહેરો છો ? અને મૂળ સંપ્રદાયના કેટલાક સંતમંડળોની જેમ રામપરાની ભગવી માટીથી પોતાના વસ્ત્રોને રંગીને અને પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી પાસેથી દીક્ષા ગ્રહણ કરી, ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ધર્મામૃતમાં કહેલી આજ્ઞાને અનુસરવાનો આદર કેમ નથી કરતા ? આ શું દંભ ને કપટ ન કહેવાય ?

દરેક દુકાનદાર પોતાના માલને જ શ્રેષ્ઠ કહે એ તો ઠીક, પરંતુ બીજાના માલને કનિષ્ઠ કહીને ધિક્કારવો એ વાત બરોબર ન કહેવાય. પોતાના હલકાં માલને સુંદર બારદાન નું લેબલ લગાડીને તેને ઊંચી ગુણવત્તા ધરાવતો માલ કહેવો એમાં કેટલી યોગ્યતા ગણાય ? આવું કપટ તમે ખોટું ઉપાસનાનું મ્હોરું પહેરીને આચરો છો તે યોગ્ય ન ગણાય. મનમાં જુદું, વાણીમાં જુદું અને કાયામાં (વર્તનમાં) સાવ જુદું એ કપટનું લક્ષણ છે.

★ ઈલીયત કહે છે કે, દુનિયાને અડધું નુકસાન તો એવા માનવીઓએ કર્યું છે જેઓ પોતાને મહાન કહેવડાવવા માંગે છે.

★ ફિલોસોફર પ્લુટોએ કહ્યું છે કે, દેખાડવાનો ન્યાય એ અન્યાયની સૌથી ખરાબ રીત છે.

પહેલા અગાઉના જમાનામાં ‘ઘીની દુકાન’ આટલું જ લખાતું. કારણ કે એ વખતે ‘ડુબ્લીકેટ’ ડાલડા ઘીનો પ્રચાર હતો નહિ. અને આજે ‘ચોખ્ખા ઘીની દુકાન’ લખવું પડે છે. કારણ સ્પષ્ટ છે કે ડાલડા ઘીનો પ્રચાર વધી ગયો છે.

તેમ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના મંદિરોમાં પહેલા કેવળ ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર’ આટલું જ લખવામાં આવતું. અત્યારે ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર’, યા તો વડતાલ તાબાનું, જૂનાગઢ તાબાનું લખવું પડે છે. આવું શું કામ લખવામાં આવે છે ? આ વાત ખૂબ વિચારણીય છે. શાંતિથી વિચાર કરશો તો સ્પષ્ટ સમજાય જશે.

મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં આજે પણ એવા

સત્ત્વશીલ પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના દીક્ષિત સાધુઓ જીવી રહ્યા છે કે, જેનું એક આધ્યાત્મિક જગત છે. આ ઘોર કળિયુગના કોમ્પ્યુટર યુગમાં પણ માયા સાથે જે બાથ ભીડે તે સાધુનું સત્ત્વ દાદ માગી લે તેટલું જ જબરદસ્ત કહેવાય.

વિવિધ રમતો, ભાષણો, યુદ્ધો વગેરેના ક્ષેત્રમાં જેઓ હિંમત કરે અને યશ પામે તે બધા વીરપુરુષો કહેવાય. પરંતુ તે વીરોનું તિલક તો એ જ સંતો કહેવાય કે જેણે અંતઃશત્રુઓ સાથે બાથ ભીડી હોય. તે વીરનાય વીર છે. જેઓ આજે પણ ‘પંચવર્તમાન’ અણિશુદ્ધ પાળી રહ્યા છે.

આ સંતોએ કેવળ તનથી જ સ્ત્રીનો ત્યાગ નથી કર્યો, પરંતુ મનથી પણ ત્યાગ કરીને જીવે છે. નારીનો મનમાં રંજમાત્ર સંકલ્પ ઊઠી જાય તો નકોરડો ઉપવાસ કરે છે, એક ભગવાન શ્રીહરિને અંતર્યામી જાણીને!! આથી બીજો કયો મોટો ઉપાસક હોય શકે? ‘અંતરજામીપણે રહું એમાં રે, માટે નથી બંધાતા એ કેમાં રે; સંકલ્પ સ્વપ્ન ઉપવાસ રે, તે તો કરે છે જાણી મને પાસ રે.’

(પુરુષોત્તમ પ્રકાશ : ૪૧/૧૦)

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની આજ્ઞાને અક્ષરશઃ પાળવારૂપ ચારિત્ર-જીવન અતિશય દુષ્કર છે. જેમાં ભલભલા છક્કડ ખાઈ ગયા છે. આવી સ્થિતિ માત્ર કપડા બદલ્યે સંભવિત નથી. સાચા સાધુ તો તે છે જેને સંસારી અવસ્થામાં (પૂર્વાશ્રમમાં) જે રૂપાળી સ્ત્રી, લાખોનું ધન કે વિશાળ સત્તા મળતી હતી તેને હુકરાવીને તેનાથી સવાયા કે બમણા હવે સાધુ થયા બાદ મળે ત્યારે પણ તેની ઉપર ચૂં ચૂં કરતા હોય. આવા સાધુ-સંતો વચ્ચે હું જીવી રહ્યો છું. આ કાંઈ ગાંડાનો બકવાસ નથી અનુભવની વાણી છે.

નિઃસ્વાદી વર્તમાન આજે મૂળ સંપ્રદાયના સંતો પાળી રહ્યા છે. તે બીજે માત્ર કાષ્ઠના પત્તર રહ્યા છે પણ કેવળ કાષ્ઠના પત્તર રાખવા માત્રથી તેને નિઃસ્વાદીનું સર્ટીફિકેટ મળી જતું નથી. પણ રોટલી, દાળ-શાક, ભાત બધું પત્તરમાં મેળવી, બધું જ એક રસ કરી, ત્રણ અંજલિથી પોશ ભરી (આડો ખોખો) પાણી નાંખી ભગવાન શ્રીહરિને સંભારતા દિવસમાં એકજવાર જમે ત્યારે તે સાધુને નિઃસ્વાદી કહેવાય. (કેવળ કાષ્ઠના પત્તર દેખાડવા પૂરતા રાખવા એ તો દંભ અને કપટ કહેવાય.) આવા સંસારસાગરને પોતે તરીને બીજાને પણ તારનાર બાહોશ મરજીવાઓ ક્યાં શુદ્ધ ખાબોચીયામાં ડૂબી ગયા !! તે જણાવતાં સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે :

‘પોષ ભરી પાણી નાખવું, અમૃતસરિખા અન્નમાં;
ભેળું કરેલ ભાવે નહિ, અતિ મુંઝવણ થાય મનમાં.’

(વચનવિધિ : ૩૪/૫)

ઓ કેરી ! ઓ લાડું ! ઓ દૂધપાક ! અરે ! રે ! છૂટા મિથાનના બટકા, અરે ! યાર ! તું જડ છતાં તારી ચૈતન્યસ્વરૂપને ઘોબીપછાડ દેવાની અપ્રતિમ તાકાત ! તે મોટા મોટાને ભૂ પીતા કરી દીધા છે. રસના રાગમાં જ્યારે બધા આબાદ રંગાઈ ગયા છે ત્યારે મૂળ સંપ્રદાયના સાધુઓ હાલમાં અડીખમ ઊભા છે. નિઃસ્વાદી વર્તમાન અણિશુદ્ધ પાળે છે. તે સવા બસો વર્ષથી ચાલી આવતી

શુદ્ધ પરંપરાની લીધેલી દીક્ષાની એક સ્વયંભૂ શક્તિ છે. આવા નિઃસ્વાદી સાચા સાધુઓની મસ્તી તો સાત આસમાનને અડી જતી હોય છે. જે સિંહની માફક ત્રાડ નાંખીને અંતઃશત્રુઓને જીતવા માટે ત્યાગાશ્રમમાં ધસી ગયા છે. અને અંતઃશત્રુઓને ખતમ કરવાના બધા દાવપૂરજોશમાં ખેલે છે.

અરે ! મોત આવી જાય તોય દીનતા ન લાવે, તો નાની સૂની ધાયલ થવા જેવી વાતમાં તો દીન થાય જ શોનો ! જેમ સિંહ ઘાસ ખાઈને જીવવાનું પસંદ ન કરે. તેમ આ તો બાહ્ય જીવન જીવવા માટે સાધુ કદી તૈયાર ન થાય. અરે ! મોતને ભેટી લે પણ નબળી વાત તે કદી ન કરે. સિંહની જેમ સંસાર ત્યાગનારો સિંહની જેમ જ નિર્ભય સાધુપણામાં વિચરે પણ એ કદી કોઈનું એહંજૂહં ખાનાર - બીકણ શિયાળ બને નહિ.

મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સત્ત્વશીલ સાધુઓનું નિઃસ્વેદી વર્તમાન પણ દાદ માગી લે તેવું છે. જ્યારે એક મુમુક્ષુ પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રી પાસેથી ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરે છે ત્યારે તેના માટે બધા સંસારી સગાસંબંધીઓ મરી ગયા બરોબર થાય. કોર્ટની ભાષામાં તેમનું ‘સિવિલ ડેથ’ થયું કહેવાય. આથી સંસારીપણાનો સગો બાપ પણ મરી જાય તોય તેની પાછળ તેના સાધુ બનેલા દીકરાને કેવળ સ્નાન સિવાય કશું જ સૂતક લાગતું નથી.

નિર્લોભી વર્તમાન માટે તો કહેવાયું છે કે, જેના વિના જીવન ગુજારો થાય જ નહિ, તેટલી જ વસ્તુની અપેક્ષા રાખવી. આ વાત પણ એક વિચાર માગી લે એવી છે. કારણ કે તેમાં સગવડતાઓનો ઉમેરો કરે તો પથારો એટલો બધો વધી જશે કે તેના નીચે જ પોતે ચગદાઈ જશે.

જે ભૌતિક સુખોનો ત્યાગ કરીને સાધુ બને છે તે જ વળી પાછો ભજન મૂકીને ભૌતિક સુખોની સામગ્રી માટે વાંઝિયાને સંતાન, ગરીબને ધન, રોગીને આરોગ્ય, પ્રેમીને પાત્ર વગેરે મેળવી આપવાનું કામ મોઢ કે પ્રમાદથી કરે તો તેનો સંસાર કેટલો બધો વધી જાય ? સાધુના ધર્મો ત્યાગાશ્રમના ધર્મો છે. અને અનેક શાસ્ત્રોમાં તેમજ ભગવાન શ્રીહરિએ જણાવ્યું છે કે, જે સાધુને શોભે તે ગૃહસ્થને દૂષણરૂપ છે, અને જે ગૃહસ્થને શોભે તે ત્યાગીને દૂષણરૂપ છે. (વચ.ગ.મ. ૫૨) અને વળી સાધુ તો સત્ત્વગુણથી શોભે, ત્યાગીઓને તો ભૂમિ પર જ આસન હોય અને કાંતો ચાકળે આસન હોય (જે શ્રીજીમહારાજ વખતથી પ્રચલિત છે) અને જ્યારે આ વિમુખ સંસ્થાઓના કહેવાતા મોટેરા સાધુ આલિશાન, રજવાડી ઠાઠમાઠવાળા આસનો ઉપર બેસે છે, વી.આઈ.પી. ગાડીઓમાં ફરે છે. આ બધું રજોગુણને પ્રદર્શિત કરે છે. એટલું જ નહિ પોતે તો રજોગુણી થયા પણ પોતાના સ્વાર્થ ખાતર સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને પણ ભગવાન શ્રીહરિની સાથે સિંહાસનમાં પધરાવીને આભૂષણો તથા વાઘા પહેરાવી તેમની છબી (વાસ્તવિક પ્રતિભા)ને પણ ધૂમિલ કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે. આને શું સત્ત્વગુણે યુક્ત

સાધુ કહેશું?

નિર્માની વર્તમાન બતાવતાં ભગવાન શ્રીહરિ ગઢડા અંત્ય પ્રકરણના ૧૨મા વચનામૃતમાં કહે છે :- “જેને પોતાનું કલ્યાણ ઈચ્છવું તેને કોઈ પ્રકારનું માન રાખવું નહિ અને ગરીબ સત્સંગી હોય તેના પણ દાસાનુદાસ થઈને રહેવું.”

આવી દિવ્ય અને ભવ્ય સવા બસ્સો વર્ષની સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની અવિચ્છિન્ન અણિશુદ્ધ પરંપરાને ભાંડતા વિમુખો કહે છે કે, આપણે મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયથી જુદા પડ્યા ન હોત તો શ્રીજીમહારાજનો અક્ષર-પુરુષોત્તમ સિદ્ધાંત રૂઢીયુસ્ત પરંપરાવાદીઓએ બહાર આવવા ન દીધો હોત.

આ લોકોને ત્યારે કહેવાનું મન થાય કે, તમે તમારી જાતને સાચી જ કહો છો તો તમારી સંસ્થામાંથી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના હૃદયગત અભિપ્રાય અને સિદ્ધાંતોને બતાવનાર સંપ્રદાયના મહાન ગ્રંથો : શિક્ષાપત્રી, સમ્રાટ ગ્રંથરાજ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન, શ્રીહરિદિગ્વિજય, નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય આદિક ગ્રંથ જેમ છે તેમ કેમ પ્રકાશિત થયા નથી ? અને ત્યાગ-ભાગ કરીને પોતાને મળતું આવે એવું કંઈક પ્રકાશિત થાય છે તેમાં પણ શબ્દનો બહુધા ફેરફાર થઈ જાય છે. એ વાત જ બતાવે છે કે, માંહિ કંઈક પોલ છે. એ પોલ કેવળ સારા દેખાવાથી પૂરાય તેમ નથી.

ખોટું એ વાળાના રોગ જેવું છે. ફૂવામાં પાણી પીવા ગયા હોય ત્યારે એ પાણી દ્વારા ‘વાળા’ (રોગના જંતુ) શરીરમાં ચાલ્યા જાય છે. અને પછી શરીરમાં ગમે તે ભાગોમાંથી તે બહાર નીકળે છે. શરીરના કયા ભાગમાંથી બહાર નીકળે એ કહી શકાય નહીં.

એ ખોટું ગમે તેટલા સાચાના લેબલથી સંતાડવા જઈએ તો પણ એ ગમે ત્યારે ગમે તે સ્વરૂપે ફૂટીને જ નીકળે. હવે એનો કોઈ જ આરોવારો નથી.

મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના આશ્રિતો જે સમજે છે તે બિલકુલ ખોટું છે અને અમે સમજીએ છીએ એ જ સનાતન સત્ય છે. આમ કહેવું એ અજ્ઞાનતાનું તોફાન છે. વૈરભાવથી નીકળેલું વચન છે.

તમે લોકો મૂળભૂત સંપ્રદાયને ‘ઓર્થોડોક્સ’ (રૂઢીયુસ્ત) કહો છો. પરંતુ આવું કહેનાર તમને બખર નથી કે તમે અમને ‘ગાળ’ દેવારૂપી રૂઢીયુસ્ત પરંપરાવાદી કહો છો ત્યારે અમે તો તેને ગુણ સમજીએ છીએ. તમે અમને રૂઢીયુસ્ત કીધા એટલે અમે તો એમ સમજીએ છીએ કે, વાહ ! ચાલો, આપણે ખરેખર ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની મૂળભૂત પરંપરાને માનનારા ઠર્યા. આ તો બહુ સરસ થયું !!

આજનો જમાનો તો રોજ સવારે, બપોરે અને સાંજે પલટાય છે એવા નિત પલટાતા જતાં જમાનાને વફાદાર રહેવા કરતા એક ધારી રીતે સવા બસ્સો વર્ષથી ચાલી આવતી અને બધ્ધમૂલ બનેલી ધર્મશાસનની કે સંસ્કૃતિની પરંપરાઓને જ વફાદાર

રહેવામાં અમે તો ગૌરવ સમજીએ છીએ. પરંપરાગત ધારદાર મૂલ્યો પ્રત્યેનો અવિરત આદરભાવ કેળવનાર શ્રી સ્વામિનારાયણીય સાધુનું મૂલ્ય મૂઢી ઉંચેરું છે.

એટલું તો સમજી રાખો કે, આ જગતમાં અનેક ઝંઝાવાતોની વચ્ચે પણ તે જ ટકી જાય છે, અગણિત આંધીઓની વચ્ચે પણ તે જ અડગ રહી જાય છે, ધસમસતા વિષમકાળના ઘોડાપુરોની અંદર પણ તે જ અડીખમ રહી જાય છે, જે સ્વયં મજબુત હોય છે.

જે સ્વયં મજબુત નથી એ આંધી, તુફાન અને ઝંઝાવતો વચ્ચે અડગ રહી શકતા નથી. બસ્સો વર્ષ પુરાણી સમ્યક્ એવી રૂઢીઓ અને પરંપરાઓ અત્યાર સુધી ટકી રહી છે. એ જ એના સ્વયંભૂ બળની તાકાત બતાવી આપે છે.

રૂઢી કહીને કોઈપણ શુદ્ધ પરંપરાને વખોડી નાખવા પૂર્વ બુદ્ધિજીવી લોકો આટલું જરૂર વિચારો કે, શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનું માળખું છે તે સામાન્ય કોટિનું માળખું નથી. આ માળખાના ઘડવૈયા સ્વયં સર્વોપરી પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ છે. અણિશુદ્ધ પરંપરાગત આ મર્યાદાઓ બતાવી છે. તેઓ સર્વજ્ઞ હતા અને છે, અને સર્વદેશી દષ્ટિવાળા હતા અને છે, ભૂત-ભવિષ્ય અને વર્તમાનકાળના જાણકાર અને સર્વના નિયામક હતા અને છે; આપણને કાલના દિવસની કોઈ જાણકારી નથી, તેઓ તો ‘વાવ્ત્ત્ ચંદ્રદિવાકરો’ સુધી શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના જાણકાર હતા. એવું બધું જોઈને જેમણે સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતો અને મર્યાદાઓ આંકી હોય એમાં લેશ પણ ખામી હોવાની શક્યતા જ કેમ હોય ? શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની અણિશુદ્ધ મૂળ પરંપરાઓ અને રૂઢીઓનો નાશ કરવાના અનેકાનેક પ્રયાસો થયા હોવા છતાં એ અણિશુદ્ધ મૂળ પરંપરા આજેય અડીખમ ઊભી છે. આ તેની ખૂબી છે, આ તેનું લંગર છે.

યાદ રાખો....!! કે મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં આજે ધર્મના ઊંડા ચીલાઓ પડેલા છે તે એકાદ રાતમાં પડેલા નથી. તેની ઉપર અનેક વંટોળા પસાર થઈ ગયા છે, તેને ભૂંસી નાખવા અનેક લોકો જન્મ્યા છે. પરંતુ અંતે તેઓ જ ભૂંસાઈ ગયા છે !!

જે ધર્મના ચીલાની પાછળ ઘણો મોટો ઈતિહાસ ખડકાયો છે તેને ભૂંસી નાખવાનું આ આંધળું સાહસ છે. સમજી લો કે, નવા - પાખંડ અને કપોલ કલ્પિત ધર્મના ચીલા રહેવાના નથી અને જૂના બદ્ધમૂલ ધર્મના ચીલાને વેર-વિખેર કરવાના પરિણામે અનેક અભદ્રક પરિણામે જીવોના જીવન વેર-વિખેર થઈને રહેવાના છે.

કદાચ જગતની દૃષ્ટિએ ભૌતિક રીતે આવી કહેવાતી પરંપરા ચાલે પણ ખરી (કળિયુગ હોવાથી) પણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની દૃષ્ટિમાં તેની કોઈ જ કિંમત નથી અને તેમાં મોક્ષ પણ નથી. તે નિર્વિવાદ છે.

જે પરંપરાઓના વૃક્ષો સવા બસ્સો વર્ષમાં અનેક વખત ઊઠેલા સર્વનાશી ઝંઝાવતો સામે પણ ટક્કર લઈને ઊભા રહી ગયા હોય અને આજે ઘેઘુર બનીને મસ્ત રહ્યા હોય તે રૂઢીયુસ્ત પરંપરા કેટલી બધી સાચી હોય તો જ આવું બની શકે. જે પરંપરાઓ નબળી હતી

શિંતન

તે તમામ સાફ થઈ ગઈ છે. શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની અણિશુદ્ધ પરંપરાઓ બરોબર ટકી રહી છે, તે જ તેની બલવંતતાની અને ગરિમાની સાબિતી છે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણથી લઈને આજ સુધી એક ધારી રીતે ચાલી આવી છે. એમાં કશો જ ફેરફાર કરવાનો અવકાશ નથી.

જેમ કોઈ માણસ સુંદર મજાના દેખાતા ગુલાબની પાંખડીઓને મરોડ આપવા માટે જો એનો સ્પર્શ કરે અને જરા આમ તેમ વાળે તો શું એ પાંખડીઓ વધુ સુંદર બને કે ચીમળાઈ જાય છે ?

અરે ! ભાઈ ! ગુલાબને કુદરતે સૌંદર્ય બક્ષ્યું છે. એમાં તું શું મરોડ આપવાનો હતો ? પણ... આ વાત નહિ સમજતો બુદ્ધિજીવી માણસ ગુલાબની પાંખડીને મરોડ આપવા જતા એને ચીમળી નાખે તો તેમાં કદાચ કીડા પડે અને તે સુવાસ ખોઈ બેસે.

તેમ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના વિષયમાં પણ જ્યાં જ્યાં સર્વોપરી ઉપાસનાનું નિમિત્ત આગળ કરીને, શાસ્ત્રોને અભરાય ઉપર મૂકીને મૂળભૂત પરંપરાગત તત્ત્વોમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે ત્યાં ત્યાં તેની સુવાસ ચાલી ગઈ છે. અને વિકૃતિઓના કીડા પડ્યા છે. કારણ કે સર્વોપરી ઉપાસનાના ઓઠા નીચે પોતાના અધાર્મિક કાર્યોને વેગ આપી દેવાય છે. પેલું સર્વોપરી ઉપાસનાનું ઓઠું માત્ર નામ પૂરતું કે દેખાવા પૂરતું રહે છે. તુરીયા અને કારેલાની કલમને ભેગી કરીને તેને ખાતર ભેગી જો દાટવામાં આવે તો બંનેનો એક સાથે વિરુદ્ધ દિશામાં વિકાસ થાય. પછી વેપારી દૃષ્ટિનો માણસ તુરીયાના વિકાસને સ્થગિત કરી દેવા માટે તેને કાપી નાખે એટલે એકલો કારેલાનો છોડ વિકસવા લાગે. પરંતુ આમાં જે કારેલું આવે તે તુરીયા જેટલું જ લાંબુલસ હોય. દેખાવે તુરીયું હોય ને અંદર કારેલું હોય. તુરીયું એટલે સર્વોપરી ઉપાસના અને કારેલું એટલે વિમુખ તત્ત્વો.

ક્યાંક જે તે વસ્તુના શબ્દોને બદલી નાખીને વિમુખો તે વસ્તુનું અસ્તિત્વ ખતમ કરે છે. અરે ! આનંદો ! દરેક વસ્તુઓને તેના અસલ સ્વરૂપમાં રાખો. મોહરા બદલવાથી અસલ વસ્તુનો નાશ થઈ જાય છે. એ ન ભૂલો કે જ્યાં જ્યાં સર્વોપરી ઉપાસનાના નામે સુધારા થયા છે ત્યાં ત્યાં બધે જ તે મૂળભૂત વસ્તુ એના ધ્રુવ સ્થાનેથી ખસી છે. અસલ તે અસલ. અસલનું પણ એક આગળું કુદરતી સૌંદર્ય હોય છે. એવા કાળીયામાં કનૈયાના દર્શન થાય છે. જ્યારે નકલ એ નકલ ગમે તેટલું સુંદર હોય પણ નકલપણું એ જ એની મોટી અસુંદરતા છે.

દૂધમાંથી દહીં જરૂર બનશે, પરંતુ જો આખી રાત્રિ તેની સાથે અડપલા ન થાય તો. કોઈ માણસ રાતના બે વાગતા સુધી વારંવાર છીબું ખસેડ્યા કરે, આંગળી ડબોળ્યા કરે અને જુએ કે દહીં જામ્યું કે નહિ ? હજી નથી જામ્યું ? વગેરે મનોમન માથાકુટ કરે તો એ દહીં ન બને ડોંડો બની જાય.

તેમ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની અણિશુદ્ધ પરંપરાગત મૂલ્યો, સિદ્ધાંતો અને મર્યાદાઓને અકબંધ રહેવા દો. એમાં અખતરા મત કરો. દરેક અખતરો ખતરો ક્યારેક બને છે. શ્રી

સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની અણિશુદ્ધ સુંદર ગોઠવાયેલી પરંપરા અને જીવનશૈલીને ખણખોદ કરીને બગાડાઈ રહી છે. આનાથી લાખો મુમુક્ષુઓનું હિત જોખમાયું છે.

હવે એ મૂળભૂત પરંપરાનો અને સિદ્ધાંતોનો-દહીંને ડોંડો બનાવવાનું બંધ કરો...!!!

પરંપરાગત ચિંતન મર્યાદાઓ અને સિદ્ધાંતો પ્રાણ તત્ત્વ છે. એ ખતમ થયા પછીના મડદાની સાજ-સજાવટની કિંમત કેટલી ? પ્રાણ નીકળી ગયા પછીની તેઓની મડદાની ઉપાસના ? હાય ! કેવી સમજણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને સર્વોપરી માનતો હોય અને ભગવાન શ્રીહરિએ બનાવેલી રૂઢીચુસ્ત પરંપરા સામે જોતો નથી તે માણસ ૧૦૪ ડીગ્રી તાવમાં ઘી પીવાનું મૂખામીભર્યું કામ કરી રહેલ છે.

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની મૂળભૂત શુદ્ધ પરંપરા અને એમની જીવનશૈલી તે માત્ર કહેવાતા પ્રયોગોથી (અખતરાથી) જ નિશ્ચિત બનેલી નથી. માટે વાસ્તવિક અને સ્વતઃસિદ્ધ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના બંધારણમાં લગારેય ફેરફારને અવકાશ નથી. કારણ કે સંપ્રદાયનું બંધારણ ગોડ-મેઈડ (ભગવાને બનાવેલું) છે. મેન-મેઈડ (માણસે બનાવેલું) હોત તો તેમાં ક્ષતિઓ અને અવકાશ હોત, તો તેમાં સુધારો પણ કરવો પડત; પરંતુ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સર્વજ્ઞ હતા. તેઓએ જે અપરિવર્તનીય મૂળભૂત સિદ્ધાંતો આપ્યા છે તેમાં પરિવર્તનને લગીરેય અવકાશ હોઈ શકે નહિ. મૂળભૂત સંપ્રદાય પાસે એવી કોઈ વાતની કોઈપણ ક્ષેત્રે ઉણપ નથી, જેની પૂરતી આપણે કરવાની બાકી રહેતી હોય. આ છે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની આગવી વિશિષ્ટતા.

ગુજરાતના જાણીતા, મૂર્ધન્ય ગાંધીવાદી ચિંતક શ્રી કિશોરલાલ મશરુવાળા ‘સહજાનંદ સ્વામી અથવા સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય’ નામના પુસ્તકમાં લખે છે :- “...તેમણે (ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે) એવું બંધારણ આપ્યું કે એ નિયમોમાં ટુટી આવ્યા સિવાય સંપ્રદાયમાં ટુટી આવવી અશક્ય છે. સુવર્ણસમ દીપ્તિમંત શ્રીજીમહારાજના બંધારણમાં સ્થળ કે કાળનો ભેગ ભળ્યો નથી. કસોટી ટાણે સદાયે તે સોયે સો ટચનું રહ્યું છે. તેમાં ક્યારેય સુદ-વદ આવી નથી. માટે સાચો ભગવાનનો ભક્ત શ્રીજીમહારાજના પરંપરાગત મૂલ્યોનો આદર કરે છે. તેમના બંધારણના માર્ગને નમસ્કાર કરે છે. શ્રીજીમહારાજના આંકેલા માળખાને આબાદ સ્વીકારે છે, મર્યાદાને તો તે નમસ્કાર કરવા લાયક ‘ભગવતી’ માને છે.”

અમે રૂઢીચુસ્ત પરંપરા અને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની આજ્ઞા ઉપર જીવીએ છીએ. એ અમારી લોખંડી તાકાત છે. ઘડિયાળના આગળ વધી ગયેલા કાંટાઓને પણ એક દિવસ પાછા ફરવું જ પડશે.

સૌ કોઈ પોતાની ડાયરીમાં એક વાત નોંધી રાખો કે, જ્યાં સુધી મૂળથી ખસી ગયેલા વૃક્ષને મૂળ સાથે જોડીને શ્વાસ ધબકતું નહિ કરી શકે ત્યાં સુધી શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં

આદરેલા તમામ કાર્યો અધુરાં જ રહેશે. આજે નહિ તો આવતી કાલે પણ આ મહાસત્યને સ્વીકાર્યા વિના કોઈપણ ધર્મના રખોપાનો છૂટકો નથી. પરંતુ આ મહાસત્યને થોડા ઘણા અંશે બધા જાણે છે. પણ એને સ્વીકારતા નાનપ અનુભવે છે.

ખરેખર તમે ખોટા રસ્તે ચડી ગયા હો તો તમારે ત્યાંથી પાછા ફરવું જ જોઈએ. આ તો મોટા માણસનું વિશિષ્ટ લક્ષણ છે કે, ખોટો માર્ગ સમજાય કે ત્યાંથી તેણે પીછેહઠ કરવી જ જોઈએ. જે માણસો અવસરે પણ પીછેહઠ કરતા નથી અને ખોટા માર્ગને જ પકડી રાખે છે એ સાચા મોટા માણસો નથી. મોટા માણસો તો જેટલી ઝડપથી આગેકૂચ કરતા હોય એટલી જ ઝડપથી ખોટું સમજાય તો ત્યાંથી પાછા પણ ફરી જાય છે. આગેકૂચમાં જેટલી મદાનગીની જરૂર પડે છે, તેથી ઘણી વધુ મદાનગીની ખોટા રસ્તેથી પાછા હટવામાં જરૂર પડે છે.

મૂળ માર્ગો ઉપર પાછા ફરવાની પીછેહઠ કરવામાં તો એટલી મોટી તાકાતની જરૂર પડે છે કે, જેટલી જરૂર કદાચ 'આલ્સ પર્વત'ના સીધા ચઢાણની આગેકૂચમાં પણ ન પડે.

મહાભારતનું યાદગાર યુદ્ધ અઢાર દિવસ સુધી ચાલ્યું. અઢારેય દિવસ દુર્યોધન માતા ગાંધારી પાસે આશિષ લેવા ગયો અને અઢારેય દિવસ માતાએ દુર્યોધનને આશિષ આપતા માતાએ એક જ વાત કહી: 'યતો ધર્મસ્તતો જયઃ' - ધર્મ વિના વિજય શક્ય જ નથી.

સગી માતા પોતાના સગા પુત્રને રોજને રોજ એક જ વાત કહી દે કે, 'બેટા! ધર્મ વિના વિજય શક્ય જ નથી.' એ શું નાની સુની વાત છે?

આજે સત્ય સનાતન મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય વિષે વિમુખો ફાવે તેમ બોલે છે અને મુમુક્ષોને તેના પ્રત્યે ઘૃણા કરાવે છે. શું મૂળ સંપ્રદાય કાંઈ બોરીબામણીનું ખેતર છે? વિમુખો જેમ તેમ તેની સાથે વર્તી શકે? ફાવે તેમ મૂળ સંપ્રદાયનું લખી શકે? અને શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્રનો મન ફાવતો અર્થ કરી શકે? એવા સમયે એવા સ્વાર્થી માણસો સાથે ન છૂટકે પણ વિરોધ કરવો જ પડે. મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતો તોડવાનો પ્રયાસ થતો હોય ત્યારે શક્તિ સંપત્તિ આશ્રિતો લાલ આંખ ન કરે અને યથોચિત મુકાબલો ન કરે તો તેમને ખરેખર સંપ્રદાયનું જ્ઞાન પર્યું જ ન કહેવાય.

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના પ્રત્યેક ભક્તોને લાલબતી ધરી દઉં. હજારો મુમુક્ષુઓને આત્યંતિક કલ્યાણ કરી આપતો જે આ સંપ્રદાય છે તેના મૂળ સિદ્ધાંતોને જીવતા રાખવા જોઈએ. કેમ કે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે બનાવેલી સત્ય સનાતન શુદ્ધ પરંપરા અને તેના સિદ્ધાંતો આપણા સંસ્કારી જીવનની જીવાદોરી છે. છેલ્લા કેટલાક સમયથી ભગવાન શ્રીહરિના રહસ્યને અમે જ સમજીએ છીએ એમ કહીને મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના ગૌરવને હણી નાખવાનો વ્યવસ્થિત પ્રયાસ 'શ્રી સ્વામિનારાયણ' નામની ઓથ લઈને સેંકડો જયચંદો અને અમીરચંદો

કરી રહ્યા છે. અરે! ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની વાગ્મય સ્વરૂપ અને શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોની સાક્ષી પૂરતી 'શિક્ષાપત્રી'ને પણ તોડી મરડીને 'સૂક્તિરત્નો'ના રૂપમાં લાવી દીધી છે. તેમાં પોતાને મળતું રાખી બીજા બધાની બાદબાકી કરી નાખી છે.

આજે જો આ ખોટી વિચારધારાઓની સામે કોઈ સાચી વિચારધારાઓ નહિ ટકરાય તો એ અસત્ય પણ સત્ય બની જવાનો પ્રયત્ન કરે છે. અને ખોટી વિચારધારાઓને જ આજનો સમાજ અંતિમ સત્ય માની બેસશે. અસત્યને પણ જો વારંવાર રીપીટ કરવામાં આવે તો એ લોકમાનસમાં છેક ઊંડે સુધી પેસી જઈને સત્યનો સ્વાંગ સજી શકે છે. અને એટલે જ સત્યને પ્રેમ કરવાની સજજનોને ફરજ બની જાય છે કે, એ ચૂપચાપ બેસી ન રહે; સત્યનો સેવક બને, લોકો સાવ બહેરા નથી હોતા, ક્યારેક કોઈના કાનમાં જો સચ્ચાઈનો સ્વર પેસી જાય તો એ ક્રાંતિનું કામ કરી શકે. ભલે એક વ્યક્તિ સત્યને સાંભળવા તત્પર હોય તો તેના માટે પણ બોલવું જોઈએ. એકમાંથી અનેક દીપ પ્રગટી શકે છે. એકજ દીવો ધારે તો અંધકારના આખા સામ્રાજ્યને ખતમ કરી શકે છે.

ગોસ્વામી શ્રી તુલસીદાસજી પણ લખે છે :-
'નહિ અસત્ય સમ પાતક પુણ, ગિરિ સમ હોઈ કિ કોટિક ગુંજા ।
સત્યમૂલ સબસુકૃત સુહાએ, બેદ પુરાન બિદિત મનુ ગાવે ।'
"અસત્ય સમાન કોઈ મોટું પાપ નથી, અસત્ય બોલવું તેતો પાપનો મોટો ઢગલો છે. જેમ કરોડો ચણોઠી ભેગી કરવાથી તેનો કદીપણ પહાડ બની શકતો નથી, તેમ બીજા પાપો ભેગા કરવાથી અસત્ય સમાન પાપ થતું નથી. સત્ય છે તેજ સમસ્ત પુણ્યોનું મૂળ છે એમ વેદો તથા પુરાણોમાં પ્રસિદ્ધ છે અને મનુએ પણ કહ્યું છે."

(અયોધ્યાકાંડ)

જર્મન તત્ત્વચિંતક નિત્સેએ કહ્યું છે કે, 'તમે જરાય નબળા ન રહો. નબળા રહેવું એ જ પાપ છે.' - 'Weakling is evil.'
વળી તેણે કહ્યું છે કે, 'તમે તમારા સત્યને એટલું બધું ઊંચે લઈ જાઓ કે તમારા એવા અસ્તિત્વ માત્રથી બીજાઓ વ્યવસ્થિત રહે.' - 'Live dangerously.'

વળી તે કહે છે કે, 'તમે જોરદાર પ્રતિકૂળતાઓમાં જ રહો. એથી તમારું સત્ત્વ ખૂબ ખીલી ઊઠશે. તમારું ઘર લાવારસથી ઉકળતા પહાડોની ઉપર બાંધો ગમે તે પળે, ગમે તે પ્રતિકૂળ ઘટના માટે એકદમ તૈયાર રહો.' - 'Build your houses on volcamoz.'

આ ધરતીમાતા સત્ત્વની ભૂખી છે, સંપત્તિની ભૂખી નથી તે સત્ત્વશીલ પ્રજાની 'મા' બનવા માંગે છે, નપાણિયાઓની નહિ. આથી જ કોઈ કવિએ કહ્યું છે :-

'જનેતા તો જ તું જણાવે, સપૂત નર સંત કે શાણા;
ન જનમે ચતુર ચંદ તો, પેટે પડે ભલે પાણા.'

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના મૂળ સિદ્ધાંતોને બચાવવા માટે આમ કે સમજદાર વ્યક્તિઓ સંગઠિત અને સક્રિય થાય, પાશવી શક્તિથી પડકારે અને પોતે જ્યાં ને જે સ્થિતિમાં છે ત્યાંથી મૂળ શ્રી

ચિંતન

સપ્ટેમ્બર
૨૦૧૩ ૧૯

સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના જાગૃત પહરીની ફરજ અદા કરે તો કોની મજાલ છે કે મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની છાતી પર ચઢી એને દબાવી શકે?

મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય વિષે વિમુખો પ્રવચનોમાં ફાવે તેમ બોલતા હોય અને માસિકોમાં પોતાનો કક્કો જ સાચો છે એવી જોરશોરથી બૂમરાણ બોલવતા હોય આવી સ્થિતિમાં સાક્ષી બનીને બેસી રહેવું, ડરપોક થઈ જીવવું, પોતાના અંગત સ્વાર્થ ખાતર મૂળ સંપ્રદાયને ખાડામાં પડતો જોઈ રહેવો, તે વિમુખોની દોરવણીનો વિરોધ ન કરવો એ અપરાધ છે. પોતે જે સંપ્રદાયના અન્ન-પાણીથી ગુજરાન ચલાવે છે, જે સત્સંગમાં જન્મ્યા છે તેનું પણ કશુંક ઋણ હોય છે. આ ઋણને ચુકવવાનો વખત આવે ત્યારે ડરપોક થઈને જીવવું કે કશુંયે બોલ્યા વિના રહેવું એ કાયરતા છે. ખોટું થતું હોય ત્યારે મોટા સમૂહની સામે આંગળી ઊંચી કરીને જીવવું કે કશુંક બોલવું તે સાહસ માગી લે છે. ડરપોક બનીને પોત પોતાના માળામાં પાંખ સંકોરીને બેસી રહે છે તે મુક્ત આકાશમાં ઊડી શકતા નથી. એ સંપ્રદાય ધીમે ધીમે નિષ્ણાણ થતો જાય છે. મડદું જેમ સડે તેમ સડવા લાગે છે. અને ત્યારે એમાંથી દુર્ગંધ ઊઠે તો પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ અને પ.પૂ. લાલજી શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ જેવા યુગપુરુષોને ચિંતા થાય તે સ્વાભાવિક છે. આવી ચિંતા શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના પ્રત્યેક સજાગ હરિભક્તોને થવી જોઈએ. કેમ કે મૂળ સંપ્રદાયમાં જીવતી પ્રત્યેક વ્યક્તિની ફરજ બની જાય છે.

જેમ અધર્મ કરવો તે પાપ છે એમ બીજા દ્વારા કરાતા અધર્મને પોતાની શક્તિ હોવા છતાં તે નિવારવો નહિ તે પણ પાપ છે. આજે વિમુખોનું ‘મોરલ’ એટલી હદ સુધી નીચે ઉતરી ગયું છે કે, જેથી વાત વાતમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની આજ્ઞાઓ સામે વકીલાત કરવા લાગી ગયા છે. તેઓનું મગજ વન-વે સ્ટ્રીટ જેવું બની ગયું છે.

જો મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય પોતે વિરાટ બળ સ્વયંભૂ રીતે ન ધરાવતો હોત તો તેને ખતમ કરી નાખનારા આ વિમુખોના ઘાતકી પરિબળોને ક્યારનીય સફળતા મળી ચૂકી હોત.

બીજી એક વાત જણાવી દઉં કે, જેને જેને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની સર્વોપરી ઉપાસનાની ખરી રટના લાગી હોય તેણે પ્રથમતઃ તો આજ્ઞા અનુસાર જીવન જીવવું જ પડશે. એ વિના ઉપાસના વસ્તુતઃ કુ-ઉપાસના સિવાય બીજું કંઈજ નથી. આજે ઉપાસનાની વ્યાખ્યા સર્વકારણના કારણ, સર્વઅવતારના અવતારી કરવામાં આવે છે. એ વ્યાખ્યા અધુરી છે. ઉપાસનાની પૂર્ણ વ્યાખ્યા તો ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ઓળખાણપૂર્વક તેમની આજ્ઞા એ જ ખરી ઉપાસના. એકપણ અપવાદ વિના ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની આજ્ઞાનું સર્વાંશે પાલન કરવું એ જ એમની વાસ્તવિક ઉપાસના છે. એટલા માટે શ્રીજીમહારાજની સર્વોપરી વાતો કરવી એ જુદી ચીજ છે અને ભગવાન શ્રીહરિની આજ્ઞાનું ચયોચિત પાલન કરવું એ જુદી જ

બાબત છે. એના માટે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના માશુક બનવું જ રહ્યું. શ્રીજીમહારાજ સ્વયં કારિયાણી પ્રકરણના ૧૧મા વચનામૃતમાં કહે છે :- “જેને ભગવાનને વિષે પ્રીતિ હોય તે ભગવાનની આજ્ઞા કોઈ કાળે લોપે જ નહિ.” (અમે કહેલું છે એમ) જો નહિ રહો તો તમારે ને અમારે ઘણું છું? થઈ જશે અને ભૂતનું કે બ્રહ્મરાક્ષસનું દેહ આવશે અને હેરાન થશો. (વચ. ગ. પ્ર. ૧૮)

કળિના ગુણો; જે શ્રીહરિના સંબંધ વિનાના વચનો તે કળિના ગુણ જાણવા. (શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર: પુર-૧૭, તરંગ-૧૩)

શ્રીહરિના વચનમાં દંઢપણે રહેવું. પણ શ્રીહરિના વચનરૂપ સાધનનો ક્યારેય પણ ત્યાગ કરવો નહિ. અને આ દેહની સ્મૃતિ રહે ત્યાં સુધી પણ નિષ્કામરૂપ ધર્મ સાધનનો જે ભક્ત ત્યાગ કરે નહિ તેને જ સાચા બ્રહ્મરૂપ સાધુ કહેવા છે.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર: પુર-૧૬, તરંગ-૪૭)

‘મેરો સ્વરૂપ હે શિક્ષાપત્રી, સો અસલ સત્ય માનીયો । ધર્મવંશી સંત હી હરિજન, દંઢ તરીકે જાનીયો ॥ અબ જો શિક્ષાપત્રી કહે તેહિ, તેસે ચલના પ્રીતસું । ઔર આચાર્ય ધર્મવંશી, કહે ત્યું કરના સુ રીતસું ॥૧૬॥ મેરે હી અક્ષરધામમેં સો, આપહી નહિ સંદેહ હી । ધર્મવંશી હારમે રહે, બચન ગ્રહો મેરો તેહ હી ॥ ઔર હી મૂર્તિ હારમે રહે, મંદિર મોરે જાઈ હે । એક રૂપ તિન રૂપ ઘરે । સબ જન સુખદાઈ હે ॥૨૦॥’

ભગવાન શ્રીહરિ કહે છે : ‘શિક્ષાપત્રી મારું સ્વરૂપ છે. તેને તમે મૂળભૂત (શાશ્વત) સત્ય માનજો.’ મારા આ વચનને ધર્મવંશી આચાર્ય, સંતો અને હરિભક્તો દંઢ રીતે સમજી રાખજો. હવે પછી જેમ શિક્ષાપત્રીમાં કહ્યું છે તેમ સહુ પ્રેમથી વર્તશો. અને ધર્મવંશી આચાર્ય કહે તેમ વિવેકથી સારી રીતે રહેશો. તો મારા અક્ષરધામમાં આવશો તેમાં સંદેહ નથી, આવું મારું વચન રાખજો. અને જે મારા મંદિર છે તથા તેમાં જે મૂર્તિઓ છે, તેમાં હું રહ્યો છું. હું એક હોવા છતાં શિક્ષાપત્રી, આચાર્ય અને મૂર્તિ એ ત્રણરૂપ ધરીને રહ્યો છું તે સહુને માટે સુખદાયક છે. (શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર: પુર-૧, તરંગ-૨)

‘મેરી આજ્ઞા સો મેરો સ્વરૂપ, મેરે બચન માનના અનૂપ । મેરે વચનમેં શશિ અરુ સુરા, નિશ દિન તત્પર રહે હજૂરા ॥૨૧॥’

મારી આજ્ઞા તે મારું સ્વરૂપ છે. મારા વચનને અનુપમ ગણજો. સૂર્ય અને ચંદ્રમા તથા ભવબ્રહ્માદિ દેવો પણ રાતદિન મારું વચન પાળવા તત્પર થઈને હજૂર રહે છે. (શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર: પુર-૧, તરંગ-૨)

‘મોરી આગ્યા માને સો મેરા, ન માને તેહિ માયા કેરા ।’

ભગવાન શ્રીહરિ ભક્તોને કહે છે : જે મારી આજ્ઞા માને તે મારા છે અને જે ન માને તે માયાના જીવ છે.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર: પુર-૧, તરંગ-૨)

‘મેરે વચન કર નિયમ હી જેતા, મેરે સ્વરૂપ માનના તેતા ॥૩૧॥ વચન કે આદર રખોગે જે તો, મેરે આદર કરે માનત તે તો । વચનમેં મેરો રહે નિવાસ, જાન હું સદા તુમારી પાસ ॥૩૨॥ આદર જીતનો તિતનો જોઈ, તુમારી પાસ રહેમેં સોઈ । વચન સો પ્રત્યક્ષ રૂપ હે મેરા, દુર ન જાવત સો કોઈ વેરા ॥૩૩॥’

મનુષ્ય તનમેં ધારે જેહા, મનુષ્યકી રીત વરતાવત તેહા ।
પ્રત્યક્ષ પ્રોક્ષ દોનું ભાવા, મનુષ્ય કે તનમેં રહાવા ॥૩૪॥
વચનરૂપ તન દિવ્ય મેરો, પ્રોક્ષન હોવન હી કોઈ વેરો ।
પ્રત્યક્ષ પ્રોક્ષ ભાવ દોનો, પુનિ પુનિ ચામેં આવત જોના ॥૩૫॥

મારા વચનરૂપ જે જે નિયમ કહેલા છે એ જ મારું સ્વરૂપ માનજો. એમ મારા વચનનો જે દંટ આદર રાખે છે એજ મારો આદર માનવો. કેમ કે જે મારા વચન તેમાં મારો જ નિવાસ છે એમ તમે સર્વે જાણજો. હું સદાય તમારી પાસે પ્રગટ રહેલો છું. મારા વચનનો જેટલો આદર એટલો જ હું તમારી પાસે રહેલો છું. અને હું તો વચનમાં પ્રત્યક્ષ સ્વરૂપે રહેલો છું. પણ જરાય દૂર નથી. તમારી પાસે જ રહેલો છું. અને જ્યારે મનુષ્ય તન મેં ધારેલું છે ત્યારે મનુષ્યની રીતથી વર્તીએ છીએ. અને પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ એ બેય ભાવ મનુષ્ય તનમાં રહેલા છે. અને મારા વચનરૂપ જે મારું દિવ્ય શરીર છે તે ક્યારેય પણ પરોક્ષ થતું જ નથી.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પુર-૧૪, તરંગ-૭૫)

સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે :-

‘વચનમાં જેહ વરતે, તેહ પરમ ધર્મ પાળનાર;
વચન વિરોધી જેહ વરતે, તે સર્વે ધર્મ ટાળનાર. ॥૬॥
મોટો ધર્મ એ માનવો, જે કહ્યો ધર્મને બાળ;
નિષ્કુળાનંદ મુખોમુખનાં વચન, ન ઉલ્લંઘવા કોઈ કાળ. ॥૧૦॥’

(સારસિદ્ધિ : ૨૭)

‘ધર્મ તે ધર્મસુતનાં વચન, તેહ પાળવાં પ્રીતે કરી;
જેને જેમ કરી આગળ્યા, તે ફેરવવી નહિ ફરી. ॥૩॥
આગળ્યાથી અધિક બીજો, નથી આવતો ધાર્યામાં ધર્મ;
તોળી તપાસી જોયું તને મને, એજ ધર્મ છે વળી પર્મ. ॥૪॥’

(સારસિદ્ધિ : ૨૭)

‘ધર્મ ધર્મ સહુ કોઈ કહે, પણ ધર્મમાં બહુ મર્મ છે;
પ્રગટ પ્રભુનાં વચન પાળે, એથી મોટો કોઈ ધર્મ છે.’

(સારસિદ્ધિ : ૨૮/૯)

ધર્મ અનેક પ્રકારના હોય. માનવ ધર્મ, પુત્ર ધર્મ, પત્ની ધર્મ, સ્વજન ધર્મ, પડોશી ધર્મ, શિક્ષક ધર્મ, રાજ્ય ધર્મ, નીતિ ધર્મ, આશ્રમ ધર્મ, સેવા ધર્મ વગેરે અનેક પ્રકારના ધર્મો છે. આ બધા લૌકિક ધર્મના ખડકલા નીચે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે પ્રબોધેલા આજ્ઞારૂપી ધર્મમાં તત્ત્વની ભેળસેળ ન થઈ જાય એટલે એને ધર્મ ન કહેતા સિદ્ધાંત કહેવામાં આવે છે. જેનો અંત નિશ્ચિત થઈ ગયો હોય તેને ‘સિદ્ધાંત’ કહેવાય છે. આપણે એવા સિદ્ધાંતને એકાંતિક ધર્મ માનીએ છીએ.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્થાપેલા સિદ્ધાંત શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય માટે ધર્મ જ છે. પણ જે જે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની દૃષ્ટિએ પરધર્મ, પાખંડધર્મ કે કલ્પિત ધર્મ કહેવાય તે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સિદ્ધાંત બની શકતા નથી, અને તે સ્વયં ભગવાન શ્રીહરિએ પણ શિક્ષાપત્રી શ્લોક નં- ૨૪ માં કહ્યું છે કે :- પરધર્મો ન ચાચર્મો ન ચ પાષણ્ડકલ્પિતઃ ॥ પરધર્મનું આચરણ ન કરવું. તથા પાખંડ ધર્મનું આચરણ ન

કરવું તથા કલ્પિત ધર્મનું આચરણ ન કરવું.

બુદ્ધિ પાપ કરવાની હોય અને પાપ થાય તે તો સાવ સાદી સમજાય તેવી વાત છે. ચોરી કરવાની પાપબુદ્ધિથી ચોરીનું પાપ કોઈ કરે તેમાં કાંઈ નવાઈ નથી. પરંતુ બુદ્ધિમાં એમ લાગતું હોય કે, પોતે ધર્મ કરી રહ્યો છે અને થઈ જતો હોય અધર્મ ! આ વાત ખૂબ જ વિચારણીય છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને એકબાજુ રાખીને થતો ધર્મ એ વાસ્તવિક ધર્મ જ નથી, ધર્મના અંચળામાં ધૂપાયેલું અધર્મનું જ એ દાંભિક સ્વરૂપ છે. શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞાનું અણિશુદ્ધ પાલન એ જ ધર્મ છે. ભગવાન શ્રીહરિની આજ્ઞાનું અમુક અંશમાં પાલન અને અમુક અંશમાં વિરુદ્ધપાલન એ તો ભયાનક અધર્મ છે. આવા અધર્મએ જ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો પર સીધી કે આડકતરી રીતે પ્રહાર કર્યા છે.

એક વાત યાદ રાખજો. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો તોડીને પોતાની પ્રગતિ થઈ રહી છે એમ કોઈ માનતું હોય તો એ મોટામાં મોટો ભ્રમ છે. એ પ્રગતિ નથી માત્ર ગતિ છે. ધાંચીનો બળદ આખા દિવસમાં દસ-વીસ કિલોમીટર ચાલતો હશે પણ રહે છે તો ઠેરનો ઠેર ! એક ડગલું પણ આગળ વધવારૂપ પ્રગતિ તે કરતો નથી. એકલી ગતિનો કાંઈ અર્થ નથી.

મુમુક્ષુ જો પરિધોમાં જ ગોળ ગોળ ચક્કર મારતો ગતિ કરે, પરંતુ વર્તુળોના સિદ્ધાંતરૂપ કેન્દ્રમાં કદી પહોંચે નહિ; ને પ્રગતિ કરે નહિ, તો પરિધોના વર્તુળોમાં ચક્કરો મારવાનો શો અર્થ ?

ગતિમાંથી પ્રગતિ ત્યારે સર્જાય જ્યારે સિદ્ધાંતરૂપી ધસરકો લાગે.

બંગડીનું ચકરડું આંગળી ઉપર ફેરવાય તો તે ગોળ ગોળ ફરે, ગતિ કરે; પરંતુ આગળ વધવારૂપ પ્રગતિ તે ત્યારે જ કરે જ્યારે તે ચકરડાને જમીન સાથે ધસરકો અપાય. તેમ થતાં તે એકદમ આગળ ધસી જાય છે. આનું નામ પ્રગતિ, પણ ધરતી સાથે ધસારો પામે તો જ ચકરડું પ્રગતિ કરે.

તેમ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને જીવનમાં અપનાવે ત્યારે જ પ્રગતિ થાય, અન્યથા તો કેવળ ગતિ જ છે.

આજે લોકો વિદેશમાં મંદિર બાંધવું એને પ્રગતિ માને છે, પણ તે પ્રગતિ નથી કેવળ ગતિ છે. વિદેશોમાં અન્ય ભારતીય ધર્મ પ્રચારકોની સરખામણીમાં ગતિને પ્રગતિ માનનારાઓનો પ્રચાર ખૂબજ શુલ્લક છે. ઈસ્કોન સંસ્થાના સંસ્થાપક શ્રી ભક્તિવેદાંત સ્વામીજીએ પૂરા ત્રણ દહાડા પૂરતું ભાથું ન ચાલે એટલા રૂપિયા લઈ ૬૯ વર્ષે ન્યૂયોર્કમાં પગ મૂક્યો અને અત્યારે દક્ષિણ અમેરિકા, ન્યૂઝીલેન્ડ, ઓસ્ટ્રેલીયા, ઈંગ્લેન્ડ, હોલેન્ડ વગેરે યુરોપ, એશિયા ખંડોથી લઈને આખી દુનિયામાં કરોડોના ખર્ચે અનેક વિશાળ શ્રી રાધાકૃષ્ણના મંદિરો બંધાવી તેમણે અભૂતપૂર્વ ચમત્કાર કરી બતાવ્યો છે. તેમના સેંકડો યુરોપિયન ભક્તો માથે ચોટલી રાખી

હરિકીર્તન કરતા રસ્તામાં નાચતા દેખાય છે. એવા જ બીજા ગણેશપુરીવાળા મુક્તાનંદ બાબા હતા. ૧૯૪૨ની સાલમાં પરદેશમાં તેમના અઢી લાખ ભક્તો હતા. અમેરિકાના મોટા લેખકો અને વિજ્ઞાનીઓ એમના યુસ્ત શિષ્યો છે. સ્વયં અમેરિકાની સરકારે તેમની સંસ્થાઓને પૂર્ણ હિન્દુવિધિ પ્રમાણે અમેરિકાનોના સમૂહલગ્નો કરવાની પરવાનગી આપી છે, આ બધી ગતિ કહેવાય. રખેને કોઈ આને પ્રગતિ ન માની બેસતા....!!!

કારણ કે માત્ર ભૌતિક વ્યાપ્તતા કે વિખ્યાતિપણું તે જીવનું કે ધર્મનું લક્ષ્ય છે જ નહિ, જીવનું અને ધર્મનું ખરું લક્ષ્ય તો મોક્ષપ્રાપ્તિનું જ છે કદાચ હજારોની સંખ્યામાં સંસ્થાઓ (પંથો) જગતમાં પ્રવર્તતા હશે પણ સાચો ધર્મ તો એ જ કહેવાય કે ‘જે જીવાત્માને મોક્ષ અને કલ્યાણ સુધી પહોંચાડી શકે છે.’

વિમુખ સંસ્થાઓનું ગતિની રૂએ કલેવર ખૂબજ સુશોભિત બન્યું છે, પણ પ્રાણસમા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો ઊડી ગયા છે. ‘પોતાના મન: કલ્પિત ઉપાસનાદિ ફેલાવવા માટે સર્વહિતકર ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને ઠુકરાવવા’ એ કેટલા બધા સંકુચિત અને શુદ્ધાતિશુદ્ધ માનસની નીપજ છે, એ તો તમે શાંતિથી વિચારશો તો સમજાશે.

તેઓ મુમુક્ષુને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોથી વિરુદ્ધ (અક્ષર-પુરુષોત્તમ વિમુખો) પોતાની ઉપાસના અને શાસ્ત્રાર્થને કેવા વિપરીત રીતે સમજાવે છે, બીજાઓને પણ સિદ્ધાંતબાહ્ય વિચારોની છાંટ નાખીને એમનું પણ અહિત કરે છે તે જોઈએ:

શ્રીજીમહારાજે જ્યાં જ્યાં પરોક્ષદેવની મૂર્તિઓ પધરાવી ત્યાં તેમના ભક્ત સહિત જ ભગવાનની યુગલ ઉપાસના કરવાનું જણાવે છે. એવું તેઓ મનાવે છે. તેમાં તેઓ શિક્ષાપત્રીનું પ્રમાણ આપતા કહે છે:

શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન રાધિકાએ યુક્ત હોય ત્યારે ‘રાધાકૃષ્ણ’ લક્ષ્મીજીએ યુક્ત હોય ત્યારે ‘લક્ષ્મીનારાયણ’ અર્જુને યુક્ત હોય ત્યારે ‘નરનારાયણ’ એવે નામે જાણવા. (શિક્ષાપત્રી: સ્લોક-૧૦૮/૧૧૦)

એ સમયે લોકો સમજતા જ હતા કે, શ્રીકૃષ્ણ રાધિકાએ યુક્ત હોય ત્યારે રાધાકૃષ્ણ કહેવાય. છતાં શ્રીજીમહારાજે કહ્યું એટલે એનો ભાવાર્થ એ સમજવાનો કે, “ભક્તે સહિત ભગવાનની અર્થાત્ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ સહિત સહજાનંદ સ્વામીની ઉપાસના કરવી.” આવા અર્થના તે અનર્થ કરે છે!!

જે હડકિત લક્ષ્મીજીની તથા નરની ઉત્પત્તિ તેનું કારણ અને તેની સાથે ભગવાનનો વ્યવહાર તેના ઈતિહાસને જાણવાથી સિદ્ધ થાય છે કે, તેનો અર્થ જેવો વિમુખો કરે છે તેવો વાસ્તવિક થતો નથી.

બ્રહ્મવૈવર્તપુરાણમાં લક્ષ્મી અને રાધાની ઉત્પત્તિ બતાવી છે. તે જોઈએ સ્વયં વેદવ્યાસજીના જ શબ્દોમાં:-

‘સ કૃષ્ણ: સર્વસૃષ્ટિગદો સિસૃક્ષુસ્ત્વેક એવ હિ ॥ ૨૮ ॥

સ્વેચ્છામય: સ્વેચ્છયા ચ દ્વિધા રૂપો બભૂવ હ ।
સ્ત્રીરૂપા વામભાગાંશદ દક્ષિણાંશ: પુમાન્ સ્મૃત: ॥૨૯॥
અથ કાલાન્તરે સા ચ દ્વિધારૂપા બભૂવ હ ।
વામાઽર્ધાંગા ચ કમલા દક્ષિણાર્ધા ચ રાધિકા ॥૩૬॥
એતસ્મિન્નન્તરે કૃષ્ણો દ્વિધારૂપો બભૂવ હ ।
દક્ષિણાર્ધો દ્વિભુજો વામાર્ધશ્ચ ચતુર્ભુજ: ॥૫૭॥
એવં લક્ષ્મીં સમ્પ્રદદો તુષ્ટો નારાયણાય વૈ ।
સંજગામ ચ વૈકુણ્ઠં તાથ્યાં સાર્થ જગત્પતિ: ॥૫૯॥’

(બ્રહ્મવૈવર્તપુરાણ, પ્રકૃતિખંડ: અધ્યાય - ૨)

સૃષ્ટિ પહેલા સૃષ્ટિના સર્જન કરવાની ઈચ્છાવાળા એક શ્રીકૃષ્ણનારાયણ હતા. તે પોતાની ઈચ્છાથી બે રૂપે થયા. ડાબા અંગમાંથી સ્ત્રીરૂપે અને જમણા અંગમાંથી પુરુષરૂપે, પછી કાળાંતરે તે સ્ત્રીરૂપમાંથી ફરી બે રૂપે થયા. ડાબા અંગમાંથી લક્ષ્મીરૂપે અને જમણા અંગમાંથી રાધિકારૂપે થયા. ત્યારપછી શ્રીકૃષ્ણભગવાન પણ બે રૂપે થયા. જમણા ભાગમાંથી દ્વિભુજ સ્વરૂપે અને ડાબા ભાગમાંથી ચતુર્ભુજ સ્વરૂપે થયા. અને લક્ષ્મી શ્રીનારાયણને સમર્પિત થઈને વૈકુંઠમાં રહ્યા.

વિમુખોના બટકબોલા જ્ઞાનમાં વિપરીત જ્ઞાનનો જ અંધાપો છે. એમની કાંતિમાં નયોં સ્વાર્થ નીતરે છે. તેઓના જ્ઞાનમાં કોઈ જ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો નથી. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના નામે સ્વાર્થ સાધવા સિવાય કશું જ વિશેષ નથી.

સ.ગુ. શ્રી શતાનંદ સ્વામી ‘શિક્ષાપત્રી ભાષ્ય’માં શ્રીજીમહારાજનો ભાવાર્થદર્શાવતા કહે છે:-

“એક જ શ્રીકૃષ્ણ પોતાને પડખે વર્તતા રાધા-લક્ષ્મી-નર આદિક સેવકના ભેદથી મોટા મંદિરમાં સ્થાપન કરેલા ‘રાધાકૃષ્ણ’, ‘લક્ષ્મીનારાયણ’, ‘નરનારાયણ’ વગેરે નામોથી ઓળખાય છે. એથી આ શ્રીકૃષ્ણના પ્રસિદ્ધ મોટા મંદિરોમાં રહેલા સ્વરૂપોને વિષે સર્વ પ્રકારે ભેદ ન જાણવો.” (શિક્ષાપત્રી ભાષ્ય: સ્લોક-૧૧૨)

આ સિદ્ધાંતને સમજાવતાં સ.ગુ. શ્રી અદ્ભુતાનંદ સ્વામી પોતાની વાતોમાં કહે છે: “...વડોદરાના શાસ્ત્રીએ પ્રશ્ન પૂછ્યો કે, ‘તમારે મુખ્ય ઉપાસના કેની છે? જો મુખ્ય ઉપાસના સ્વામિનારાયણની છે એમ કહેશો તો, તમારાં મંદિરોમાં લક્ષ્મીનારાયણ, રાધાકૃષ્ણ, નરનારાયણ આદિકની મૂર્તિઓ પધરાવી છે અને એમની જ ઉપાસના (સેવા-પૂજાદિ) પ્રવર્તતી છે. આ જોતાં તમારે સ્વામિનારાયણની મુખ્ય ઉપાસના જણાતી નથી.’ તેનો ઉત્તર અદ્ભુતાનંદ સ્વામીએ કર્યો કે, ‘અમારે તો મુખ્ય ઉપાસના સ્વામિનારાયણની છે.’ ...સ્વામિનારાયણ રૂપે પ્રગટ થઈને માંગરોળમાં પ્રથમ રહ્યા ત્યારે કોઈને લક્ષ્મીનારાયણ તો કોઈને રાધાકૃષ્ણ તો કોઈને નરનારાયણ તો કોઈને રામચંદ્ર ઈત્યાદિ દિવ્યરૂપે દર્શન દીધાં છે. વળી ચોવીશ અવતાર રૂપે પણ દર્શન દીધાં છે. આ દૃષ્ટિએ જોઈએ તો ઉપાસનામાં ભેદ નથી. (અર્થાત્ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે માંગરોળમાં કોઈને લક્ષ્મીનારાયણરૂપે તો કોઈને રાધાકૃષ્ણરૂપે, કોઈને

નરનારાયણરૂપે દર્શન આપ્યા ત્યારે વૈકુંઠવાસી, ગોલોકવાસી કે બદ્રિકાશ્રમવાસી સ્વરૂપો નહોતા, પરંતુ સ્વયં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે જ તે તે સ્વરૂપે દર્શન આપ્યા હતા.) ‘...પણ મૂર્તિઓમાં ભેદ નથી’ એમ વચનામૃતમાં પણ કહ્યું છે. હરિદિગ્વિજય ‘एतानि मम रूपाणि सर्वाण्यत्र न संशयः । प्रयोजनवशादेव ध्यानं कार्यं यथारुचि ।।’ આવો યથાશાસ્ત્ર ઉત્તર સાંભળીને તે શાસ્ત્રીઓ, (શ્રીજી)મહારાજ, સદ્ગુરુઓ વિગેરે રાજી થયા. અને પ્રસન્નતા પ્રદર્શાવતા છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં.” (શ્રી અદ્ભુતાનંદ સ્વામીની વાતો : ૨૧૨)

એટલા માટે જ શ્રીજીમહારાજે શિક્ષાપત્રીના ૧૧૨મા શ્લોકમાં કહ્યું છે કે,

‘अतश्चास्य स्वरूपेषु भेदो ज्ञेयो न सर्वथा ।’ - એ હેતુ માટે એ રાધાકૃષ્ણ અને લક્ષ્મીનારાયણ આદિક જે સ્વરૂપો તેમને વિષે સર્વ પ્રકારે કરીને ભેદ ન જાણવો. એમ કહ્યું છે; કારણ કે તે સ્વયં પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ભગવાન શ્રીહરિના જ અવતાર છે અને તેમની ઈચ્છા અનુસાર અવતારના સામર્થ્યમાં ભેદ દેખાય છે.

આ ભેદને બતાવતા ભગવાન શ્રીહરિ પંચાળના છઠ્ઠા વચનામૃતમાં કહે છે :

“બીજી મૂર્તિને વિષે થોડું ઐશ્વર્ય છે ને એને વિષે સંપૂર્ણ ઐશ્વર્ય છે, માટે કૃષ્ણાવતાર જેવો કોઈ અવતાર નથી.”

વળી, ભગવાન શ્રીહરિ પંચાળા પ્રકરણના ૧લા વચનામૃતમાં કહે છે :

“...અને પશુના સુખથી મનુષ્યમાં અધિક સુખ છે ને તે કરતા રાજાનું સુખ અધિક છે ને તેથી દેવતાનું સુખ અધિક છે ને તેથી ઈન્દ્રનું અધિક છે ને તેથી બૃહસ્પતિનું ને તેથી બ્રહ્માનું ને તેથી વૈકુંઠલોકનું ને તેથી ગોલોકનું સુખ તે અધિક છે અને તેથી ભગવાનના અક્ષરધામનું સુખ અતિ અધિક છે.”

આ વચનામૃતમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે વૈકુંઠ અને ગોલોકમાં તારતમ્યની દૃષ્ટિએ સુખમાં પણ ભેદ બતાવ્યો છે. જો સુખમાં ભેદ હોય તો તે તે સ્વરૂપોમાં પણ ભેદ રહેવો જોઈએ છે. અને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે શિક્ષાપત્રીમાં કહ્યું છે કે આ સ્વરૂપોમાં ભેદ ન જાણવો. આથી આ વાતથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે મોટા મંદિરોમાં પધરાવેલા રાધાકૃષ્ણ અને લક્ષ્મીનારાયણ, નરનારાયણ આદિક સ્વરૂપો માંગરોળમાં સમાધિમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્વયં જે દર્શનો દીધા હતા તે જ સ્વરૂપો છે. માટે ભગવાન શ્રીહરિએ કહ્યું છે કે તે સ્વરૂપોમાં ભેદ ન જાણવો.

આ જ વાતની પુષ્ટિ કરતા ભૂજ મંદિરના મહંત સ.ગુ. શ્રી નંદકિશોરદાસજી સ્વામી ‘આત્યંતિક કલ્યાણ’ નામના ગ્રંથમાં પેજ નં. ૧૩૧ પર લખે છે કે, “શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને સ્વયં મહામંદિરો કરાવી તેમાં પોતાના જ સ્વરૂપો પધરાવ્યાં. શ્રીહરિએ જ્યારે સમાધિ પ્રકરણ ચલાવ્યું હતું, ત્યારે દરેકને પોતપોતાના ઈષ્ટદેવરૂપે દર્શન દીધા હતા. એટલે સ્વામિનારાયણ ભગવાન - લક્ષ્મીનારાયણ દેવરૂપે દર્શન દે, નરનારાયણરૂપે દર્શન

દે, કે ગોપીનાથ દેવરૂપે દર્શન દે, તોપણ પોતે જ તે તે રૂપે દર્શન દે છે.”

આજ વાતને અમદાવાદ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી દેવેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજના શુભાશીર્વાદથી પ્રકાશિત ‘શિક્ષાપત્રી રહસ્યાર્થ’ ગ્રંથમાં આ રીતે કહી છે :

“શ્રીજીમહારાજ જ્યારે મનુષ્યરૂપે પ્રકટ હતા તે સમયને વિષે મુમુક્ષુને પોતાનો નિશ્ચય કરાવવાને અર્થે સમાધિઓ કરાવતા; તેમાં પોતાના સંકલ્પ માત્રે કરીને પોતે નરનારાયણ, લક્ષ્મીનારાયણ તથા રાધાકૃષ્ણાદિરૂપે થઈને સમાધિસ્થિતિને પામેલા જે ભક્ત તેમને પોતાનું દર્શન દેતા હતા; એ જે નરનારાયણ-રાધાકૃષ્ણાદિરૂપે થઈને દર્શન દીધાં તે સ્વરૂપને ‘સંકલ્પ અવતાર’ જાણવા.

સર્વ સંકલ્પસ્વરૂપના મૂળસ્વરૂપી શ્રી સ્વામિનારાયણ મહાપ્રભુ છે, તે શું શું કાર્ય કરવા તથા શા હેતુથી સંકલ્પ-સ્વરૂપ જે સંકલ્પાવતાર તેને ધારણ કરે છે તે કહીએ છીએ : પરોક્ષ અવતારના ઉપાસક જે મુમુક્ષુ હતા, તેમને પોતાના સ્વરૂપનો ભગવાનપણાનો નિશ્ચય કરાવવો એ કાર્યને અર્થે અને બીજું સર્વોપરી પોતાનું સ્વરૂપ સમજાવીને તેમને પોતાના આશ્રિત કરવા; એ હેતુથી જ શ્રીહરિ, પરોક્ષ રામકૃષ્ણાદિક અવતારના ભક્તોને લોજ-માંગરોળ વગેરે ગામોમાં સમાધિ કરાવીને તે તે અવતારરૂપે થઈને પોતાનું દર્શન દેતા હતા.

હવે એ સ્વરૂપને પ્રત્યક્ષપણે જોઈએ : શ્રીજીમહારાજ પોતે જ સંકલ્પ કરી નરનારાયણ, લક્ષ્મીનારાયણ ને રાધાકૃષ્ણાદિરૂપે થઈને, સમાધિને વિષે મુમુક્ષુને દર્શન દેતા હતા; એ જ સ્વરૂપ શ્રીજીમહારાજે અમદાવાદ, વડતાલ, ગઢપુર ને મૂળી આદિ ધામોને વિષે મહામંદિરોમાં પધરાવ્યાં છે; તે પણ ઘણા જીવોના સમાસને અર્થે શ્રીહરિ વેષાંતર કરીને દર્શન આપે છે. અને એ સંકલ્પાવતારરૂપે શ્રીજીમહારાજ પોતે જ દર્શન દે છે. તે શિક્ષાપત્રી શ્લોક - ૧૧૨માં કહ્યું છે :- ‘अतश्चास्य स्वरूपेषु भेदो ज्ञेयो न सर्वथा ।’ - એ હેતુ માટે એ રાધાકૃષ્ણ અને લક્ષ્મીનારાયણ આદિક જે સ્વરૂપો તેમને વિષે સર્વ પ્રકારે કરીને ભેદ ન જાણવો. એમ કહ્યું છે.

જો આમ ન સમજીએ તો ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ શ્રી રાધારમણ દેવની ૪૦ વર્ષ ૪ માસને ૪ દિવસ સુધી ભાવથી સેવા-પૂજા કરી. તે થઈ ન શકે. કારણ કે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના ઉપાસક થઈ શ્રી રાધારમણ દેવની સેવા-પૂજા કરવી એ તો વ્યભિચારિણી ભક્તિ કહેવાય, પતિવ્રતાની ભક્તિ ન કહેવાય. ભગવાન શ્રીહરિ ગઢડા અંત્ય પ્રકરણના ૧૬મા વચનામૃતમાં કહે છે :- “...રામાવતાર પછી બીજા કેટલાક ભગવાનના અવતાર થયા છે પણ હનુમાનજીને રામચંદ્રજીને વિષે જ પતિવ્રતાના જેવી ભક્તિ રહી છે તે માટે હનુમાનજીની ભક્તિ પતિવ્રતાના જેવી છે. એવી રીતે જે ભગવાનના ભક્તની ટેક હોય તેની પતિવ્રતાના જેવી ભક્તિ કહેવાય અને જેનું અંગ એવું ન હોય તો તેની વ્યભિચારિણીના જેવી ભક્તિ કહેવાય માટે જાણી જોઈને પોતાનું નાક કપાય એવી ભક્તિ ન કરવી ને ભગવાનના ભક્તને તો સમજ

વિચારીને પતિવ્રતાના જેવી દંડ ભક્તિ કરવી.”

મોટા મંદિરોમાં આજે ભાવથી દેવોની જે સેવા-અર્ચનાદિક થાય છે તે આવી રીતે સમજીને થાય છે. જો આમ ન હોત તો શ્રીજીમહારાજે બંધાવેલા છ મંદિરોની સેવા-અર્ચનાદિક ભક્તિ પરોક્ષના મંદિરની જેમ શુદ્ધતાને પામી ગઈ હોત, એ નિર્વિવાદ વાત છે.

‘છાંડીકે શ્રીકૃષ્ણ દેવ, ઓર કી જો કરું સેવ,
કાઠિ ડારો શિર મેરો, તીખી તલવારસે.’

(કીર્તન મુક્તાહારમ્ : પેજ નં. ૧૬૬)

‘હમતો એક સહજાનંદ સહજાનંદ ગાવે,
હમારે મન સ્વામિનારાયણ દૂસરો ન ભાવે;’

(કીર્તનામૃત : પેજ નં. ૩૭)

આવી નિષ્ઠાવાળા નંદસંતોથી પોતાના ઈષ્ટદેવ વિના બીજા સ્વરૂપોની સેવા-પૂજા થઈ જ શી રીતે શકે ? પરંતુ ઉપર બતાવેલા ભાવાર્થને મનમાં રાખીને નંદસંતોથી લઈને હાલમાં પણ એ સ્વરૂપોની અતિ સ્નેહસભર સેવા-અર્ચના આદિક થઈ રહી છે. પતિવ્રતા ભક્તિમાં પણ ખોટ આવતી નથી અને ધ્યાન કરવા માટે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે વડતાલમાં પોતાના જ સ્વરૂપની શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

સ.ગુ. બ્રહ્મચારી શ્રી અખંડાનંદ સ્વામી ‘શ્રીહરિચરિત્રમ્’ ગ્રંથમાં આ વાતને દોહરાવતાં કહે છે :-

‘શ્રીહરિરુવાચ-શ્રીમદ્દત્તાલયે ભક્તા લક્ષ્મીનારાયણાદયઃ ।
સ્થાપિતા મન્મૂર્તયો સદા તાસુ સ્થિતોઽસ્યહમ્ ॥
મવૈવ સ્થાપિતે તત્ર જ્ઞાપિકે ચ મદાકૃતેઃ ।
ધ્યાનાય ભાવિભક્તાનાં મદર્ચંહં તયોઃ સ્થિતઃ ॥’

હે ભક્તો ! વડતાલમાં શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ આદિ મારી મૂર્તિઓને મેં સ્થાપી છે. તેમાં હું કાયમ રહ્યો છું. મારા આકારને સૂચવતી મારી બે મૂર્તિઓ ભવિષ્યમાં ભક્તોને ધ્યાન કરવા માટે ત્યાં વડતાલમાં મેં જ સ્થાપી છે, તે મૂર્તિઓમાં હું નિરંતર રહ્યો છું.

(શ્રીહરિચરિત્રમ્ : ચતુર્થ પરિચ્છેદ, ૫૫/૨-૩)

‘સ્થાપિતઃ શ્રીપુરે શ્રીમન્નરનારાયણો મયા ।

મૂર્તિઃ સાઽસ્તિ મદીયા ચ સદા તસ્યાં સ્થિતોઽસ્યહમ્ ॥’

અમદાવાદમાં મેં શ્રી નરનારાયણ દેવ પધરાવ્યા છે. તે મૂર્તિઓ મારી છે અને તેમાં હું સદા રહ્યો છું. (શ્રીહરિચરિત્રમ્ : ચતુર્થ પરિચ્છેદ, ૫૫/૪)

વિમુખોને માયાવી જીવન જીવવાની ફરજ પડે છે. બિચારા ! દુનિયામાં ‘સાચા’ દેખાવા માગતા હોય અને હકીકતમાં ‘સાચા’ હોય નહિ. ખોટથી ભરેલા હોય એ ખોટ્યોને એમને સતત છુપાવી રાખવી પડે છે. વળી, ઉલટા પોતે ખૂબ સાચા માણસો છે એવું ઠસાવવા માટે અનેક જાતના મોઢરા પહેરવા પડે છે.

ખોટા લોકોની આ કેવી પરેશાની ? ભીતરમાં દુઃખી લોકો જેમ બહારથી તો સુખી જ દેખાવાનો પ્રયત્ન કરે છે, તેમજ અહિં ભીતરમાં ખોટા લોકો પોતાને બહારથી સાચા દેખાડવાનો દંભ કરતા હોય છે.

માણસ જેમ દિશા ભૂલી જાય, પૂર્વને બદલે ઉત્તરમાં ચાલ્યો

જાય છે તેવું આ લોકોના જીવનમાં બને છે.

કોઈપણ વ્યક્તિના વિચારો, શબ્દો અને કાર્યો તે શું કરવા માગે છે તે સ્પષ્ટ બતાવી આપે છે. બસ, આ રુએ વિમુખોની કાર્ય પદ્ધતિ જોઈએ.

‘સમ્પ્રાપ્ય દીક્ષામિહ ભક્તિધર્મયુક્તાદુરોર્ભાગવતી નરઃ પ્રાક્ ।

અર્ચા તતઃ પ્રાપ્ય તદુક્તરીત્યા ભક્તિ વિદધ્યાદપતન્દ્રિ વિષ્ણોઃ ॥’

આ લોકમાં મનુષ્ય પ્રથમ ભક્તિ અને ધર્મથી યુક્ત ગુરુથી ભાગવતી દીક્ષા પામીને તે ગુરુથી ભગવાનની પ્રતિમા પ્રાપ્ત કરીને ગુરુએ બતાવેલી સેવાની રીતિથી આલસ્યેરહિત શ્રીકૃષ્ણની ભક્તિ કરે. (શ્રી સત્સંગિજીવન : ૨/૫૧/૮)

આ શ્લોકમાં આવેલ ‘ગુરુ’ શબ્દની વ્યાખ્યા કરતા સ.ગુ. શ્રી શુકાનંદ સ્વામી ‘શ્રી સત્સંગિજીવન’ની ‘હેતુટીકા’માં લખે છે :-

‘અત્ર ભક્તિધર્મયુક્તાદિતિ ગુરુવિશેષણાદ્ દીક્ષાગ્રહણં ધર્મવંશીયગુરોઃ સકાશાત્કર્ત્ત્વમિતિ સૂચિતમિતિ વ્યજ્યતે ।’

અહિં ભક્તિધર્મયુક્ત વિશેષણ ‘ગુરુ’ શબ્દનું હોવાથી ધર્મવંશીગુરુ (આચાર્ય) પાસેથી જ દીક્ષા ગ્રહણ કરવી એમ શતાનંદ સ્વામી સુસ્પષ્ટ સૂચિત કરી રહ્યા છે.

શ્રી શતાનંદ સ્વામીના કહેવાના ભાવાર્થને સાવ ઉથલાવી અર્થના અનર્થ કરી પોતાના તરફ મારી મચોડીને ધસડી જઈ વિમુખો પોતાની દીક્ષા સાચી કરવા ‘અક્ષર-પુરુષોત્તમ ઉપાસના’ નામના પુસ્તકમાં પેજ નં. ૧૫૧માં લખે છે : “દીક્ષાની બાબતમાં પણ ‘શ્રી સત્સંગિજીવન’ ગ્રંથમાં શ્રીજીમહારાજ કહે છે : આ લોકમાં ધર્મભક્તિયુક્ત અર્થાત્ પરમ એકાંતિક સંત થકી દીક્ષા ગ્રહણ કરીને, ભક્તિના આધારભૂત ભગવાનની જે દિવ્યમૂર્તિ તે સદ્ગુરુ થકી મેળવવી, કારણ કે એવા ગુરુએ પૂજેલી પ્રતિમા જ શિષ્યના ધ્યાન માટે યોગ્ય છે. એ રીતે ગુરુ થકી દીક્ષા, પ્રતિમા (અર્થા) દેખીતી રીતે તેઓ (વિમુખો) પોતાની જાતને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સમકાલીન અને તેમના અનન્ય આશ્રિત સ.ગુ. શ્રી શતાનંદ મુનિ કરતા વધારે હોંશિયાર ગણે છે; કે શતાનંદ સ્વામીના શબ્દોને ગ્રાહ્ય જ કરતા નથી ?

પોતાનું જ્ઞાન કપોલકલ્પિત છે એ સાબિત કરવા માટે ‘અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસના’ નામના પુસ્તકમાં પેજ નં. ૧૪૮માં અશાસ્ત્ર સંમત જવાબો આપતા લખે છે :

પ્રશ્ન :-

શિક્ષાપત્રીમાં લખ્યું છે કે, ‘આચાર્ય જે સ્વરૂપની પ્રતિષ્ઠા કરી હોય તે જ સ્વરૂપ સેવવું અને તે વિના બીજું જે સ્વરૂપ તે તો નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે પણ સેવવા યોગ્ય નથી.’ (શિક્ષાપત્રી : શ્લો. ૬૨)

પૂજાની મૂર્તિઓ પણ આચાર્યશ્રી આપે તો જ પૂજાય. દીક્ષા આપવાનો અધિકાર પણ આચાર્યશ્રીને જ છે. તો શ્રીજીમહારાજની આ આજ્ઞાનો અભિપ્રાય શો છે ?

ઉત્તર :-

શિક્ષાપત્રીમાં ધર્મવંશીગુરુ માટે અર્થાત્ ધર્માચાર્ય માટે જ આચાર્ય શબ્દનો પ્રયોગ થયેલો છે. એ શિક્ષાપત્રીના સત્ય

અર્થને મૂકીને આચાર્ય શબ્દનો પુરાણમાં જે બીજો અર્થ થાય છે. જેમ કે, શાસ્ત્રને ભણે અને ભણાવે તેને પણ આચાર્ય કહેવાય છે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ અને શતાનંદ સ્વામીએ જે આચાર્ય શબ્દનો અર્થ કર્યો છે, એ અર્થને ગ્રહણ ન કરતા પૌરાણિક આ અર્થને ગ્રહણ કરીને આચાર્ય શબ્દની વ્યાખ્યા કરતા કહે છે કે, ‘કેવળ શાસ્ત્રનો અભ્યાસ જ નહિ, પણ તે મુજબનું આચરણ જેનું હોય તે આચાર્ય કહેવાને યોગ્ય બને છે. એવા સદ્ગુણોએ યુક્ત આચાર્ય પ્રતિષ્ઠા કરે તો જ મૂર્તિમાં દેવત આવે છે. તેથી અખંડ નૈષ્ઠિક વ્રતધારી બ્રાહ્મીસ્થિતિના અખંડ ધારક શાસ્ત્રીજી મહારાજ, યોગીજી મહારાજ અને પ્રમુખ સ્વામીના વરદ્ હસ્તે પ્રતિષ્ઠિત મૂર્તિઓ દિવ્ય કલ્યાણકારી હોય એમાં આશ્ચર્ય શું છે?’

શિક્ષાપત્રીના આવા મનઘાત્યા અર્થ કરવા એ સજ્જન વ્યક્તિને શોભાસ્પદ નથી. શિક્ષાપત્રીના રચયિતા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ, શિક્ષાપત્રીના ભાષ્યકાર સ.ગુ. શ્રી શતાનંદ સ્વામી અને શિક્ષાપત્રીનું ગુજરાતી અનુવાદ કરનાર સ.ગુ. શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામીને કલ્પના પણ નહીં હોય કે શિક્ષાપત્રીના આવા ખોટા અર્થ કરશે. આજે સ્વયં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ આ લોકમાં પુનઃ પધારે તો શું તમને ખાતરી છે કે આવા શિક્ષાપત્રીના ખોટા અર્થઘટનો કરનારાની વાતો અને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની વાતો એક જ હશે?

શિક્ષાપત્રી પર અર્થદીપિકા નામની ટીકા લખનાર સ્વયં સ.ગુ. શ્રી શતાનંદ સ્વામી શિક્ષાપત્રીના ૬૨મા શ્લોકમાં આવેલ આચાર્ય શબ્દની વ્યાખ્યા કરે છે :-

‘આચાર્યોઽન્ન સ્વસ્ય ભક્તિમાર્ગોપદેષ્ટા ધર્મવંશ્યો ગુરુઃ । ન તુ “ઉપનીય દદદ્વેદમાચાર્યઃ સ ઉદાહરત” તત્સ્યદ્ધાપ્રસન્નગાત્ ॥’

અહીં આચાર્ય એટલે ભક્તિમાર્ગનો ઉપદેશ કરનાર ધર્મવંશના ગુરુ સમજાવા. ઉપનયન કરીને વેદ શીખવાડનાર આચાર્યની અહીં પ્રાપ્તિ કે પ્રસંગ નથી.

‘આચાર્યૈર્નૈવ દત્તં યદ્યચ્ચ તેન પ્રતિષ્ઠિતમ્ ।

કૃષ્ણસ્વરૂપં તત્સેવ્યં વન્દ્યમેવેતરન્તુ યત્ ॥’

(શિક્ષાપત્રી : શ્લોક - ૬૨)

આ શિક્ષાપત્રીના ૬૨મા સંસ્કૃત શ્લોકનો અનુવાદ, શ્રીજીમહારાજના સમકાલીન સ્વયં મૂર્ધન્ય વિદ્વાન પંડિત સ.ગુ. શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી આ રીતે કરે છે. જોઈએ એના એ જ શબ્દોમાં :-

“અને જે શ્રીકૃષ્ણનું સ્વરૂપ પોતાને સેવવાને અર્થે ધર્મવંશના જે આચાર્ય, તેમણે જ આપ્યું હોય અથવા તે આચાર્ય જે સ્વરૂપની પ્રતિષ્ઠા કરી હોય તે જ સ્વરૂપને સેવવું અને તે વિના બીજું જે શ્રીકૃષ્ણનું સ્વરૂપ, તે તો નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે પણ સેવવા યોગ્ય નથી.”

‘અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસના’નામના પુસ્તકમાં પેજ નં. ૧૪૮માં શિક્ષાપત્રીના ૬૨મા સંસ્કૃત શ્લોકનો અનુવાદ તેઓ આ રીતે કરે છે. જોઈએ તેમના જ શબ્દો :-

“આચાર્ય જે સ્વરૂપની પ્રતિષ્ઠા કરી હોય તે જ સ્વરૂપ સેવવું અને તે વિના બીજું જે સ્વરૂપ તે તો નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે પણ સેવવા યોગ્ય નથી.”

હવે અહીં તમે આગળ વાંચવાનું થોડીક ક્ષણ માટે બંધ રાખી.... અને.....

શ્રીજીમહારાજના સમકાલીન મૂર્ધન્ય વિદ્વાન પંડિત સ.ગુ. શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામીએ શિક્ષાપત્રીના ૬૨મા સંસ્કૃત શ્લોકનો ઉપર જે અનુવાદ કર્યો છે તે અને ‘અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસના’નામના પુસ્તકમાં પેજ નં. ૧૪૮મા શિક્ષાપત્રીના ૬૨મા સંસ્કૃત શ્લોકનો ઉપર અનુવાદ કર્યો છે તે, આ બંને અનુવાદો ફરી એકવાર શાંત ચિત્તે વાંચી જુઓ. તો તમને સ્પષ્ટ જણાશે કે, આ લોકો શ્રીજીમહારાજના વચનો ઉપર કઈ રીતે પ્રહાર કરે છે.

બીજી એક ખોટી વાત પણ તેઓ સમજાવે છે કે, દ્વારકા - બદ્રીનાથ વગેરે પ્રાચીન સ્થાનોમાં ક્યાં ધર્મવંશી આચાર્ય પ્રતિષ્ઠા કરી છે? છતાં પણ તે પૂજવામાં આવે છે.

પરંતુ આ વાત તદ્દન સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્થાપિત મૂળભૂત સિદ્ધાંતો અને સ.ગુ. શ્રી શતાનંદ સ્વામીના વિચારોથી વિરુદ્ધમાં છે. કારણ કે સ્વયં શતાનંદ સ્વામી શિક્ષાપત્રીની અર્થદીપિકા ટીકામાં લખે છે :-

‘અનાદિસિદ્ધપીઠપુણ્યક્ષેત્રસ્થભગવત્સ્વરૂપાણિ તુ સેવ્યાન્યેવ, તેષાં મહાપુરાણાદિષુ સર્વેષામપિ યથાધિકારમવશ્યસેવ્યત્વવિધાનાત્ । પ્રપન્ચિતમેતદ્ધેમાદ્રિણા તીર્થચ્છંદઃ ઇતિ તત્ત એવાવગન્તવ્યમ્ ।’

અનાદિસિદ્ધ પીઠ કે પુણ્ય ક્ષેત્રમાં રહેલા ભગવત્સ્વરૂપો તો સેવવા જ; તેમનું મહાપુરાણોમાં સર્વેને અધિકાર પ્રમાણે સેવવાનું વિધાન છે. આ વાતનો હેમાદ્રિ તીર્થખંડમાં વિસ્તાર કરેલો છે.

ત્યાંથી જોઈ લેવું. (શિક્ષાપત્રી અર્થદીપિકા : શ્લોક. ૬૨)

ધર્મશાસ્ત્રથી જે વિરુદ્ધ જ્ઞાન હોય છે તેનાથી કદાચ બીજાને છેતરી શકાય છે, પરંતુ આવા જ્ઞાનથી ન તો કોઈ મુક્ત થાય છે કે ન તો ક્યારેય કોઈ વ્યક્તિ સત્યને જાણી શકે છે. જો કોઈ માણસ જાણે છે કે સાચું શું છે, તો શું એ શક્ય છે કે, તે ખોટું કરી શકે? જે સાચું શું છે તે જાણે છે તે ખોટું કરી જ ન શકે. પરંતુ સાચાને જાણે છે અને ખોટું કરે છે તે શું સૂચવે છે? તે સૂચવે છે કે તેમનું જાણવું બનાવટી છે, ખોટું છે, કેવળ શાઙ્કિત છે - સત્ય નથી.

સાંપ્રદાયિક-વૈદિક ધર્મગ્રંથોને યથાર્થ સમજી તદ્દનુસાર વર્તવાથી જ કલ્યાણ થાય છે. શ્રીજીમહારાજ ગદડા પ્રથમ પ્રકરણના ૫૨મા વચનામૃતમાં કહે છે :- “પોતાની મનની કલ્પનાએ કરીને ગમે તેવી રીતે શાસ્ત્રને સમજીને વર્તે છે અને તે જો વેદાંતી છે અથવા ઉપાસનાવાળો છે તે બેય ભૂલા પડ્યા છે પણ કલ્યાણનો માર્ગ એ બેમાંથી કોઈને જડ્યો નથી, માટે એ વેદાંતી તે દંભી જ્ઞાની છે અને ઉપાસનાવાળો તે પણ દંભી ભક્ત છે.”

સ.ગુ. શ્રી આધારાનંદ સ્વામી ‘શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર’ ગ્રંથમાં કહે છે :

“સત્સંગમાંથી વાત શીખીને બીજાની પાસે અવળા અર્થ કરીને

વાત કરે છે તેથી બીજાને અતિ ઉત્પાત કરાવે છે. અને તે જે વિવેકી સાચે સાચા દેહ હરિભક્તો છે તે તો પાપીના તોફાનમાં જરાપણ ભળતા નથી. એ તોફાનીની આગળ શી ગતિ થશે ? તે તો સર્વે મરીને જમપુરીમાં જશે.” (શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પુર-૨૭, તરંગ-૮૮)

સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે :-

‘પાપ પૂર્વના પ્રગટે પ્રાણીને, ત્યારે સૂએ તે અવળો ઉપાય રે; કરવાનું જે હોય તે ન કરે, ન કર્યાનું કામ કરાય રે.’

(વચનવિધિ : ૩૭, પદ - ૧)

કોઈને પણ સાધુ બનવું હોય તો તેણે પ્રથમ દીક્ષા લેવી તે બાબત શ્રી સત્સંગિજીવનના પ્રકરણ - ૪, અધ્યાય-૪૮માં વિગતે વર્ણવેલ છે. એ મહાદીક્ષા આપવાનો હક્ક એકલા ધર્મવંશી આચાર્યશ્રીને જ છે. બીજા કોઈ ગમે તેવા મોટા અને પવિત્ર હોય તોપણ તે દીક્ષા આપી શકે નહિ.

આ વાતની સાબિતી તરીકે એ વાત સુપ્રસિદ્ધ છે કે, સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામી અને સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ભગવાન શ્રીહરિ અંતર્ધાન થયા ત્યારબાદ અનુક્રમે બાવીસ અને સાડત્રીસ વર્ષ દેહ રાખ્યા તે દરમ્યાનના લાંબા ગાળામાં કોઈ સાધુ તેમણે પોતે જ કર્યા નહોતા. દરેક વખતે પોતે તે નવા થનાર સાધુને આચાર્યશ્રી પાસે મોકલીને જ મહાદીક્ષા અપાવતા હતા.

● સં. ૧૮૦૦માં સ.ગુ. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ વડતાલમાં પ્રેમજી ભક્તને આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે દીક્ષા અપાવી ‘યોગેશ્વરદાસ’ એવું નામ ધારણ કરાવ્યું.

● સં. ૧૮૦૮ના વૈશાખ વદ - ૬ના શુભ દિવસે ‘હરિસંભવ મહાકાવ્ય’ વગેરે ગ્રંથોના રચિયતા તેમજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથના પ્રથમ વક્તા એવા ‘અચિંત્યાનંદ વર્ણી’ને આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજે પોતાના વરદ્ હસ્તે દીક્ષા આપી હતી.

(બ્રહ્મા ઉપાસક બ્રહ્મચારીઓ : પૃષ્ઠ નં. ૧૩૪)

● ધોલેરાના દેવેશ્વર નામના ભક્તને આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજે પોતાના વરદ્ હસ્તે દીક્ષા આપીને ‘નિષ્કામાનંદજી બ્રહ્મચારી’ એવું નામ ધારણ કરાવ્યું. પ.પૂ. આચાર્ય શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજે ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથ રચના કરવા વિચાર્યું ત્યારે તેઓશ્રીએ આ ગ્રંથના નિર્માણ કાર્ય માટે સલાહ-સૂચનો લેવા માટે તે સમયના જુદા જુદા એકાંતિક વિદ્વાન નવ સંતોને બોલાવેલા અને તે સર્વેનો ગ્રંથ નિર્માણ અંગેનો મત જાણેલો. બ્રહ્મચારી નિષ્કામાનંદજી પણ તે નવ વિદ્વત્વર્ય સંતોમાંના એક હતા.

● પીપલગના માધવજીને આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે દીક્ષા અપાવી ‘ભગવાનદાસ’ એવું નામ ધારણ કરાવ્યું.

● જૂનાગઢના વાસુદેવાનંદજી બ્રહ્મચારીને આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજે પોતાના વરદ્ હસ્તે દીક્ષા આપીને ‘વાસુદેવાનંદજી’ એવું નામ ધારણ કરાવ્યું. તોઓએ સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની સાથે રહીને જૂનાગઢમાં શ્રી રાધારમણ

દેવની ખૂબ સેવા કરી હતી. સં. ૧૮૦૧માં સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની પ્રાર્થનાથી સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીએ જૂનાગઢમાં શ્રેયસ્કર એવી મહાપૂજની શરૂઆત બ્રહ્મચારી વાસુદેવાનંદજી પાસે કરાવી હતી. (બ્રહ્મા ઉપાસક બ્રહ્મચારીઓ : પૃષ્ઠ નં. ૧૧૫)

● અવિનાશાનંદ કાવ્યના રચિયતા વિદ્વાન ‘બ્રહ્મચારી અવિનાશાનંદજી’ને આદિઆચાર્ય શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજે ભાગવતી દીક્ષા આપી હતી.

સં. ૧૮૦૮માં સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી ચૈત્રી સમૈયો કરવા વડતાલ જવા તૈયાર થયા ત્યારે પાર્ષદ ગોરધન ભગતને સાધુ દીક્ષા અપાવવાના હેતુથી સાથે લીધા હતા. વડતાલ જતા રસ્તામાં આવતા ગામડાઓમાં સ્વામીશ્રી રોકાતા ને હરિભક્તોને કથાવાર્તાનું સુખ આપતા. તે સમયે ગોરધન ભગત સ્વામીશ્રીની સાથે રહી જે કાંઈ નાની મોટી સેવા હોય તે શ્રદ્ધાપૂર્વક કરી સ્વામી ચૈત્રી સમૈયામાં વડતાલ પધાર્યા. આ સમૈયામાં સ્વામીશ્રીએ આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે પાર્ષદ ગોરધન ભગતને દીક્ષા અપાવી ‘બાલમુકુંદદાસ’ એવું નામ ધારણ કરાવ્યું. (સ્વામી શ્રી બાલમુકુંદદાસજીનું જીવન અને કાર્ય)

● એકવાર મહાપુરુષાનંદજી બ્રહ્મચારી પૂર્વાશ્રમમાં જૂનાગઢ સદ્ગુરુ સ્વામી ગુણાતીતાનંદ પાસે આવ્યા અને ત્યાંથી સ્વામીએ બ્રહ્મચારી સાથે ગઢડે મોકલ્યા ત્યાં રઘુવીરજી મહારાજ પાસેથી દીક્ષા લીધી અને બ્રહ્મચારી થયા ને ‘મહાપુરુષાનંદજી’ નામ પાડ્યું. (શ્રીહરિચરિત્ર ચિંતામણી, ભાગ-૧ : પૃષ્ઠ નં. ૮)

● સંવત્ ૧૮૨૦માં બ્રહ્મચારી સ્વામી શ્રી આનંદાનંદજીએ મુમુક્ષુ રામકૃષ્ણને આચાર્ય શ્રી ભગવત્રસાદજી મહારાજ પાસે વરતાલ જઈને ત્યાં બ્રહ્મચારીની દીક્ષા અપાવી અને ‘અક્ષરાનંદ’ નામ ધારણ કરાવ્યું. (શ્રી અક્ષરાનંદ સ્વામીની વાતો : જીવનચરિત્ર)

● સંવત્ ૧૮૪૧ના ભાદરવા સુદ જળજલણી એકાદશીના સમૈયા ઉપર સ્વામી મહાપુરુષદાસજી ગઢપુર પધાર્યા ત્યાં આચાર્ય શ્રી વિહારીલાલજી પાસે કેશવજી ભગતને સાધુ દીક્ષા અપાવી ‘રૂગનાથચરણદાસજી’ એવું નામ પાડ્યું.

(શ્રીહરિચરિત્ર ચિંતામણી, ભાગ-૩)

● સંવત્ ૧૮૫૫માં વિરસદવાળા શ્રી જ્ઞાનજીવનદાસજી સ્વામીને આચાર્ય મહારાજ વિહારીલાલજી મહારાજે પોતે હાજર રહી શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે તેમને ત્યાગીની મહાદીક્ષા અપાવી હતી. (સ્વા. શ્રી જ્ઞાનજીવનદાસજી (વિરસદ) જીવનચરિત્ર)

● સ્વામી દેવચરણદાસજીને સંવત ૧૮૫૭ના મહા સુદી પાંચમના રોજ સદ્ગુરુ પુરાણી સ્વામી ભક્તિવલ્લભદાસજીએ ધર્મધુરંધર આચાર્ય શ્રી પુરુષોત્તમપ્રસાદજી મહારાજ પાસે સાધુ તરીકેની ભાગવતી મહાદીક્ષા મૂળી મુકામે અપાવી.

(શ્રી સ્વામિનારાયણ સંહિતા : પૃષ્ઠ નં. ૧૧)

● જૂનાગઢના બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતોની વાતોના લેખક ધર્મવલ્લભદાસજી સ્વામીએ વિ.સં. ૧૮૮૧ કાર્તિક સુદી દ્વાદશીના શુભ દિવસે વડતાલના શતવાર્ષિક પાટોત્સવના ઉત્સવ

દરમ્યાન જ આચાર્ય શ્રી શ્રીપ્રતિપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● જૂનાગઢના શ્રી કૃષ્ણસેવાદાસજી સ્વામીએ આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● જૂનાગઢના શ્રી ધર્મસ્વરૂપદાસજી સ્વામીએ આચાર્ય શ્રી ભગવત્પ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● જૂનાગઢના શ્રી ગોપીનાથજી સ્વામીએ સં. ૧૯૩૪ના આચાર્ય શ્રી ભગવત્પ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના પ્રથમ મહંત સ.ગુ. શ્રી અચ્યુતદાસજી સ્વામીએ વિ.સં. ૧૮૮૦માં આદિઆચાર્ય શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના બીજા મહંત સ.ગુ. શ્રી અક્ષરજીવનદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૨૪માં આચાર્ય શ્રી કેશવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના ત્રીજા મહંત સ.ગુ. શ્રી કૃષ્ણચરણદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૩૧માં આચાર્ય શ્રી કેશવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના ચોથા મહંત સ.ગુ. શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામીએ આચાર્ય શ્રી કેશવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના પાંચમા મહંત સ.ગુ. શ્રી મહાપુરુષદાસજી સ્વામીએ આચાર્ય શ્રી કેશવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના છઠ્ઠા મહંત સ.ગુ. શ્રી ભક્તિપ્રિયદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૫૨માં આચાર્ય શ્રી પુરુષોત્તમપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના સાતમા મહંત સ.ગુ. શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૩૩માં આચાર્ય શ્રી કેશવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના આઠમા મહંત સ.ગુ. શ્રી શ્રીવલ્લભદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૬૩માં આચાર્ય શ્રી વાસુદેવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના નવમા મહંત સ.ગુ. શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૮૧માં આચાર્ય શ્રી વાસુદેવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના દશમા મહંત સ.ગુ. શ્રી હરિસ્વરૂપદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૮૪માં આચાર્ય શ્રી વાસુદેવપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● ભુજના સ.ગુ. શ્રી નંદકિશોરદાસજી સ્વામીએ સં. ૧૯૫૭માં આચાર્ય શ્રી પુરુષોત્તમપ્રસાદજી મહારાજના વરદ્ હસ્તે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

● આ રીતે પ્રસિદ્ધ નામી-અનામી બધા જ સંતોએ બંને દેશના આચાર્યશ્રીના વરદ્ હસ્તે જ ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરેલી છે.

વિમુખ અક્ષર-પુરુષોત્તમ સંસ્થાના સ્થાપક શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજીએ પણ આચાર્યશ્રી પાસે જ દીક્ષા લીધી છે. તેનો ઉલ્લેખ કરતા તેમના ‘સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર અર્થ અને મહિમા’ પુસ્તકના પૃષ્ઠ નં. ૪૯માં લખે છે :

“હું (યજ્ઞપુરુષદાસજી) સંવત ૧૮૩૮ની સાલથી વડતાલવાસી શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવની ગાદીના ધર્મ ધુરંધર આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ પાસે દીક્ષા લઈ, શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરી...”

આ જ સંસ્થાના દ્વિતીય વારસદાર ગણાતા જ્ઞાનજીવનદાસજી (યોગીજી)ને પણ તેમના ગુરુ સ્વામી કૃષ્ણચરણદાસજીએ સં. ૧૯૬૭માં ભીમ એકાદશી પર ગુરુએ આચાર્ય શ્રી શ્રીપ્રતિપ્રસાદજી મહારાજ પાસે સાધુ કરાવી જ્ઞાનજીવનદાસજી નામ પડાવ્યું.

યજ્ઞપુરુષ શાસ્ત્રી અને જ્ઞાનજીવનદાસ (યોગીજી) આ બંને તમારા ગુરુઓએ પણ ધર્મવંશી આચાર્યશ્રી પાસે જ દીક્ષા ગ્રહણ કરી છે. તો તમે શેના આધારે કહો છો કે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં સંતો દીક્ષા આપી શકે ?

અને જો એમ ન હોય તો જાહેર કરો કે તમારા આદ્ય સંસ્થાપકો મહામૂર્ખ હતા અને તેમણે આચાર્યશ્રી પાસે દીક્ષા લઈને ભૂલ કરેલી તેથી તેઓ સાધુ ન હતા. અને તમે જ વિદ્વાન અને સાધુ છો.

સ.ગુ. શ્રી આધારાનંદ સ્વામી ‘શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર’ ગ્રંથમાં કહે છે :

“જે શ્રીહરિના વચનથી વિરુદ્ધ ચાલે છે તે સદાયે આ સત્સંગમાં તત્કાળ દેખાય આવે છે. એવો સત્સંગની વાતમાં અલૌકિક ચમત્કાર અનંત રહેલો છે.” (શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પુર-૨૭, તરંગ-૯૬) (શ્રી સ્વા. અવતારી સ્વરૂપ નિરૂપણ : પૃષ્ઠ નં. ૧૧૩૦)

ખરેખર તો પોતાની ભૂલને છૂપાવવા માટે ધર્મશાસ્ત્રોના અવળા અર્થ કરવા એ ખૂબ સંકુચિત અને નીચલા સ્તરની ચેતનાની નિશાની છે.

સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પોતાની વાતોમાં કહે છે :

આ સત્સંગમાંથી પડવાનો ઉપાય : મંદિરનો, આચાર્યનો, સાધુનો, સત્સંગીનો એ ચારનો જેને દ્રોહ થાય તેનાં મૂળ કપાણાં જાણવા, તે ઉપર ઘણી વાતો કરી.

(શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની વાતો : ૫/૧૦૪)

શ્રીજીમહારાજ વડતાલ પ્રકરણના બીજા વચનામૃતમાં દ્રોહનું સ્વરૂપ સમજાવતા કહે છે કે, “...ત્યારે કહેશો જે દ્રોહ તે શું ? ...ત્યાં દેષાંત છે જેમ તમે ગામના પટેલ છો તે જે તમારી ગામમાં પટલાઈ ન રહેવા દે તે તમારો દ્રોહી કહેવાય અને વળી જેમ ચક્રવર્તી રાજા હોય તેનો હુકમ ખોટો કરીને જે રાજા ન હોય તેનો હુકમ ચલાવે તો તે પુરુષ રાજાનો દ્રોહી કહેવાય.”

બસ, એ જ રીતે,

મૂળભૂત શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં મંદિરોની પ્રતિષ્ઠા

અને ત્યાગી સંતોને દીક્ષા આપવાની સત્તા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે ધર્મવંશી આચાર્યશ્રીને જ આપી છે. તેની સત્તાનું ઉલ્લંઘન કરીને જો કોઈ સાધુ ત્યાગી સંતને દીક્ષા આપે કે મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરે તો તે સાધુએ ધર્મવંશી આચાર્યશ્રીનો દ્રોહ કર્યો કહેવાય, એટલું જ નહિ પણ સ્વયં ભગવાન શ્રીહરિના વચન અને આજ્ઞાનો લોપ એ ભગવાન શ્રીહરિનો જ દ્રોહ છે.

તે દ્રોહનું ફળ વર્ણવતા સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પોતાની વાતોમાં કહે છે :

“સંવત ૧૮૧૮ના આસો માસમાં સાંખડાવદરને પાદર વાત કરી : જે “લોક, ભોગ, દેહ ને પક્ષ એ ચાર તો જીવનું ભૂંડું કરે” ને મહારાજ, આચાર્ય, સાધુ ને સત્સંગી એ ચારનો તો ગુણ જ લેવો એ તર્યાનો ઉપાય છે. ને જો દ્રોહ કરે તો જીવનો નાશ થઈ જાય છે.” (શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની વાતો : ૫/૧૦૬)

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્વયં આચાર્યશ્રીઓની નિમણૂક કરી છે. સંપ્રદાયના વ્યવસ્થા અને વહિવટ અંગે દેશના બે વિભાગ કર્યા છે, તે ‘દેશ-વિભાગનો લેખ’ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે. તે લેખ સં. ૧૮૮૩ (ઈ.સ. ૧૮૨૬)ના માગશર સુદ - ૧ પને રોજ ગટપુરમાં દાદાભાચરના દરબારગઢમાં લખાયેલો છે. તેમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્વયં કહે છે :

“૧૬.(૧) ને શ્રીધર્મવંશના બેય ગાદીવાળા આચાર્ય વિના અન્ય મતવાળા હરકોઈ મનુષ્ય, શાસ્ત્રે તથા જોગે તથા તપે તથા વૈરાગ્યાદિક ગુણે વિશેષ હોય ને તેથી શ્રીધર્મવંશના બે ગાદીવાળા આચાર્ય ન્યૂનપણે જાણ્યામાં આવે તો પણ, સાધુ તથા બ્રહ્મચારી તથા પાળા સમસ્ત તથા સત્સંગી સમસ્તને અમારી એમ આજ્ઞા છે જે તમારા જીવના કલ્યાણને અર્થે શ્રીધર્મવંશના બે ગાદીવાળા આચાર્યને સદાકાળ નિરંતર માનજયો ને મન, કર્મ, વચને આજ્ઞામાં રહેજયો. (૨) ને તેમાં જે ફેર પાડી અન્ય આશ્રય કરશે ને અન્યને માનશે તેના જીવને આ લોકમાં તથા પરલોકમાં કોઈ કાળે સુખ થાશે નહિ. ને અતિ કષ્ટને પામશે.”

શિક્ષાપત્રીમાં સ્વયં ભગવાન શ્રીહરિ લિખિત શ્લોક - ૬૨નો અનુવાદકર્તા વિદ્વાન સમ્રાટ સ.ગુ. શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી લખે છે :-

‘આચાર્યૈર્નૈવ દત્તં યદ્યચ્ચ તેન પ્રતિષ્ઠિતમ્ ।

કૃષ્ણસ્વરૂપં તત્સેવ્યં વન્ધમેવેતરત્તુ યત્ ॥’

અને જે શ્રીકૃષ્ણનું સ્વરૂપ પોતાને સેવવાને અર્થે ધર્મવંશના જે આચાર્ય, તેમણે જ આપ્યું હોય અથવા તે આચાર્યે જે સ્વરૂપની પ્રતિષ્ઠા કરી હોય તે જ સ્વરૂપને સેવવું અને તે વિના બીજું જે શ્રીકૃષ્ણનું સ્વરૂપ, તે તો નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે પણ સેવવા યોગ્ય નથી. (શિક્ષાપત્રી : શ્લોક - ૬૨)

‘મદાશ્રિતાનાં સર્વેષાં ધર્મરક્ષણહેતવે ।

ગુરુત્વે સ્થાપિતાભ્યાં ચ તાભ્યાં દીક્ષ્યા મુમુક્ષવઃ ॥’

અને અમારે આશ્રિત જે સર્વે સત્સંગી, તેમના ધર્મની રક્ષા કરવાને અર્થે એ સર્વના ગુરુપદાને વિષે અમે સ્થાપન કર્યા

એવા જે તે અયોધ્યાપ્રસાદ અને રઘુવીર, તેમણે મુમુક્ષુજનને દીક્ષા આપવી. (શિક્ષાપત્રી : શ્લોક - ૧૨૮)

‘અથૈતવોસ્તુ ભાર્યાભ્યામાજ્ઞયા પત્યુરાત્મનઃ ।

કૃષ્ણામન્ત્રોપદેશશ્ચ કર્તવ્યઃ સ્ત્રીભ્ય એવ હિ ॥’

અને હવે એ અયોધ્યાપ્રસાદ અને રઘુવીર એ બેની જે પત્નીઓ, તેમણે પોતપોતાના પતિની આજ્ઞાએ કરીને સ્ત્રીઓને જ શ્રીકૃષ્ણના મંત્રનો ઉપદેશ કરવો; પણ પુરુષને ન કરવો.

(શિક્ષાપત્રી : શ્લોક - ૧૩૩)

શાસ્ત્રોક્ત વાતોને કેવળ શાસ્ત્રમાં જ બાંધી રાખનારાઓ અને કદાચ્રહના ભોગ બનેલા મુમુક્ષુઓના કરકમળમાં આ ત્રણ શ્લોકો સાદર સમર્પણ થાઓ.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સ્વહસ્તે લખાયેલી શિક્ષાપત્રીનાં આ ત્રણે શ્લોકોએ વૈદિક સંપ્રદાયમાં શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયને ‘સંપ્રદાય’ તરીકે ગૌરવશાળી સ્થાન અપાવ્યું છે. સંપ્રદાય એટલે ‘સંપ્રદાયો ગુરુક્રમઃ’ અર્થાત્ વંશવારસાગત રીતે ચાલી આવતી, અણિશુદ્ધ ગુરુપરંપરા દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલો સદુપદેશ (જીવાત્માને મુક્તિ હેતુ મંત્ર અને તેના વિસ્તૃત જ્ઞાનનો ઉપદેશ) શિષ્ય પરંપરામાં પ્રાપ્ત થતો રહે તે જ સંપ્રદાય. અને આ ભગવાન શ્રીહરિકૃત માળખાની બહાર રહેલાનાં વર્તુળને શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય ન કહેવાય, પરંતુ ‘વાડા’ કહેવાય. આ ત્રણે શ્લોકને મૂકીને કોઈ પોતાના પંથને કે વાડાને શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય તરીકે ઠેરાવે તો આ ત્રણે શ્લોકથી બધી જ વાતે તે મૂળથી ખોટા ઠરે છે.

નોકરી માટે ઈન્ટરવ્યુ આપવા આવેલા યુવકને મેનેજરે પૂછ્યું :

“તમે દારુ પીઓ છો?” “ના.”
“ચોરી કરો છો?” “ના.”
“ગાળો બોલો છો?” “ના.”
“મારામારી કરો છો?” “ના.”
“સિગારેટ પીઓ છો?” “ના.”

“તો શું તમારામાં કોઈ ખામી જ નથી?”

“હું દરેક બાબતમાં જૂઠું જ બોલું છું!!!!”

કહેવાની જરૂર નથી કે મેનેજરે પળનોય વિલંબ વિના યુવકને પોતાની કેબિનમાંથી બહાર ધકેલી દીધો હશે કે કેમ?

જૂઠની એક જ નબળી કડીએ જેમ એ યુવકને તમામ બાબતમાં ખોટો પુરવાર કરી દીધો. તેમ આ ત્રણે શ્લોકો મૂળ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય વિના બીજાને ખોટા પુરવાર કરી આપે છે.

કોઈપણ માણસ જૂઠું બોલે તો તેના પાછળ ત્રણ કારણ હોય : રાગભાવ, દ્વેષભાવ અને અજ્ઞાનતા.

અહિં એક વાતની નોંધ લેવી જરૂરી છે કે, સાચી મુક્તિ એ એવી વસ્તુ છે કે તમને ખોટી, નકામી અને બનાવટી વાતોમાંથી મુક્ત કરી દે છે.

કાંચીડો પોતાના સમસ્ત જીવન દરમ્યાન જેટલા રંગો

બદલતો હશે એના કરતા વધુ રંગો ખોટો માણસ એક દિવસમાં બદલતો હોય છે. ખોટો માણસ ધર્મી છે નહિ, એને ધર્મી બનવું પણ નથી; પરંતુ એમને ધર્મી જરૂર દેખાવું છે. ખોટો માણસ પાપી છે, જીવનભર કદાચ પાપી બન્યા રહેવું પડતું હોય તોપણ એનો એને કોઈ ઝાઝો અફસોસ નથી. પણ એને પાપી દેખાવું નથી.

**‘સચ્ચાર્દ છીપ નહિ શકતી, બનાવટ કી અસુલોસે;
ખૂશલુ આતી નહિ હરગીજ, કાગજ કે ફૂલોસે.’**

શિક્ષાપત્રીના આ ત્રણ શ્લોકથી વિમુખો ચોખા ખોટા સાબિત થાય છે. છતાં તે ખોટને છૂપાવવા માટે શાસ્ત્રમાંથી છૂટા-છવાયા શ્લોકોને સંગ્રહિત કરી એના અર્થોને અવળા અર્થ કરી પોતાનો સિદ્ધાંત સાબિત કરવા મથે છે. અને કોઈ કારણવશાત્ અથવા અપવાદરૂપ બનેલા પ્રસંગને આગળ ધરીને કહે છે કે, સદ્ગુરુઓ (સંતો) દીક્ષા-પ્રતિષ્ઠા કરી શકે.

અરે ભાઈ! એવો ક્યારેક અપવાદરૂપ પ્રસંગ બન્યો હોય તો તે કાંઈ સિદ્ધાંત ન બની જાય. ક્યારેક કોઈક દૂધ પીને મરી ગયો અને ઝેર ખાઈને જીવી ગયો છે, તેથી તે પ્રમાણે સર્વત્ર માન્યતા અમલીકરણ ન કરી શકાય. અમલમાં તો જે સિદ્ધાંતોનો રાજમાર્ગ હોય તેને જ નજરમાં લેવો પડે. કોઈપણ સંપ્રદાયને એક સૂત્રધાર સંયુક્ત બનાવવા માટેનો કોઈ સિદ્ધાંતનો રાજમાર્ગ તો આદર્શરૂપે માનવો જ પડે. અપવાદ જોવા મળે એટલે કાંઈ રાજમાર્ગને વખોડી શકાય નહિ.

લાખો મુમુક્ષુઓ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને જ જ્યારે આત્યંતિક કલ્યાણને પામ્યા હોય ત્યારે દર અબજે એકાદ ભાલપ્રદેશની મુસ્લિમ બીબડી જેવા કોઈક મુમુક્ષુ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સિદ્ધાંતોના અનુસરણ વિના (ન કે સિદ્ધાંતો તોડીને) આત્યંતિક કલ્યાણને પામી જાય, તેથી તેનું દૃષ્ટાંત ન લેવાય. ડાયવર્ઝન માર્ગ તો માત્ર પુલનું કે રસ્તાનું કામ ચાલતું હોય ત્યાં સુધીનો જ હોય છે. માટે હંમેશા રાજમાર્ગ જ અપનાવવાનો હોય છે, એ જિંદગીમાં ક્યારેય ન ભૂલો.

બીજી એક વાત સમજી લો કે, બધા જ પ્રપંચોમાં ઘેલછા જ પ્રચ્છન્નપણે (છૂપી રીતે) કામ કરી રહી છે.

એકવાત નક્કી છે કે, કેટલાક સંતો ઘણી ઊંચી આધ્યાત્મિક દશાને પામેલા હોય તો તેમને શ્રેષ્ઠ સંત જરૂર કહી શકાય અથવા તેમને ‘મહાન’ કહી શકાય, પરંતુ જો આત્મના ગુણોથી તે ઉભરાયેલા હોય તો તેને ‘બ્રહ્મનિષ્ઠ’ પણ કહી શકાય. પરંતુ તે સંતને ‘પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ’ તો ન જ કહેવાય. એવા બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતને કોઈ તેમનો ભક્ત ‘પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ’ કહે તો ય તે વાતને સ્વીકારવાની સદંતર ના જ પાડે. ને સામેથી કહે કે, મારામાં એવી મોટી વિશેષતા ક્યારેય આવી જ ન શકે. તમે મને ‘પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ’ ન કહો. કેટલીક વાર ભક્તો એવા ઘેલા બને છે કે, પોતાના ગુરુને ‘પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ’ કહીને સંબોધે છે. આ બરોબર ન કહેવાય. શાસ્ત્રો પણ આવા ઊંચા આપવાને પ્રમાણિત (માન્ય)

કરતા નથી.

ચિંતન

વચનામૃતમાં સ્વયં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ કહે છે :-

જેવી પરોક્ષદેવને વિષે જીવને પ્રતીતિ છે તેવી જો પ્રત્યક્ષ ગુરુરૂપ હરિને વિષે આવે તો જેટલા અર્થ પ્રાપ્ત થવાના કલ્પા છે તેટલા સર્વે અર્થ તેને પ્રાપ્ત થાય છે. (વચ.ગ.અં.પ્ર.૨)

અહીં ભગવાન શ્રીહરિએ ‘પ્રત્યક્ષ ગુરુરૂપ હરિ’ શબ્દોથી તત્કાલીન હરિભક્તોને સંબોધીને એમની સામેના ‘પ્રત્યક્ષ’ એ ભક્તજનોએ ‘ગુરુરૂપે માનેલા’ મનુષ્યાકૃતિ-ઉપદેષ્ટા ભગવાન શ્રીહરિને વિષે; શાસ્ત્રોમાં જ્યાં પણ પરોક્ષપણે મહિમા કહેલ છે તે આ ભગવાનનો જ છે? એવી પ્રતીતિ લાવવી એવા અભિપ્રાયથી વાત કરી છે. આજે આ વાતને અલગ રીતે ઘટારી રહ્યા છે. પોતાના ગુરુને જ ‘પ્રત્યક્ષ ગુરુરૂપ હરિ’ માને એ કેટલું અઘડિત કહેવાય. સામાન્ય રીતે પણ ‘પ્રત્યક્ષ ગુરુરૂપ હરિ’નો અર્થ :- પ્રત્યક્ષ ગુરુરૂપે રહેલા સ્વયં હરિ એવો થાય છે. પણ પ્રત્યક્ષ ગુરુ એ ‘હરિ’ છે એવો થતો નથી.

‘ગુરુ’નો અર્થ સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી ‘કલ્યાણ નિર્ણય’માં આ પ્રમાણે કરે છે:-

**‘શ્રીહરિ કહે ધર્મ સાંભળો, ગુરુ ન હોય ઘેર ઘેર;
ગુરુ તો એક ગોવિન્દ છે, બીજી માયા બની બહુ પેર.’**

(કલ્યાણનિર્ણય : ૧૦/૧)

**‘સાચા હરિ ગુરુ કહિયે, જેથી પરમપદ લહિયે રે;
કૈવલ્ય પ્રાપ્તિના દાતા, નથી બીજાને કહેવાતા રે. ॥૨૫॥’**

(કલ્યાણનિર્ણય : ૧૮/૨૫)

સંપ્રદાયના મંદિરોમાં સંધ્યા આરતી પછી ગવાતા વિદ્વાન દિનાનાથ ભટ્ટ દ્વારા રચિત અષ્ટકમાં પણ કહે છે :

‘ભવસંભવભીતિભેદનં સુખસંપત્કરુણાનિકેતનં ।

વ્રતદાનતપઃક્રિયાફલં સહજાનંદ-ગુરું ભજે સદા ॥’

સંસારથી થતા ભયને નાશ કરનારા, સુખ - સંપત્તિ અને દયાના ભંડાર, વ્રત-દાન અને તપની ક્રિયાના ફળરૂપ એવા સહજાનંદગુરુને હું હમેશા ભજું છું.

‘નમઃ શ્રીસહજાનન્દસ્વામિને ગુસ્મૂર્તયે ।

નારાયણમુને ! તુમ્યં નાનાસદ્ગુણાલિને ॥’

હે નારાયણ મુનિ ! સદ્ગુરુરૂપ, નાના પ્રકારના શ્રેષ્ઠ ગુણોથી શોભાયમાન શ્રી સહજાનંદ સ્વામી તમોને અમો નમસ્કાર કરીએ છીએ. (શ્રી સત્સંગિજીવન : ૨/૧/૬)

‘કામ્યયપૂર્ણમશિલાશ્રિતજીવજાતતાપત્રયોપશમનપ્રથિતપ્રતાપમ્ ।

આનન્દમૂર્તિમમલં સુખકારિણીલં નારાયણં ગુસ્ત્વરં પ્રણમમ્યામ્યં ત્વામ્ ॥’

મયારામ બોલ્યા : હે કરુણાથી પરિપૂર્ણ ! આશ્રિત જીવોના ઉત્પત્તિ થયેલા આધ્યાત્મિક, અધિભૂત અને અધિદેવ આ ત્રણ તાપોને શમાવનાર, પ્રસિદ્ધ પ્રતાપવાળા, સદા આનંદસ્વરૂપ, શુદ્ધ, પોતાના ભક્તોને સુખ આપવાના સ્વભાવવાળા શ્રેષ્ઠ ગુરુ નારાયણ મુનિ ! તમોને હું પ્રણામ કરું છું. (શ્રી સત્સંગિજીવન : ૨/૧૦/૧)

‘નારાયણાવતારોઽત્ર હરિસ્તિ ગુર્સર્હ નઃ ।

સહસ્ત્રશો જનૈસ્તસ્ય મયા ચૈશ્વર્યમીક્ષિતમ્ ॥’

આ કળિયુગમાં અમારા ગુરુ હરિ, નારાયણના અવતાર-

પ્રત્યક્ષ નારાયણનો પ્રાદુર્ભાવ છે. તેમનું ઐશ્વર્ય-પરમેશ્વરપણાને અસાધારણ જણાવનાર પ્રભાવ હજારોહજાર માણસો અને મેં પણ પ્રત્યક્ષ જોયેલ છે. (શ્રી સત્સંગિજીવન: ૪/૩૪/૨૪)

‘ત્વય્યેવ સદ્ગુણે જગતીહ સાર્થ વર્વતિ ધર્મપંથિ વર્તયતિ સ્વશિષ્યાન્ ।
ધર્મ સ્વયં દૃઢમનુષ્ઠિતવત્યશેષં નિત્યં ॥૮૮॥’

આ લોકમાં સમગ્ર ધર્મ દેઢ જેમ હોય, તેમ પોતે અનુષ્ઠાન કરતા થકા, ધર્મમાર્ગમાં પોતાના શિષ્યોને વર્તાવનારા તમારે વિષે જ સદ્ગુરુપદ અતિશય સાર્થક વર્તે છે. (શ્રી સત્સંગિજીવન: ૫/૫૪/૮૮ થી ૯૦)

‘ઋતેડપ્યથ્યાસાદ્યઃ સકલમપિ યોગં નિજદુશા ।

વિતન્વનસ્વેચ્છાતઃ સ જયતિ હરિઃ સદ્ગુરુવરઃ ॥’

મોટા મોટા રાજાઓથી, અને ધનાઢ્ય પુરુષોથી પણ ન બની શકે તેવા વિષ્ણુયાગ વગેરે મોટા યજ્ઞ અને જન્માષ્ટમી આદિક મોટા મોટા ભગવાન સંબંધી અનેક ઉત્સવો કરનાર, અને અષ્ટાંગયોગનો અભ્યાસ કર્યા સિવાયના મનુષ્યોને પણ પોતાની ઈચ્છા માત્રથી સમગ્ર યમ-નિયમાદિક અષ્ટાંગયોગને પોતાની દૈષ્ટિથી આપનાર, એવા સકળ સદ્ગુરુવર્ય તે શ્રીહરિ જયકારી વર્તે છે.

(શ્રીહરિદિગ્વિજય: ૧/૧૨)

‘આદૌ નારાયણઃ સાક્ષાત્ વિદ્યેર્ગુરુદાહતઃ ।

સ એવ ત્રાકૃતિઃ કૃષ્ણઃ ઉદ્ભવાર્જુનયોર્ગુરુઃ ॥’

સાક્ષાત્ શ્રી નારાયણ ભગવાન બ્રહ્માને ઉપદેશ કરનાર આદિગુરુ કહેલા છે. તે જ સાક્ષાત્ મનુષ્યાકૃતિ ધારનાર સ્વયં શ્રીકૃષ્ણ ઉદ્ભવ અને અર્જુનના ગુરુ કહેલા છે. (શ્રીહરિદિગ્વિજય: ૯/૯૮)

‘સ્મૃત્વા ચરાચરગુરું પુરુષં પુરાણં નારાયણં તમરણં મનસા જગામ ॥’
સ્થાવર અને જંગમના ગુરુ તે પુરાણ પુરુષ નારાયણ છે એમ મનમાં જાણીને તેમને (ભગવાનને) શરણે ગયો.

(શ્રીમદ્ ભાગવત: ૧૦/૧૬/૩૦)

‘મનસો નિગ્રહસ્ત્ર જ્ઞાનિનામપિ સદ્ગુરો ।

દુષ્કરઃ કિં પુનસ્તર્હિ નૃણાં કર્માત્મનાં ભુવિ ॥’

હે સત્પુરુષોના ગુરુ એવા (પુરુષોત્તમ) ભગવાન ! તે ક્રિયા યોગને વિષે મનનો નિગ્રહ કરવો તે તો જ્ઞાનિને પણ દુષ્કર છે ત્યારે તો પૃથ્વીને વિષે કર્માત્મક એવા મનુષ્યોને દુષ્કર હોય એમાં શું કહેવું? (શ્રી સ્કંદમહાપુરાણ, દ્વિતીય વિષ્ણુખંડ શ્રી વાસુદેવ માહાત્મ્ય: ૩૦/૩)

‘સુરનરયુતમણ્ડમીરામાયાવૃત્તમિદમાવરણેઃ સમેતમસ્તિ ।

અતઃ ઇહ નહિ કોડપિ મોક્ષદાતા પ્રકટ હરિં ગુરુમન્તરા સદૈવ ॥’

પૃથ્વી આદિક અષ્ટાવરણ પામેલી આ સમગ્ર દેવ-મનુષ્યાદિક સૃષ્ટિથી ભરેલું સમગ્ર બ્રહ્માંડ પુરુષોત્તમ ભગવાનની માયાથી આવરણ પામીને બંધાયેલું છે. માટે આ જગતમાં પ્રગટ શ્રીહરિ રૂપ ગુરુ વિના (બીજો) કોઈ પણ આત્યંતિક કલ્યાણ કરવા સમર્થ નથી.

(વિભૂતિ નારાયણ ઉપનિષદ, ત્રિપાદ: ૮/૬)

‘ગુરુઃ સાક્ષાદાદિનારાયણઃ પુરુષઃ । સ આદિ નારાયણોડહમેવ ।

સ આદિ નારાયણોડહમેવ । તસ્માન્મામેકં શરણં વ્રજ ।

મદ્ભક્તિનિષ્ઠો ભવ । મદીયોપાસનાં કુરુ । મામેવ પ્રાપ્સ્યસિ ।

મદ્વ્યતિરિકં સર્વં વાધિતમ્ ।’

હવે સર્વેથી ઉત્તમ ગુરુ કોણ તે કહે છે : સાક્ષાત્ આદિનારાયણ

પુરુષ પોતે જ સર્વેથી ઉત્તમ ગુરુ છે. તે આદિનારાયણ હું છું. તમે સર્વે એક મારે જ શરણે આવો અને મારી જ ભક્તિમાં દેઢ ઉપાસના કરજો, એટલે તમે સર્વે મને જ પામશો. અને મારા સિવાય બીજું સર્વે મિથ્યા છે. (વિભૂતિ નારાયણ ઉપનિષદ, ત્રિપાદ: ૮)

‘સર્વાત્મના યઃ શરણં શરણ્યં નારાયણં લોકગુરું પ્રવ્રજઃ’ - સમસ્ત પ્રજાઓના શરણાગત વત્સલ ગુરુ નારાયણ જ છે.

(શ્રીમદ્ ભાગવત: ૧૧/૫/૪૧)

‘મમાપ્યખિલલોકાનાં ગુરુનારાયણો ગુરુઃ’ - સમસ્ત લોકના ગુરુ નારાયણ છે. (વિષ્ણુ પુરાણ: ૫/૧/૧૪)

‘ચરાચરગુરું હરિમ્’ - ચૈતન્ય અને અચૈતન્યના ગુરુ હરિ છે. (સહસ્ત્રનામાધ્યાયે)

‘પિતાડસિ લોકસ્ય ચરાચરસ્ય ત્વમસ્ય પૂજ્યશ્ચ ગુરુ...’ - ચરાચર લોકના તમે પિતા છો પૂજ્ય અને ગુરુ પણ તમે જ છો.

(ભગવત્ ગીતા: ૧૧/૧૩)

‘તમિમં સર્વસમ્પન્નમાચાર્ય પિતરં ગુરુમ્’ - સર્વ શક્તિ સંપન્ન આચાર્ય પિતા અને ગુરુ તમે છો. (મહાભારત, સભા: ૪/૧/૩)

વર્તમાનકાળે એવી સ્થિતિનું નિર્માણ થયું છે કે, વર્તમાન ગુરુનો મહિમા વધારવા માટે ભૂતપૂર્વ ગુરુને આગળ કરવામાં આવે છે. ઘણીવાર એવું પણ બને છે કે કોઈ મોટા સંતનો મહિમા ગૌણ પાડી, એને નાના ચિત્રી પોતાના ગુરુઓનો મહિમા મોટો બતાવવામાં આવે છે. કેટલાક લોકો આ ક્ષેત્રોના માહેર હોય છે. પરંતુ આ પદ્ધતિ પાયામાંથી જ સાચી નથી હોતી તેને કદાચરૂપૂર્વક વળગી રહ્યા હોય છે.

વિમુખો આજે આજ પદ્ધતિને અપનાવી રહ્યા છે. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો મહિમા વધારવા ગોપાળાનંદ સ્વામીને ગૌણ બતાવી રહ્યા છે. આ શું અજ્ઞાન ન કહેવાય ? અજ્ઞાન એટલે છતી આંખે અંધાપો. વિમુખોનું જન્મસ્થાન જ આ અંધાપો છે.

સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીના જીવનવૃત્તાંતમાં કહ્યું છે :

શ્રીજીએ સંવત ૧૮૮૩ના વર્ષમાં મૂળ અક્ષરમૂર્તિ સદ્ગુરુ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને જુનાગઢની મહાંતાઈ આપવા માંડી ને હાર પહેરવા કહ્યું ત્યારે તે બોલ્યા જે “જો ગોપાળાનંદ સ્વામી વરસોવરસ એક મહિનો જુનાગઢ રહેવાનું કબુલે તો હું જુનાગઢની મહાંતાઈનો હાર પહેરું” પછી સ્વામીશ્રીએ હા કહી ત્યારે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ હાર પહેર્યો. ત્યારથી સ્વામીશ્રી દર વર્ષે એક માસ જુનાગઢમાં પોતાના મંડળે સહિત રહેતા ને કોઈ વર્ષે ન જઈ શકાયું હોય તો બીજે વર્ષે બે માસ રહેતા.

(શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો : જીવન ચરિત્ર, પૃષ્ઠ નં. ૨૨, સરધાર પ્રકાશન)

શ્રી અક્ષરાનંદ સ્વામીની વાતોમાં પણ ૬૧૮મી વાતમાં કહે છે :

એક સમે ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. પછી હાથમાં હાર લઈને મહારાજ બોલ્યા જે, “લ્યો, ગુણાતીતાનંદ સ્વામી ! આ હાર તમે પહેરો અને આજથી તમે જુનાગઢના મહંત.” સ્વામી કહે, “ના, મહારાજ ! હું મહંતાઈનો હાર નહીં પહેરું.” પછી મહારાજે બહુ આગ્રહ કર્યો ત્યારે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી બોલ્યા જે, ‘આ ગોપાળાનંદ સ્વામી

વરસદહાડામાં એક મહિનો મને વાતો સંભળાવા સારું આવે તો હાર પહેરું.' પછી મહારાજે ગોપાળાનંદસ્વામીને પૂછ્યું જે, "કેમ સ્વામી ? પ્રતિ વરસે એક મહિનો જુનાગઢ ગુણાતીતાનંદસ્વામીને વાત કરવા જશો?" પછી સ્વામી કહે કે, 'હા, મહારાજ જેમ તમારી આજ્ઞા હશે તેમ કરીશ.' પછી સ્વામી પૃથ્વી ઉપર રહ્યા ત્યાં સુધી પ્રતિવરસે એક મહિનો જુનાગઢ ગુણાતીતાનંદસ્વામીને વાતો સંભળાવવા જતા અને જે વરસ ન જવાણું હોય તો બીજે વરસ બે મહિના જઈને રહેતા એમ સ્વામીનો દેહ રહ્યો ત્યાં સુધી પોતે વરસો વરસ જુનાગઢ ગુણાતીતાનંદસ્વામીને દર્શન દેવા સારું જતા હતા.

આ સાચી વાતને ઉલટાવીને વિમુખો, તેમની સંસ્થા દ્વારા પ્રકાશિત 'સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર - અર્થ અને મહિમા' નામના પુસ્તકના પેજ નં. ૬૬માં તેમજ અન્ય પુસ્તકોમાં લખે છે કે, "ગોપાળાનંદ સ્વામી જૂનાગઢના જોગી અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને શ્રીજમહારાજના પરમરહસ્ય જાણનાર તરીકે સ્વીકારતા અને સમાગમ કરવા પણ જતા." વિમુખો ઠેર ઠેર પોતાના પુસ્તકોમાં સ્વાર્થને અનુકૂળ પ્યતાનામ વિદ્વાનોનું કે સંતોની વાતોનું પ્રમાણ લે છે, પરંતુ આ વાતમાં પોતાનો સ્વાર્થ ભંગ થતો જણાયો એટલે વાતને સાવ પલટાવી જ નાખી. આથી બીજો ક્યો મોટો દંભ હોઈ શકે ?

દંભ એટલે જે આંતરિક જુદું વિચારે છે અને બાહ્ય રીતે જુદું જ દર્શાવે છે. તેઓનું આંતર-બાહ્ય એકબીજા સાથે મેળ ધરાવતું હોતું નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તેઓના બે ચહેરાઓ હોય છે. એક સાચો ચહેરો જેને છુપાવી રાખે છે અને બીજો ખોટો ચહેરો જે તે બીજાઓને બતાવી રહ્યા છે.

‘અતિ દંભી અતિ વિમુખ હોઈ, સત્સંગકી દેશી લાવે સોઈ ।

સત્સંગકી સિખીકે બાતા, વિમુખ જનકું ધૂતત રહાતા ॥૧૧॥
સત્સંગ તણકે સત્સંગ સંગા, દ્રોહ કરત જેહિ હોઈ ઉમંગા ।

કૃતદ્વિન તેહુ, ચંડાલસે ચંડાલ અતિ એહુ ॥૧૨॥’

અતિ દંભી હોય તે વિમુખ થઈને પોતે સત્સંગની દેશી કાઢે છે. અને સર્વે વાતના ગુણ આ સત્સંગમાંથી શીખીને પછી બીજાની આગળ વાત કરે છે. અને વિમુખ પોતાના જેવા જ અજ્ઞાની હરિભક્તો હોય તેને પછી સારી પેઠે ધૂતે છે અને શ્રીહરિના મૂળ સત્સંગનો ત્યાગ કરીને પછી મૂળ સત્સંગનો દ્રોહ કર્યા જ કરે છે. તેમાં જ વિમુખ આનંદ માને છે. એવા કૃતદ્વિનીથી પણ કૃતદ્વિની (અતિપાપી) છે. અને તે સર્વે ચંડાલથી પણ અતિ ચંડાલ છે.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પુર-૨૭, તરંગ-૪૪)

સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે :-

‘એવા સાધુ થઈ સંસારમાં, પૂજાય છે પાપી મળી;
પ્રભુની બાંધી મરજદને, ઓડવા છે તૈયાર વળી. ॥૬॥
ગહ્વા ઘોળા ઘોળ્યા પરા, સારી લાગે શ્યામળી ગાય;
નિષ્કુળાનંદ ગાય પૂજીએ, પણ ખર ખરા ન પૂજાય. ॥૮॥’

(વચનવિધિ: ૨૭)

‘સત્સંગકી બાત સીખ કેતા, કરત રહે ઉત્પાત હી તેતા ।

સાચે સંત રહેઉ જીતને, તોફાન મેં ન મિલત હી

૧૮ । ૮ । ૧ । ૧

આગે કહા ગતિ હોવત મેરી, તોફાની ન માનત તેરી ।
તોફાની કે સત્સંગ ન રહાતે, મરી કે જમપુરીમેં જાતે ॥’

સત્સંગમાંથી વાત શીખીને બીજાની પાસે અવળા અર્થ કરીને વાત કરે છે તેથી બીજાને અતિ ઉત્પાત કરાવે છે. અને જે વિવેકી સાચે સાચા દંઢ હરિભક્તો છે તે તો પાપીના તોફાનમાં જરા પણ ભળતા નથી. એ તોફાનીની આગળ શી ગતિ થશે ? તે તો સર્વે મરીને જમપુરીમાં જશે. (શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પુર-૨૭, તરંગ-૮૮)

અને આચાર્ય પણ ધર્મની રીતને લોપતા નથી એવી અલૌકિક આ સત્સંગની સભા છે. અને જે ખુણાની સભાવાળા છે તે સર્વે અતિ ઉત્પાત કરાવે છે. અને વળી જે જ્ઞાનની વાતો છાની છાની કરે છે એવા પુરુષો ધર્મમાં ફાવે તેવી રીતે વર્તતા હોય તો પણ એ મૂળ સત્સંગમાં અતિ કુસંગ રૂપે છે. (શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પુર-૨૭, તરંગ-૮૮)

ઈન્ડોનેશિયા જેવો દેશ કહે છે કે, ધર્મના વિચાર કરવામાં અમે ‘કુરાન’ને અગ્રેસર કરીએ છીએ.

આમીષ લોકો માટે ‘પવિત્ર બાઈબલ’ એ આખરી શબ્દ છે.

આ મુસ્લિમો ક્યાં અને આજના વિમુખો ક્યાં ?

‘પૂછડેથી પકડે તો બાંડું અને શિંગડેથી પકડે તો બાંડું’ આ કહેવતને આ લોકોએ આમૂલચુલ સાર્થક કરી બતાવી.

સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતોમાં આજ પર્યંત કોઈજ વધારો ઘટાડો થયો નથી તે વિવેકથી જરા વિચારી જુઓ અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની વાતો જુઓ. પ્રથમથી જ ચર્ચાસ્પદ રહી છે, ઘણા વધારા-ઘટાડા કર્યા છે. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની વાતો ‘પાંચ પ્રકરણ’ કે ‘એકવીસ પ્રકરણ’ની વાતો કહેવાય છે તેમાં પણ શુદ્ધ-અશુદ્ધ બે પ્રકારની વાતો છે.

આ લખવાનો ઈરાદો કાંઈ સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની મોટપને ઓછી આંકવાનો નથી. જો...જો... રખેને એવું કોઈ વિચારતા નહિ. અમારે સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામી પ્રત્યે પક્ષપાત નથી અને સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી સાથે દ્વેષ પણ નથી. અમારી વાત એટલી જ છે કે, સ.ગુ. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના નામે ઊભી કરેલી અને વિકૃત કરેલી દંતકથાઓ ખોટી છે. અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના જીવનને જોતાં એ સ્પષ્ટ થાય છે કે, ઉપરોક્ત કહેવાતી વાતો તેમના જીવન કે તેમણે અપનાવેલા સિદ્ધાંતોથી તદ્દન જુદી છે.

ભાર-તોલવાના કાંટાને જ વજન બોલવા દો, તે જે કહે તે પ્રમાણ. આપણે વચ્ચે વિક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી.

મોહાંધ માણસો કાગડાથીય ભૂંડા છે. કેમ કે કાગડો તો જ્યાં ખરેખર વિષ્ટા પડેલી છે ત્યાં જ ચાંચ મારે છે. વિમુખો તો દોષરૂપી વિષ્ટા ન હોય ત્યાંય દોષનું ઉદ્ભાવન કરીને ચાંચ મારે છે. વળી, તેમને પોતાના દોષો તો દેખાતા જ નથી.

‘નથી સૂઝતું સાર અસાર રે, તેણે કરી ખાય જમ માર રે;
સાચી વાત સાંભળે છે કાને રે, તોય ચડ્યો છે ખોટાને તાને રે.’

(કલ્યાણનિર્ણય : ૧૧/૨૦)

સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીના જીવનવૃત્તાંતમાં કહ્યું છે :

“...શ્રીજીનાં વચનામૃતોનાં રહસ્યો જે મોટા મોટા સદ્ગુરુઓને પણ ન સમજાયેલાં તે પોતે પોતામાં અખંડ રહેલા શ્રીજીને પુછી પુછીને સર્વને સ્પષ્ટ સમજાવ્યાં. એમ તેમની આ વાતોમાં રહેલાં તેમનાં વચનો ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય છે...”

(શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો : જીવન ચરિત્ર, પૃષ્ઠ નં. ૨૧, સરધાર પ્રકાશન)

“...સદ્ગુરુ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અને સદ્ગુરુ શુકાનંદ સ્વામી જેવા કે જે વચનામૃતના આચાર્ય કહેવાય તેઓ પણ કહેતા કે “અમે શ્રીજી પાસેથી વચનામૃતો સાંભળ્યા ને લખ્યાં પણ અમને પુરાં સમજાયાં નહોતાં તે ગોપાળાનંદ સ્વામીના સમાગમથી બરોબર સમજાયાં ને હવે તેનો નવો ને નવોજ સ્વાદ આવે છે ને હેયામાં શાંતિ તથા સુખ વર્તે છે.” અને એથીજ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી ઘણીવાર કહેતા કે “જે અમને ગોપાળાનંદ સ્વામી કરતાં અધિક કહેશે તેને વિષે અસુર પ્રવેશ કરશે” તે યથાર્થ છે, જેમ હીરે કરીનેજ હીરો વેંધાય તેમ તેવા હોય તેજ તેવાનો મહિમા જાણે...”

(શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો : જીવન ચરિત્ર, પૃષ્ઠ નં. ૨૩, સરધાર પ્રકાશન)

આ વાતને પણ પોતાના તરફ ધસડી જતાં ‘સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર - અર્થ અને મહિમા’ નામના પુસ્તકમાં પૃષ્ઠ નં. ૬૫ ઉપર વિમુખો લખે છે :-

વચનામૃત-સંપાદક પરમહંસોના એક શુકાનંદ સ્વામી જેવાએ પણ અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પાસેથી રહસ્ય જાણ્યાની નોંધ છે. આપાઢી સંવત ૧૮૧૧માં વરતાલમાં આચાર્ય મહારાજના મેડે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ વચનામૃત મધ્યના નવમા પર સ્વરૂપનિષાની અદ્ભુત વાતો કરી તે સાંભળીને શુકમુનિ બોલ્યા કે ‘સ્વામી ! આ વચનામૃત મહારાજે મને ઉદેશીને જ કહ્યું હતું અને આ વચનામૃત શોધવામાં કોઈ સદ્ગુરુનો ભાગ નથી પરંતુ યથાર્થ તો આજે જ મને સમજાયું. આ મેડાનાં પગથિયાં ચઢ્યો ત્યાં સુધી નહોતું સમજાયું.’

જો આનો અર્થ વિમુખો કહે છે તેમ કરીએ તો એનો અર્થ એમ થયો કે, વિમુખો સ.ગુ. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને ભગવાન શ્રીહરિ કરતા વધારે મહાન, બુદ્ધિમાન અને સામર્થ્યવાન ગણે છે કે ‘જે કાર્ય ભગવાન શ્રીહરિ ન કરી શક્યા અથવા ન સમજાવી શક્યા તે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ અને તેમના પછી આ વિમુખોએ કરી બતાવ્યું અને સમજાવી બતાવ્યું.’ તમે આને શું સર્વોપરી નિષ્ઠા કહેશો ?

વળી આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજ વિરચિત વિશ્વસનીય ‘શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ’ જેવા મહાન સત્યાસ્રોમાં પણ ગમે તે પ્રકારે વ્યાખ્યા કરતાં દ્વારા ક્ષેપક શ્લોકો ઉમેરવાની યુક્તિ તો વિમુખોને જ આવડે, આજ દિવસ સુધી એમની આ કળા સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામી જેવા સંતને, જેમને શ્રીજીમહારાજથી લઈને ઘણાક સંપ્રદાયવિદ્ બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતો ભક્તોએ શ્રીહરિના સદાય નિવાસસ્થાન સ્વરૂપે શ્રીજીમહારાજના પરમ સેવક તરીકે બિરદાવ્યા છે તેમના સ્થાને તેવી રીતે અપ્રશસ્ત અન્યને બેસારી દેવામાં ખૂબ જ કામ આવતી હતી અને ઠેકઠેકાણે મૂળ અક્ષર તરીકે

મૂળજી શર્માને જ ઓળખાવવા માટે આ શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુના નિર્દોષ સપ્ત સ્કંધના ૧૭મા અધ્યાયમાં (જેમાં આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજ વિરચિત અને તેમની જ આજ્ઞાથી પરમસુખદાસ સ્વામી દ્વારા તત્કાલીન સમયમાં જ લખાયેલ હસ્તલિખિત પ્રતમાં કુલ ૪૮ શ્લોક છે. તેમાં આઠ શ્લોક હાલના પુસ્તકમાં શ્લોક નંબર ૪૭ થી ૫૪ સુધીના ક્ષેપક શ્લોકો ઉમેરીને જે મૂળ અક્ષર નથી તેમને પણ તેવી સ્થિતિમાં મૂકવાનો અને શ્રીજીમહારાજે સ્વમુખે ક્યારેય ન કર્યા હોય તેવા વ્યર્થ વખાણ કરાવવાનો સહેતુક છળકપટભર્યો પ્રયત્ન કરેલ છે માટે) સદોષ નિરૂપણ કરાવીને કેટલાય જનોને સત્યના જ્ઞાનમાર્ગથી વિચલિત કરાવવાનું ખોટું પ્રમાણ વાપરવામાં ખૂબ જ ફાવટ વાપરી છે. પરંતુ આજે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની જ ઈચ્છા કે કૃપા કહો તેનાથી જ વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના પુરાતન પુસ્તકોના સંગ્રહસ્થાનમાંથી મળી આવેલ એ હસ્તલિખિત પ્રસાદીરૂપ પ્રતના મૂળ શ્લોકોના શબ્દો જ એ ક્ષેપક શ્લોકોને પોતાના મૂળ ગ્રંથ સ્વરૂપમાંથી હટાલપટ્ટી કરે છે. જેથી હવેથી કોઈપણ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાવાળા એ શબ્દોનો ઉપયોગ કરી શકશે નહિ; અને તેમ છતાં પ્રયોગ કરવો જ હોય તો ભલે શ્રીજીમહારાજ અને તેમના અતિપ્રિય આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજ તથા સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીના નામ ઉપર ચોકડી મૂકીને અર્થાત્ તેમનો અતિ દ્રોહ કરીને ભલે કર્યા કરે. પણ એ વાત (શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને જ ‘મૂળ અક્ષર’ રૂપે કહેવાતે) પ્રમાણરૂપ નથી નથી ને નથી જ...

જુઓ આ રહ્યા એ આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજ સમકાલીન અને તેમની જ આજ્ઞાથી ‘શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ’ ગ્રંથનું લેખનકાર્ય કરનાર લેખક : સ્વામી શ્રી પરમસુખદાસજીના હસ્તે લખાયેલ શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ ગ્રંથના ૧૭મા અધ્યાયના શ્લોક નંબર ૩૮ થી ૪૮ સુધીના પ્રાસાદિક શબ્દો અને આ શબ્દોને-શ્લોકોને સરખાવી જુઓ. હાલના સમયે વિ.સં. ૨૦૨૧ની પ્રતમાં વિમુખ સંસ્થાકીય જનોના આર્થિક સૌજન્યના સહકાર માટે લંબાવેલા હસ્તથી ઉમેરી દેવામાં આવેલા આઠ શ્લોકો. (૧) મૂળ

(૧.) સાહિત્ય સુરક્ષા માટે નિવેદન-ટૂંકનોંધ :- સત્સંગમાં ઘણા સમયથી વડીલ સંતો દ્વારા પ્રતિદિન થતી કથાવાર્તાઓમાં ‘શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ’ ગ્રંથના ૭મા સ્કંધના ૧૭મા અધ્યાયના ૪૭ થી ૫૪ - આ શ્લોકો ક્ષેપક હોવાની સંભાવના છે એવી વાતો સાંભળવામાં આવતી હતી. અને કોણે ઉમેરેલા છે તે વિષે થોડું દિગ્દર્શન કરવામાં આવતું હતું. પરંતુ પ્રત્યક્ષ હસ્તલિખિત પ્રતની પ્રસિદ્ધિના અભાવે આ બાબતમાં સંશોધનપૂર્વક નિઃસંશય સમાધાન થતું ન હતું અર્થાત્ ક્ષેપક છે તેમ નિશ્ચિતપ્રાય હોવા છતાં હસ્તલિખિત ગ્રંથના પ્રબળ પ્રમાણ (પુરાવા) વિના ચોક્કસ થઈ શકે નહિ, તે માટે અને સાથે સાથે શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ ગ્રંથનું પુનઃ પ્રકાશન કરવાનો વડીલગુરુબંધુ પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીને શુભ સંકલ્પ હોવાથી તે ગ્રંથના સંશોધનાત્મક સંસ્કરણ માટે પણ તેના મૂળ હસ્તલિખિત ગંધર્વી જરૂર હોવાથી વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય

ગ્રંથમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને (મૂળજી શર્માને) ડભાણમાં દીક્ષા આપ્યાનો પણ લેશમાત્ર ઉલ્લેખ નથી. તો પછી શ્રીજીમહારાજ તેમના મૂળ અક્ષર તરીકે વખાણ કરે એ પ્રસંગ જ ક્યાંથી હોય?... જુઓ એ પ્રાસાદિક હસ્તલિખિત શ્લોકો અને ઉમેરેલા ક્ષેપક શ્લોકો ગુજરાતી ભાષાંતર સહિત.....!!!

આવા ખોટા ક્ષેપક શ્લોકોના પ્રમાણ લઈને વિમુખો ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની મહત્તા વધારતા ‘સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર - અર્થ અને મહિમા’ નામના પુસ્તકમાં પેજ નં. ૨૨ ઉપર લખે છે :

શ્રીહરિના યુગકાર્ય-અંતર્ગત અહિંસાત્મક યજ્ઞો પણ હતા. વિ.સં. ૧૮૬૬ પોષ માસની પૂર્ણિમાના દિવસે એક વિશાળ યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિ પ્રસંગે તેમણે ભાદરા ગામના મૂળજી શર્માને

શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી પાસે પ.પૂ. લાલજી ૧૦૮ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી દ્વારા તે મૂળ ગ્રંથની માગણી કરવાથી તેઓશ્રીએ પોતાનો કિંમતી સમય ફાળવીને પણ પ.પૂ. અ.સૌ. માતૃશ્રી (ગાદીવાળા) તથા પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી દ્વારા તે ગ્રંથનું ફોટોકોપી-સ્કેનીંગ કરાવીને તે ગ્રંથ અપાવ્યો અને એ ગ્રંથ મળતા ખૂબજ આનંદ થયો અને આવા પ્રતિકૂળ સમયમાં પણ આ ગ્રંથ સંશોધનના કાર્યમાં પ્રોત્સાહન આપવા બદલ તેઓશ્રીનો ખૂબજ આભાર માનવા પૂર્વક આનંદ થયો હતો.

આ મૂળ પ્રત તા. ૫-૮-૨૦૧૦ના દિને પ્રાપ્ત થઈ હતી. તે જ દિવસે ઉપરોક્ત બે-ત્રણ વર્ષથી જેના પ્રમાણ દર્શનની ઝંખના હતી તેની સૌપ્રથમ તપાસ કરી તો એ શ્લોકો મૂળ હસ્તલિખિત પ્રતમાં હતા જ નહિ. અને એ અધ્યાયમાં શ્લોક ૪૮ જ હતા તેને સ્થાને વચ્ચે શ્લોક નંબર (૪૫ પછી) ૪૭ થી ૫૪ સુધી તેમજ ‘શ્રી શુકાનંદ ઉવાચ’ છેલ્લે એ શબ્દો પણ ફરીથી અનુસંધાન જોડવા માટે ઉમેરેલા સ્પષ્ટ જણવામાં આવ્યા. ત્યારબાદ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીને તથા પૂ. સ્વામીને પણ તે જ દિવસે ફોન દ્વારા જાણ કરતા પૂ. બંને મહાનુભાવોએ પણ રાજીપો વ્યક્ત કરીને હસ્તલિખિત ગ્રંથ મુજબ જ આ નૂતન સંસ્કરણનું પ્રકાશન કરવાની શુભ આજ્ઞા આપી.

ધીરે ધીરે આ વાતની પરસ્પર ચર્ચા થતા આ ગ્રંથની ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્રનો સનાતન-યૈદિક શાસ્ત્રોના પ્રમાણો સહિત અર્થસભર મહિમા’ ગ્રંથના લેખક વિદ્યાર્થી-વિદ્વાન સાધુ યોગેશ્વરદાસજી સ્વામીને પણ આ જાણ થઈ હતી. ત્યારબાદ તેઓને તા. ૨૩-૧૦-૨૦૧૦ના દિવસે વડતાલ જવાનું થતા ત્યાં મંદિરમાં સહજ યોગાનુયોગ એક વયોવૃદ્ધ બ્રહ્મચારીજીનો યોગ થતા તેમની સાથે વાતચીતના પ્રસંગમાં ઉપરોક્ત ‘ક્ષેપક’ બાબતની હકીકતમાં પૂછતા તેમણે એવું જ કહ્યું કે, ‘હા, એ વાત સાચી છે. અને તે સમયે (શાસ્ત્રી શ્રી શ્વેતકુંઠદાસજી - ભાષાંતરકર્તાને ગ્રંથ પ્રકાશન માટે આદિક સહયોગની જરૂરતા હોવાથી તેઓ શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુની પ્રસ્તાવનામાં લખે છે તેમ મુંબઈમાં, મૂળ સંપ્રદાયથી વિમુખ અક્ષર-પુરુષોત્તમ સંસ્થાના અંગત અનુયાયી હરિભક્ત શેઠ માણેકલાલ યુનીલાલ(જે તેમના જ અનુયાયી છે તેવો પુરાવો પણ તેમની સંસ્થાનું માસિક ‘સ્વામિનારાયણ પ્રકાશ-ઓક્ટોબર, ૨૦૧૦’માં પેજ નં. ૨૮ પર લખેલ છે : ‘મુંબઈના માણેકલાલ શેઠને કેટલાય ધંધાકીય નુકસાન થયાં, છતાં શેઠને યોગીબાપા વિષે દિવ્યાભાવ રહ્યો. આને ગુરુની અસ્મિતા કહેવાય.’) તેનો યોગ થયેલ અને તેની સાથે વાતચીત મુજબ) એક દશેક સભ્યોની કમીટી રચવામાં આવેલ અને તે માંહિલો હું પણ એક છું.’ આ પ્રમાણે ટૂંકમાં વાતચીત થયેલ. (અક્ષર-પુરુષોત્તમ સંસ્થામાં રહેલ એક મહંતના મુખે પણ તેમના અનુયાયી સંતો આગળ વાત કરતાં, આ વાત રૂબરૂ સાંભળેલ છે : ‘અત્યાર સુધીમાં એક યોગી સ્વામીએ

દીક્ષા આપી. તે વખતે શ્રીહરિના મુખારવિંદ પર પ્રસન્નતા છવાયેલી ભક્તોએ નીરખી, ભક્તોની જિજ્ઞાસા જાણી, દિવ્ય-આનંદનું કારણ નિરૂપતાં શ્રીહરિ કહે છે : ‘આજે ભાદરામાં પ્રગટ થયેલ મૂળજી શર્મા જે અમારું મૂર્તિમાન અક્ષરબ્રહ્મ ધામ છે તેને દીક્ષા આપતાં મને અત્યંત આનંદ થાય છે. એ અક્ષરધામ અધો-ઊર્ધ્વ પ્રમાણે રહિત છે અને તેમાં હું મારા અનંત મુક્તો સાથે અખંડ રહ્યો છું તેઓ ગુણાતીતાનંદ નામથી સમગ્ર વિશ્વમાં વિખ્યાત થશે.’ (શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ : ૭/૧૭/૪૮-૫૪)

‘શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ’ ગ્રંથની હસ્તલિખિત પ્રતમાં આ શ્લોકો જોવામાં આવતા નથી. પાછળથી ક્ષેપક શ્લોક ઉમેરાયાં છે. આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, વિમુખોનો આશય સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો મહિમા ગાવાનો નથી, પરંતુ ‘ભુવો ધુણીને નારીયેલ

જ શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ ગ્રંથના આ પુસ્તકનું પ્રકાશન કરાવ્યું હતું. ત્યારબાદ કોઈએ પ્રકાશન કરેલ નથી.’ આથી ક્ષેપક શ્લોકના હસ્તક્ષેપમાં પણ મુખ્ય ફાળો તેમને જ ભાગ આવે તેમ જણાય છે.) ત્યારબાદ યોગેશ્વર સ્વામીએ આ પુસ્તકના સંશોધન-પૂર્વક લેખન માટે મને પણ એ બ્રહ્મચારીજી સાથે ફોનના માધ્યમથી રૂબરૂ વાત કરાવી ત્યારે તેમણે કહ્યું : ‘યોગેશ્વર સ્વામી સાથે મેં મૌખિક વાત કરી છે, તે તેમ જ છે. અને અત્યારે તમો જે નૂતન આવૃત્તિ શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ સંસ્કૃત સહિત ગુજરાતીમાં છાપો છો તેમાં તમોને જે પ્રત મળી છે તે મુજબ જ છપાવવા માગો છો, એ સારું છે. અને તેમાં તમે કહો છો એમ આદિઆચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજની આજ્ઞાથી સાધુ પરમસુખદાસજીએ એ પ્રત લખેલી છે. અને દરેક અધ્યાયને અંતે લોગો (પૂર્ણાહુતિ દર્શક; તેમજ પુસ્તકની વાસ્તવિકતા જાળવવા માટે ઉપયોગી સિમ્બોલ) પણ મારેલો છે. છતાં તેનું ઉલ્લંઘન થયેલું જણાય છે. એ સારું ન કહેવાય તેમ છતાં હાલમાં મારું નામ કે બીજી કોઈ ઓળખાણ આપવા માગતો નથી; નૂતન પ્રતમાં તમારી રીતે સુધારો કરી લેશો તેમાં હું ખૂબજ રાજી છું.’ અંતે તો સહુ કોઈને શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનને રાજી કર્યા વિના છૂટકો જ નથી. પરંતુ કોઈનો નામ નિર્દેશ કે આ ક્ષેપક બાબતનો ઉલ્લેખ ક્યાંય ન થાય અને સુધારો થઈ જાય તો સારું એમ હું માનું છું. આ પ્રમાણે તેમના કહેવાથી અત્રે તેઓશ્રીની એક નિર્મળ હૃદય અને શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજની દીર્ઘકાળ સુધી ભાવપૂર્વક સેવા કરવા બદલ આમન્યા રાખીને નામનો ઉલ્લેખ કરેલ નથી. તેમ છતાં તેઓ આ બાબતમાં સોનાને સોનું અને પિત્તળને પિત્તળ તો માને જ છે, અને જિજ્ઞાસુઓને સત્ય હકીકત યથાર્થપણે જણાવવા તત્પર રહે છે એ વાતનો આનંદ છે. અને આ વાત તેમની હયાતિકાળથી જ યથાર્થ રૂપે નિઃસંશય નિર્ણયાત્મક સમાધાન સદાય આપતી રહે અને ભવિષ્યમાં પણ મુમુક્ષુને બનાવટી હસ્તલિખિત એવા પણ આવા ક્ષેપક શ્લોકના અટપટા જ્ઞાનમાં અટવાવું ન પડે અને સાચું જ્ઞાન મળતું રહે તે માટે (પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીએ આ પ્રકૃતિ સ્વયં સ્કેનીંગ કરેલ છે અને દરેક અધ્યાય કે સ્કંધને અંતે આવતા સિમ્બોલ(લોગો)ની પણ એકેએકની ફોટોકોપી કરીને હસ્તલિખિત પ્રતની સરસ ફાઈલ તૈયાર કરેલ છે.) આ વાતને થોડા સંકોચ પૂર્વક ટૂંકનોંધમાં પણ જરૂરી હકીકતના થોડા વિસ્તારપૂર્વક નોંધ કરવા બદલ શ્રીમા પ્રાર્થના સાથે - આ હકીકતમાં કોઈપણ અંશમાં જેને સંશય હોય તેનું સપ્રમાણ સંતોષકારક સમાધાન કરવા આ ગ્રંથના લેખક-સંશોધકાદિ દરેક સંતો સદાય તત્પર રહેશે, જેની ખાસ-અવિસ્મરણીય નોંધ લેવી.

લી. શ્રીહરિ ચરણસેવક ધર્મકુળ આશ્રિત સાધુ આનંદસ્વરૂપદાસના સપ્રેમ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ.

પોતાના ઘર ભણી નાખે' તેમ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો મહિમા આગળ કરીને પોતાનો જ મહિમા વધારવાનો આશય છે.

વળી, અક્ષરપીઠ સાહિત્ય દ્વારા પ્રકાશિત થયેલ 'અક્ષર-પુરુષોત્તમ ઉપાસના' પુસ્તકમાં પેજ નં. ૧૧૪ ઉપર ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને મૂળ અક્ષર સાબિત કરવા માટે તેઓ પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજશ્રી દ્વારા રચિત 'શ્રી કીર્તન કૌસ્તુભમાળા' ગ્રંથના એક કીર્તનનું પણ ખોટું પ્રમાણ મૂળ કીર્તનના શબ્દોમાં હસ્તક્ષેપ કરીને આ રીતે આપે છે : 'ગુણાતીતાનંદ મૂળ અક્ષર ધ્યાની, શ્રીહરિનું મન શુકમુનિ જ્ઞાની...'

ઉપરોક્ત કીર્તનની કડીમાં પ્રયોજાયેલો 'મૂળ અક્ષર' શબ્દ તેઓએ પોતાની કલ્પનાથી મૂકેલો છે.

સં. ૧૮૬૮માં પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી શ્રીપ્રતિપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની આજ્ઞાથી પ્રકાશિત થયેલ 'શ્રી કીર્તન કૌસ્તુભમાળા' ગ્રંથમાં આ પંક્તિની કડી મૂળ આ રીતે રજૂ થયેલી છે : 'ગુણાતીતાનંદ મહામુનિ ધ્યાની, શ્રીહરિનું મન શુકમુનિ જ્ઞાની...'

આવા હસ્તક્ષેપથી એમનો આશય સ્પષ્ટ જણાય આવે છે.

જુઓ હવે પોતાનો મહિમા 'સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર - અર્થ અને મહિમા' નામના પુસ્તકમાં પેજ નં. ૬૮ ઉપર ગાય છે :

“અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ જેને રહસ્ય જણાવ્યું હોય તે જ સાચું રહસ્ય સમજી શકે અને સમજાવી શકે. તેથી જ 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રમાં ધૂપાયેલું રહસ્ય 'બોચાસણવાસી શ્રી અક્ષર-પુરુષોત્તમ સ્વામિનારાયણ સંસ્થા'ની પરંપરાના પુરુષો દ્વારા જ પ્રાપ્ત થયું છે. તે વર્તમાન કાળે પણ દૈષ્ટિગોચર થાય છે.” આને કહેવાય 'પાઘડીનો વળ છેડે' ઉતર્યો.

જ્યારે વિમુખ લોકોના માનસિક વલણમાં ડોકીયું કરશો તો તમને આ જ પદ્ધતિ જણાશે.

'અક્ષર-પુરુષોત્તમ ઉપાસના' નામના પુસ્તકના પેજ નં. ૮૦માં પણ લખે છે : “ગુણાતીતા-ગુરુપરંપરામાં બ્રહ્મસ્વરૂપ ભગતજી મહારાજ, બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજ દ્વારા શ્રીજીમહારાજ પ્રગટ રહ્યા અને વર્તમાન કાળે પરમ પૂજ્ય પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ શ્રી પ્રમુખસ્વામી મહારાજ દ્વારા પ્રગટ રહીને પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપી રહ્યા છે.”

આની સામે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના પ્રખર વિદ્વાન સંત શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામી તો 'શ્રીહરિ દિગ્વિજય' ગ્રંથમાં આ રીતે કહે છે :

‘શિષ્યશાસ્ત્રાનિબન્ધશ્ચ ગૃહસ્થસ્યૈવ સમ્મતઃ ।

ન તુ ત્યાગવતઃ ક્વાપિ નિષેધસ્ત્વસ્ય વર્તતે ॥’

શાસ્ત્રોમાં શિષ્ય-શાખાઓ બાંધવી તે ગૃહસ્થ ગુરુને જ માનેલી છે. પરંતુ ત્યાગી પુરુષને ક્યારેય શિષ્ય-શાખાઓ બાંધવી તે શાસ્ત્રથી બિલકુલ વિરુદ્ધ છે. ત્યાગીને તો ગુરુપરંપરા ચલાવવાનો નિષેધ કરેલો છે. (શ્રીહરિદિગ્વિજય : ૪૫/૬૧)

આમાં કોનું માનવું ? ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના દીક્ષિત

સ.ગુ. શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામીનું કે આજના વિમુખોનું...!!!

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં ગુરુ સ્વીકારવા બાબતમાં મહાન સમ્રાટ ગ્રંથરાજ 'શ્રી સત્સંગિજીવન' બતાવે છે કે :-

‘સંપન્નોઽપિ ગુણૈઃ સર્વૈર્ધર્મવંશ્યો ન ચેત્તુ યઃ ।

સ ગુસ્તૈવ કર્તવ્યઃ સંસૃતેર્મુક્તિમિચ્છતા ॥’

ગુરુ બનવાનાં સંપૂર્ણ ગુણોએ યુક્ત - શુભ લક્ષણોથી સંપન્ન હોવા છતાં જો તે ધર્મવંશી ન હોય તો જન્મમરણના સંસૃતિ સંકટથી મુક્તિની ઈચ્છાવાળા મુમુક્ષુએ તેમને ગુરુ ન કરવા, ગુરુ તરીકે ન સ્વીકારવા. (શ્રી સત્સંગિજીવન : ૪/૪૬/૨૩)

ઉપરોક્ત કહેલી ત્યાગીઓની 'ગુરુપરંપરા' બાંધનારા વિમુખોના કરકમળમાં આ બે શ્લોકો સાદર સમર્પણ થાઓ.

વિમુખોની ફિલોસોફી પણ ગજબની છે. પરંતુ અહિં એક વાત ખ્યાલમાં રાખવી કે આવું વલણ આર્યધર્મને કદાપી શોભે જ નહિ. સત્યના પાયા ઉપર જેમના ધર્મોની ઈમારત હોય તેઓનો જ મોક્ષ થઈ શકે એ ક્યારેય ભૂલવું ન જોઈએ. શાસ્ત્રો દ્વારા જ સાચું-ખોટું જાણી શકાય છે. શાસ્ત્રરૂપી તોલવાનો કાંટો વસ્તુનું જે વજન જણાવે તે સહુએ સ્વીકારવું પડે, તેમાં વિવાદ શેનો ?

શ્રીહરિના વચનો તો સર્વથી અધિક પ્રમાણ છે એમાં બેમત નથી. તેનું સર્વથી શ્રેષ્ઠ પ્રમાણ બતાવતાં સ.ગુ. શ્રી આધારાનંદ સ્વામી 'શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર' ગ્રંથમાં કહે છે :

‘પ્રગટ હરિકે સંકલ્પ માંહિ, સળ શાસ્ત્ર હી વર્તન હે તાંહિ ।

હરિકિ બાનિ શાસ્ત્ર કહલી, હરિકિ મરજી સમ સૌ કરહિ ॥૨૪॥

તેહિ કરીકે શાસ્ત્રકો, સબસે અધિક પ્રમાન ।

શાસ્ત્ર ન માને સૌ અસુર, મહા જાનના બુદ્ધિમાન ॥૨૫॥’

શ્રીજીમહારાજ કહે છે કે, જે આ પ્રગટની વાત સર્વથી પર અને પ્રગટ શ્રીહરિકૃષ્ણ ભગવાનના સંકલ્પમાં જ સર્વ વેદાદિક શાસ્ત્ર વર્તે છે. એજ સત્શાસ્ત્ર છે તે શ્રીહરિની મરજી પ્રમાણે કહે છે. તેથી જ આ પ્રગટ શ્રીહરિના વચનરૂપ સત્શાસ્ત્રોનું અધિક પ્રમાણ માન્યું છે. પણ જે શાસ્ત્રને માને નહિ તે તો (રાવણાદિકથી પણ મોટો) અસુર છે.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : પુર-૪, તરંગ-૨૯)

કેટલાક લોકો સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના નામનો અવળો ઉપયોગ કરી એવો પ્રચાર કરે છે કે, શ્રીજીમહારાજના સમયમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કરતા વધુ યોગ્ય પાત્ર કોઈ હતું જ નહિ. એટલે શ્રીજીમહારાજે શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને જ જ્ઞાન આપ્યું. અને પાંચસો પરમહંસોમાં ફક્ત એકજ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને સોંપેલ કલ્યાણની ફૂંચી આજ પર્યંત અક્ષર-પુરુષોત્તમ સંસ્થા દ્વારા જળવાયેલ છે. પરંતુ શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીને મોટા માનીને વખાણે છે, પોતાથી મોટા ગણે છે તેમજ મુક્તાનંદ સ્વામી, નિત્યાનંદ સ્વામી, બ્રહ્માનંદ સ્વામી, નિષ્કુળાનંદ સ્વામી, શુકાનંદ સ્વામી, ચૈતન્યાનંદ સ્વામી, અક્ષરાનંદ સ્વામી, સિદ્ધાનંદ સ્વામી, બાલમુકુંદાનંદ સ્વામી, વિધાત્રાનંદ સ્વામી, મહાપુરુષદાસજી સ્વામી, નિર્ગુણદાસજી સ્વામી વગેરે

ઢરેક ઘરની દિવાલોને શોભાવે તેવું નૂતન વર્ષનું તિથિ-તારીખ કેલેન્ડરનું પ્રકાશન...

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય લાલજી શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - રાજકોટ (રામેશ્વર મેઈન રોડ) દ્વારા બહુરંગી પૃષ્ઠો સાથે પવિત્ર તહેવારો, જાહેર રજાઓ, તિથિઓ, વિવિધ મુહુર્તો તેમજ પંચાગની માહિતી આપતું આગામી શ્રી સ્વામિનારાયણ ૭૩૦ કરોડ મહામંત્ર મહોત્સવ - જૂનાગઢના ઉપલક્ષમાં શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર ઉદ્ઘોષણની નયનરમ્ય મૂર્તિ સાથે તિથિ-તારીખનું કેલેન્ડર ઢરેક ભાવિક ભક્તજનોને સહેજે આનો લાભ મળે તેવા શુભ હેતુથી ખાસ ડિસ્કાઉન્ટ સાથે છપાઈ ગયું છે. જેની ઢરેક ભક્તોએ નોંધ લેવી.

નોંધ :- જેમને ધંધા કે ઓફિસ, કંપની, ફેક્ટરી યા તો દુકાનની જાહેરાત માટે છપાવવા હોય તેમને ઓછામાં ઓછા ૫૦૦ નંગ ખરીદવાના રહેશે.

સંપર્ક : વિશાલ પટેલ - રાજકોટ. મો. ૯૮૭૯૭૧૨૭૬૮, ૮૧૨૮૬૮૧૫૧૦

વિદ્યમાન પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી પ.પૂ. ૧૦૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના અધ્યક્ષ પદે દિપાવલી ના શુભ અવસરે તીર્થધામ સરધાર ને આંગણે ૧૮મી

શ્રી સ્વામિનારાયણ
સત્સંગ ધાવણી
સરધાર
૨૦૧૩

તારીખ : ૧ થી ૯ - ૧૧-૨૦૧૩
(ઘનતેરશ થી સાતમ)

પ્રયોજક :- પૂ.સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી - સરધાર

આયોજક :- શ્રી સ્વામિનારાયણ બાગ, શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર,
તા.જી. રાજકોટ મો. ૭૬૦૦૦ ૫૮૫૦૩, ૯૪૦૯૪ ૯૦૮૯૦

પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી

પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

તો પધારો... સત્સંગ કથા વાર્તાનો અમુલ્ય લાભ લઈને જીવનને ધન્ય બનાવવા તીર્થધામ સરધાર....

ઢર મહિનાના પહેલા રવિવારે સરધારધામમાં યોજાતી

:: તારીખ ::
૫-૧૦-૨૦૧૩

અભયદાન સત્સંગ સભા

:: સમય ::
સવારે ૯ થી ૧

સ્થળ : શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર, તા.જી. રાજકોટ. ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧, મો. ૯૮૭૯૭૫૮૫૦૩

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ ॥

પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના
રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી

તા. ૨૨ થી ૩૦ ડીસેમ્બર - ૨૦૧૩

જૂનાગઢ ના ઉપલક્ષમાં

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં

આમંત્રણ સત્સંગ સભાઓ

સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે અસંખ્ય જીવાત્માઓના આત્યંતિક કલ્યાણ અર્થે આ મહામંત્ર પ્રગટ કર્યો ત્યારથી લઈને આચાર્ય પરંપરા અને નંદસંત પરંપરાએ પણ ગામેગામ-દેશ-વિદેશ સત્સંગ વિચરણ કરીને 'શ્રી સ્વામિનારાયણ' મહામંત્ર નામ પાંદડે પાંદડે થાય એવી આશા રાખીને ઉત્તરોત્તર આજ દિન સુધી ભગવાન શ્રીહરિના સર્વજીવહિતાવહ સૂત્રને ચાલુ રાખ્યું છે.

આજ કલ્યાણકારી કાર્યને સાર્થક કરવા અને આ મહામંત્રની દિવ્યતા ફરી ઉજ્જવળીત થાય, જાગૃત થાય, સંપ્રદાય એક છત્ર નીચે આવે તેમજ શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્રનો મહિમાથી જાપ જાપી અનેક જીવોનું આત્યંતિક કલ્યાણ થાય એવા શુભ આશયથી પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીએ દિવ્ય સંકલ્પ કર્યો કે, આંતરરાષ્ટ્રીયસ્તરે શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્રનું લેખનકાર્ય સમસ્ત સંપ્રદાયના સત્સંગી ભક્તો પાસે કરાવવું. અને એ સંકલ્પને ભક્તોએ ઉમંગ-ઉત્સાહથી લેખનકાર્ય કરી ભગીરથ જપયજ્ઞનું કાર્ય પૂર્ણ કરીને તેના પુરુષ્વરણરૂપે પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં ગઢપુરને આંગણે અદ્ભુત, અદ્વિતીય, અકલ્પ્ય મહામહોત્સવ ઉજવાય ગયો. અને તે જ મંત્રજાપની ભક્તિ દ્વારા એકતાની શક્તિ વધે, ઈષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું નામ ભક્તોના શ્વાસોશ્વાસમાં વણાઈ જાય અને મહામંત્ર જપનાર-લખનાર હરિભક્તો ભગવાન શ્રીહરિનું ભજન કરી મહાસુખકારી આત્યંતિક કલ્યાણને પામી શકે તેવા શુભ હેતુથી ભગવાન શ્રીહરિએ 'શ્રી સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રની ઉદ્ઘોષણા કરી તેના ૨૧૧માં વર્ષમાં પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીએ ૭૩૦ કરોડ મહામંત્રનું સોરઠવાસી ભક્તોના માધ્યમથી વિશ્વશાંતિ અને ભગવાન શ્રીહરિની પ્રસન્નતાથે આંતરરાષ્ટ્રીયસ્તરે સંપ્રદાયના સર્વે સત્સંગીઓ પાસે લેખનકાર્ય કરાવવું તેવો સંકલ્પ કર્યો. અને તેના પુરુષ્વરણરૂપે જૂનાગઢને આંગણે દ્વિતીય ચરણ આંતરરાષ્ટ્રીય 'શ્રી સ્વામિનારાયણ ૭૩૦ કરોડ મહામંત્ર મહોત્સવ' નું તા. ૨૨-૧૨-૨૦૧૩, માગશર વદ - ૫ થી તા. ૩૦-૧૨-૨૦૧૩ માગશર વદ - ૧૩ સુધી ભવ્યાતિ ભવ્ય ઉજવવાનું આયોજન થયું છે.

આ 'શ્રી સ્વામિનારાયણ ૭૩૦ કરોડ મહામંત્ર મહોત્સવ'ની 'આમંત્રણ સત્સંગ સભાઓ'નું ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ સંપ્રદાયના સંવાહક દક્ષિણ વિભાગ વડતાલ દેશ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી, પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં નીચે જણાવેલ સ્થળોએ આયોજન કરવામાં આવેલ છે. આ પ્રસંગે વડતાલથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી તથા ધામોધામથી પૂ. સંતો-મહંતો પધારી દર્શન-અમૃતવાણી અલભ્ય લાભ આપી ભક્તજનોને કૃતકૃત્ય કરશે. તો દરેક ભક્તજનોને સત્સંગ કથાવાર્તાનો લાભ લેવા અમારું ભાવભર્યું આમંત્રણ છે.

॥ વરાછા રોડ ॥

તા. ૪-૧૦-૨૦૧૩, શુક્રવાર
રાત્રે ૮.૦૦ થી ૧૧.૦૦
સંપર્ક :- મો. ૮૧૨૮૬૮૫૧૧૩
સ્થળ : પટેલ વાડી મીનીબજાર

॥ પુના ॥

તા. ૧૬-૧૦-૨૦૧૩, શનિવાર
રાત્રે ૮.૦૦ થી ૧૧.૦૦
સંપર્ક :- મો. ૦૯૩૨૫૨૩૦૯૩૫

॥ રાંદેર ॥

તા. ૫-૧૦-૨૦૧૩, શનિવાર
સાંજે ૭.૦૦ થી ૮.૦૦
સંપર્ક :- મો. ૯૪૨૮૦૮૮૫૮૩
સ્થળ : શ્રી સ્વા. મંદિર-પાલનપુર પાડીયા

॥ ડોંબીવલી ॥

તા. ૨૦-૧૦-૨૦૧૩, રવિવાર
સવારે ૮.૦૦ થી ૧૨.૦૦
સંપર્ક :- મો. ૦૯૩૨૨૭૫૩૦૫૨

॥ કતારગામ ॥

તા. ૫-૧૦-૨૦૧૩, શનિવાર
રાત્રે ૮.૦૦ થી ૧૧.૦૦
સંપર્ક :- મો. ૯૮૨૫૧૨૨૮૫૧
સ્થળ : પટેલ વાડી આંબાતલાવડી

॥ કાંદિવલી ॥

તા. ૨૦-૧૦-૨૦૧૩, રવિવાર
સાંજે ૫.૦૦ થી ૮.૦૦
સંપર્ક :- મો. ૦૯૨૨૪૧૨૮૦૮૮

:: ઉપસ્થિત મહાનુભાવો સંતો ::

ચેરમેનશ્રી પૂ. શા. સ્વામી શ્રી પ્રેમસ્વરૂપદાસજી - જૂનાગઢ | પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી લક્ષ્મીપ્રસાદદાસજી - બગસરા | પૂ. એસ.પી. સ્વામી (બોર્ડ સલાહકાર - ગઢપુર)
મહંત પૂ. શા. સ્વામી શ્રી કૃષ્ણપ્રકાશદાસજી - જૂનાગઢ | પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી - સરધાર | પૂ. કો. શા. સ્વામી શ્રી ધનશ્યામવલ્લભદાસજી (ગઢપુર)

જૂનાગઢ શ્રી રાધારમણ દેવ ટેમ્પલ બોર્ડ ટ્રસ્ટીમંડળ તથા ગઢડા શ્રી ગોપીનાથજી દેવ ટેમ્પલ બોર્ડ ટ્રસ્ટીમંડળ

ચારધામ ટ્રેનયાત્રા

૫.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યામાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી, પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે તા.૧૮-૮-૨૦૧૩ થી ૮-૮-૨૦૧૩ સુધી યોજાયેલ અગિયારમી 'શ્રી સ્વામિનારાયણ ચારધામ સ્પેશ્યલ ટ્રેનયાત્રા'

૧-૨. પંઢરપુરમાં મહાપ્રભુ શ્રી નીલકંઠ વર્ણીની પ્રાસાદિક નદી ચંદ્રભાગામાં નૌકાવિહાર સાથે ઠાકોરજીનો અભિષેક તથા સમૂહ સ્નાન કરતા પૂ. સ્વામી તથા યાત્રિક સંતો-ભક્તો. ૩. રામેશ્વરમાં પ્રાસાદિક સમુદ્રતટે ઠાકોરજીના અભિષેક સાથે સમૂહ સ્નાન. ૪-૫-૬. ચાલુ ટ્રેન દરમિયાન રેલ્વે સ્ટેશન પર રાસોત્સવનો આજ્ઞાદ માણતા યાત્રિક સંતો-ભક્તો. ૭-૮-૯. યાત્રિકોને માટે મહાપ્રસાદ તૈયાર કરતા પૂ. સંતો તથા સેવાભાવી સ્વયંસેવકો. ૧૦. ચાલુ ટ્રેન દરમિયાન કથાવાર્તાનો લાભ આપતા પૂ. સ્વામી. ૧૧. નવનિર્માણ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - અલ્હાબાદમાં અનમોલ ખત્રી (જી ટીવી સારંગમ લીટલ ચેમ્પ વિનર) દ્વારા કીર્તનભક્તિનો આસ્વાદ માણતા મહંત સ્વામી સાથે પૂ. સ્વામી તથા સંતો-ભક્તો. ૧૨. બાળકલાકાર અનમોલ ખત્રીના નિવાસસ્થાને ઠાકોરજીની સાથે પધરામણી કરતા પૂ. સ્વામી તથા સંતો

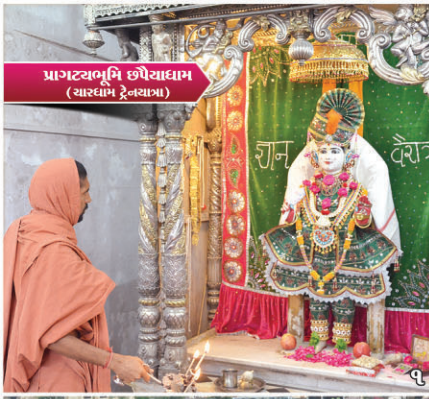

૫. પૂ. સનાતન ધ. ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યામાલ ગાયાર્ચ શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી, પૂ. સ. ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે તા. ૧૮-૮-૨૦૧૩ થી ૯-૯-૨૦૧૩ સુધી યોજાયેલ અગિયારમી 'શ્રી સ્વામિનારાયણ ચારધામ સ્પેશ્યલ ટ્રેનયાત્રા'

૧-૨. છપૈયાધીશ શ્રી ઘનશ્યામ મહારાજનો પંચામૃત-કેસરાદિક જળેથી અભિષેક કરતા પૂ. સ્વામી તથા છપૈયા મંદિરના પૂ. મહંત સ્વામી. ૩. બાલપ્રભુ શ્રી ઘનશ્યામ મહારાજના અભિષેકની આરતી ઉતારતા પૂ. સ્વામી. ૪. બાલપ્રભુ શ્રી ઘનશ્યામ મહારાજ સમક્ષ સરધાર મંદિર દ્વારા ધરાવેલ અન્નકૂટની આરતી ઉતારતા પૂ. સ્વામી. ૫. જન્મભૂમિ છપૈયા મંદિરના પટંગણમાં મહાપૂજાનો લાભ લેતા ટ્રેનયાત્રાના યાત્રિક ભક્તજનો. ૬. છપૈયામાં ધર્મકુળ અને ભક્તિકુળને અનાજ વિતરણ કરતા પૂ. સ્વામી તથા છપૈયા મંદિરના પૂ. મહંત સ્વામી. ૭-૮-૯. યાત્રિકોનું છપૈયામાં બે દિવસ નિવાસ દરમિયાન યોજાયેલ રાત્રિ સત્સંગ કથાવાર્તા તેમજ રાસોત્સવ આદિ કાર્યક્રમો. ૧૦-૧૧. મળોડા ઘાટે બાળપ્રભુના પ્રાસાદિક જળને માથે ચડાવતા તથા પ્રાસાદિક છત્રીના દર્શન કરતા પૂ. સંતો-ભક્તો ૧૨. અયોધ્યા સરયુ નદીમાં ઠાકોરજીના અભિષેક સાથે સ્નાન કરતા પૂ. સ્વામી તથા સંતો-ભક્તો.

સ્વામિનારાયણ ચિંતન, સપ્ટેમ્બર - ૨૦૧૩ (૩૮)

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યામાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી, પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિલયસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે તા. ૧૮-૮-૨૦૧૩ થી ૮-૮-૨૦૧૩ સુધી યોજાયેલ અગિયારમી 'શ્રી સ્વામિનારાયણ ચારદામ સ્પેશ્યલ ટ્રેનયાત્રા'

૧. છપૈયાધીશ શ્રી ધનશ્યામ મહારાજની શણગાર આરતી ઉતારતા પૂ. સ્વામી. ૨. છપૈયા મંદિરના પટાંગણમાં યાત્રિક સંતો-ભક્તો. ૩-૪. શ્રી નારાયણ સરોવર સ્થિત પ્રાસાદિક છત્રીઓના દર્શન કરી પ્રદક્ષિણા કરતા પૂ. સ્વામી તથા યાત્રિક સંતો-હરિભક્તો. ૫-૬. શ્રી નારાયણ સરોવરમાં ઠાકોરજીનો અભિષેક કરી સમૂહ સ્નાન કરતા યાત્રિક સંતો-ભક્તો. ૭. બાલપ્રભુશ્રીના બાળલીલા સ્થાન દર્શન કરતા પૂ. સ્વામી તથા સંતો-ભક્તો. ૮. કાલિદત વધસ્થાન. ૯. ભુતિયો કુવો. ૧૦. મીન સરોવર સ્મૃતિ સ્થાન. ૧૧. ગૌઘાટ દર્શન. ૧૨. શ્રવણ તલાવડી.

પ.પૂ. સનાતન ધ.પૂ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદમાન આચાર્ય શ્રી રાજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂઢા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી, પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે તા.૧૮-૮-૨૦૧૩ થી ૯-૯-૨૦૧૩ સુધી યોજાયેલ અગિયારમી 'શ્રી સ્વામિનારાયણ ચારધામ સ્પેશયલ ટ્રેનયાત્રા'

૧. ઠાકોરજીના પ્રાસાદિક પુષ્પો-શ્રીકૃષ્ણ વડે દેન એન્જિનનું પૂજન કરતા પૂ. કોઠારી સ્વામી તથા સાંસદ શ્રી કુંવરજીભાઈ બાવળીયા - રાજકોટ. ૨. નાસિક રેલ્વે સ્ટેશન પર યોજાયેલ યાત્રિકોની દિવ્ય સત્સંગ સભા. ૩. પંદરપુર રેલ્વે સ્ટેશન પર યોજાયેલ રક્ષાબંધનના શુભ પર્વ સત્સંગ સભામાં પૂ. સ્વામીના શ્રીમુખે કથાવાર્તાનો લાભ લેતા યાત્રિકો. ૪. રામેશ્વર રેલ્વે સ્ટેશન પર યોજાયેલ યાત્રિકોની દિવ્ય સત્સંગ સભામાં કથાવાર્તાનો લાભ આપતા પૂ. સ્વામી તથા સંતો. ૫. જગન્નાથપુરી રેલ્વે સ્ટેશન પર યોજાયેલ યાત્રિકોની દિવ્ય સત્સંગ સભા. ૬. જૂનાગઢ શ્રી રાધારમજી દેવ તાબાના દ્વારકા શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં બિરાજમાન બાળપ્રભુ શ્રી ઘનશ્યામ મહારાજની શણગાર આરતી ઉતારતા પૂ. સ્વામી તથા સાથે મંદિરના કો. સ્વામી શ્રી સત્યપ્રકાશદાસજી તથા પૂ. ચેરમેન સ્વામી - જૂનાગઢ, પૂ. કે.પી. સ્વામી વગેરે સંતો.

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

સર્વાવતારી ભગવાન
શ્રી સ્વામિનારાયણ

અત્યાર સુધી ગુજરાતમાં જ પ્રસારણ થતી

હમારા
લક્ષ્ય
ચેનલ

ચેનલ પર પ્રથમ નોરતા
(તા.૫-૧૦-૨૦૧૩)થી

પ.પૂ. ધ.પૂ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય
શ્રી રાજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી - વડાનાથ

હવે આપ માણો દુનિયાના 52 દેશોમાં...

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય
શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની

દિવ્ય
અમૃતવાણી

પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી-સરધાર
તથા પૂ. સ્વામી શ્રી પૂર્ણસ્વરૂપદાસજીના શ્રીમુખે

સમય : દરરોજ સવારે ૫.૩૦ થી ૭.૩૦ રાત્રે ૮.૦૦ થી ૧૧.૦૦

સત્સંગ
કથામૃત

Lakshya Channel is Now Available on

VIDEOCON (d2h)
Digital DTH Service

Online
www.lakshyatv.com